

**TÜRKİYE
GİRİŞİMCİLİK STRATEJİSİ VE EYLEM
PLANI**

2015-2018

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	4
1. GİRİŞ	7
1.1 Amaç ve Kapsam.....	7
1.2 Yöntem ve Süreç.....	7
2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞİN MEVCUT DURUMU	8
2.1 Girişimci Tanımı ve GİSEP Hedef Kitleleri	8
2.2 Dünyada Girişimcilik Politikaları ve Yeni Eğilimler	9
2.3 Avrupa Birliğinde Girişimciliği Destekleme Politika ve Programları.....	12
2.4 Diğer Ülkelerde Girişimciliği Destekleme Politika ve Programları	16
2.5 Türkiye’de Girişimciliğin Durumu ve Girişimciliği Desteklemeye Yönelik Politika ve Programlar	18
2.5.1 Türkiye’de KOBİ ve Girişim İstatistikleri.....	18
2.5.2 Türkiye’de Girişimciliğin Durumuna Yönelik Uluslararası Araştırma Sonuçları.....	21
2.5.3 Türkiye’nin Katıldığı AB Girişimcilik Programları.....	25
2.5.4 Türkiye’de Girişimcilik Politika ve Programları	27
2.5.4.1 Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	27
2.5.4.2 Girişimcilik Konseyi.....	28
2.5.4.3 Girişimciliği Geliştirmeye Yönelik Programlar	29
3. GZFT ANALİZİ	43
4. GENEL AMAÇ, HEDEFLER VE EYLEMLER	48
4.1 Genel Amaç.....	48
4.2 Hedefler	48
4.2.1 Düzenleyici Çerçeve	48
4.2.2 Yenilikçi girişimciliğin desteklenmesi	49
4.2.3 Tematik ve Genel Destekler	49
4.2.4 Girişimcilik Kültürü.....	49
4.2.5 Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri	50
4.2.6 Finansmana Erişim	51
5. STRATEJİK PLANIN UYGULANMASI, İZLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ	52
6. EYLEM PLANI	53
6.1 Düzenleyici Çerçeve.....	53
6.2 Yenilikçi Girişimcilik	58
6.3 Tematik ve Genel Destekler.....	61
6.4 Girişimcilik Kültürü.....	65
6.5 Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri	67
6.6 Finansmana Erişim.....	69
7. KAYNAKÇA	71
8. EK: Politika Belgeleri ve Girişimcilik Destek Alanları Matrisi	72

Tablo Dizini

Tablo 1: Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı	4
Tablo 2: KOBİ ve Girişimcilik Politika Alanlarının Özellikleri.....	10
Tablo 3: Kamu KOBİ Politikaları Tipolojisi.....	10
Tablo 4: Girişimcilik Ekosistemi'nin Unsurları	11
Tablo 5: Avrupa Birliği KOBİ ve Girişimcilik Politika Alanları	12
Tablo 6: Avrupa Birliği CIP-EIP Finansal Araçları.....	15
Tablo 7: Yıllık Girişim İstatistikleri	20
Tablo 8: Girişim Büyüklükleri (%).....	20
Tablo 9: Girişimlerin Coğrafi Dağılımı	20
Tablo 10: Açılan ve Kapanan Şirket Sayıları (gerçek kişi ticari işletmeleri ve kooperatifler hariç)	21
Tablo 11: GEM Erken Dönem Girişimcilik Endeksi ve Kategori Ortalamaları (2006-2013)	22
Tablo 12: GEDI 2012, 2013 Türkiye Özet Tablosu	23
Tablo 13: Dünya Bankası İş Ortamı 2013 Raporunda Türkiye'nin Yeri.....	24
Tablo 14: Dünya Bankası İşe Başlama Göstergesi, 2004-2015	25
Tablo 15: 10. Kalkınma Planı-Girişimcilik ve KOBİ'lere İlişkin Gelişmeler ve Hedefler	27
Tablo 16: KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri – Yıl Bazında	30
Tablo 17: KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri – İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluş Bazında	30
Tablo 18: Yeni Girişimci Desteğinden Faydalanan İşletme Sayısı ve Verilen Destek Tutarı	32
Tablo 19: Başlangıç Girişimcilik Destekleri	35
Tablo 20: TGB Bilgileri	37
Tablo 21: GZFT Tablosu	45

Kutu Dizini

Kutu 1: Türkiye'de Girişimcilere Büyüme Aşamasında Destek Sağlayan Hızlandırıcılar.....	37
Kutu 2: Yarışma ve Ödüller	40

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
BROP	Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (Regional Competitiveness Operational Programme)
CIP	Rekabet Edebilirlik ve Yenilikçilik Çerçeve Programı (Competitiveness and Innovation Framework Programme)
COSME	İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı (Programme for the Competitiveness of Enterprises and SMEs)
EIP	Girişimcilik ve Yenilik Programı (Entrepreneurship and Innovation Programme)
GEDI	Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Endeksi (Global Entrepreneurship and Development Index)
GEM	Küresel Girişimcilik Endeksi (Global Entrepreneurship Monitor)
GİSEP	Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı
İŞGEM	İş Geliştirme Merkezi
KSEP	KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
OECD	İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (Organisation for Economic Co-operation and Development)
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TEKMER	KOSGEB Teknoloji Geliştirme Merkezi
TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
UGE	KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

YÖNETİCİ ÖZETİ

- (1) Türkiye’de girişimciliğin ve KOBİ’lerin geliştirilmesine yönelik strateji ve eylemler KOBİ Stratejisi ve Eylem Planında (KSEP) yer almaktadır.
- (2) Dünya uygulamalarına bakıldığında girişimcilik konusunun kalkınma stratejileri içinde giderek daha önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. AB İlerleme Raporu, Küresel Girişimcilik Endeksi (GEM) ve benzeri uluslararası kuruluşların araştırma sonuçları, Avrupa Küçük İşletmeler Yasası ve AB Komisyonu tarafından hazırlanan AB 2020 Girişimcilik Eylem Planı girişimcilikle ilgili yeni stratejilere vurgu yapmaktadır.
- (3) Diğer taraftan Onuncu Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarında girişimcilik konusu KOBİ’lerden ayrı bir İhtisas Komisyonunda ele alınmış ve Planda ayrı bir başlık altında yer almıştır.
- (4) Bu gelişmeler ışığında ve ülkemizdeki diğer ihtiyaç ve gelişmeler paralelinde KSEP’ten ayrı, girişimcilik konusuna odaklanan bir strateji ve eylem planı oluşturma zorunluluğu doğmuştur. Bu çerçevede 2012 yılında hazırlıklar başlatılmış ve 2015-2018 yıllarını kapsayan “Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (GİSEP)” hazırlanmıştır.
- (5) GİSEP’in genel amacı, “**Ülkemizde girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmek**”tir. GİSEP, genel amaca ulaşmak üzere belirlenen altı müdahale alanındaki stratejik hedefler ve bu hedefler çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarca 2015-2018 döneminde yürütülecek eylem ve projeleri kapsamaktadır. Tablo 1’de stratejik hedefler ve eylemler yer almaktadır.

Tablo 1: Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı

Genel Amaç: “Ülkemizde girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmek”	
Stratejik Hedefler	Eylemler
Stratejik Hedef 1. Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi	1.1. Girişimcilik desteklerinde ön ödeme yapılabilmesi sağlanacaktır. 1.2. Yeni girişimlerin önündeki mevzuat engelleri ortadan kaldırılacaktır. 1.3. Tasfiye süreçleri kolaylaştırılacaktır. 1.4. İflas eden girişimcilere ikinci şans tanınması kolaylaştırılacaktır. 1.5. İşletme devri kolaylaştırılacaktır. 1.6. Girişimcilik politikalarına yönelik araştırmalar yapılacaktır. 1.7. Kuluçka merkezleri (inkübatörler) için düzenleyici çerçeve oluşturulacaktır. 1.8. Kuluçka ve hızlandırıcı merkezleri ağı oluşturulacaktır. 1.9. Girişimcilik portalı kurulacaktır. 1.10. Düzenleyici çerçeve kadın girişimciliği perspektifinden değerlendirilecektir. 1.11. Girişimcilikle ilgili düzenlemelerde ilgili tarafların görüşlerinin alınmasına yönelik istişare (konsültasyon) rehberi hazırlanacaktır.
Stratejik Hedef 2. Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi	2.1. Genç girişimcilere özel kuluçka merkezleri (inkübatörler) kurulması özendirilecektir. 2.2. Hızlı büyüyen ve küresel doğan işletmeler geliştirilecek ve desteklenecektir. 2.3. Yenilikçi girişimciler desteklenecektir. 2.4. Üniversitelerde tematik kuluçka merkezlerinin / hızlandırıcıların açılması teşvik edilecektir. 2.5. Teknogirişimciler desteklenecektir.

Genel Amaç: “Ülkemizde girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmek”

Stratejik Hedefler	Eylemler
	<p>2.6. Akademisyenlerin girişimciliği özendirilecektir.</p> <p>2.7. İnternet girişimleri geliştirilecektir.</p> <p>2.8. Öncelikli sektörlerde yenilikçi girişimciliği desteklemek amacıyla kuluçka merkezleri ve hızlandırıcıların kurulması desteklenecektir.</p> <p>2.9. Yenilikçi girişimcilik desteklerinin sağlanmasında mevcut hızlandırıcılarla yapılabilecek işbirliklerine yönelik bir analiz çalışması yapılacaktır.</p> <p>2.10. TGB’lerde hızlandırıcılar için, OSB’lerde ise hem hızlandırıcı hem de kuluçka merkezleri için yer tahsisi yapılarak girişimcilik geliştirilecektir.</p>
Stratejik Hedef 3. Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması	<p>3.1. Sosyal girişimcilik tanımının ve kapsamının belirlenmesine yönelik çalışma yapılacaktır.</p> <p>3.2. Üniversitelerde sosyal girişimcilik faaliyetlerinin geliştirilmesi için proje yarışmaları düzenlenecektir.</p> <p>3.3. Girişimciliğin desteklenmesi amacıyla özel sektör-kamu sektörü işbirlikleri geliştirilecektir.</p> <p>3.4. "Sorumlu girişimcilik" bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.</p> <p>3.5. "Kadın Girişimci Elçileri" projesi yaygınlaştırılacaktır.</p> <p>3.6. Kadın girişimcilere yönelik eğitim ihtiyaç analizi yapılacaktır.</p> <p>3.7. Kadın girişimcilerin sorunları konusunda araştırmalar yapılacaktır.</p> <p>3.8. Girişimcilere yönelik mentörlük çalışması yaygınlaştırılacaktır.</p> <p>3.9. AB genç girişimci programlarına katılım sağlanacaktır.</p> <p>3.10. Eko girişimcilik özendirilecek ve desteklenecektir.</p> <p>3.11. Yeşil etiket uygulaması hayata geçirilecektir.</p> <p>3.12. Girişimcilerin yabancı yatırımcılarla temasları arttırılacaktır.</p> <p>3.13. Engellilerin girişimciliği özendirilecektir.</p> <p>3.14. Destek izleme sistemi geliştirilecektir.</p>
Stratejik Hedef 4. Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi	<p>4.1. İller ve bölgeler düzeyinde girişimcilik endeksi belirlenecektir.</p> <p>4.2. Girişimcilik konusunda kamu spotları hazırlanacaktır.</p> <p>4.3. Girişimcilik konusundaki farkındalık arttırılacaktır.</p> <p>4.4. Girişimcilik kültürünü artırıcı yayınlar yapılacaktır.</p> <p>4.5. Avrupa düzeyinde girişimcilik farkındalığının arttırılması çalışmalarına katılım sağlanacaktır.</p> <p>4.6. Gençlere yönelik girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.</p> <p>4.7. Çocuklarda girişimcilik algısı geliştirilecektir.</p> <p>4.8. Başarılı iş planları ödüllendirilecektir.</p> <p>4.9. Başarılı girişimci yarışmaları düzenlenecektir.</p> <p>4.10. Üniversite girişimcilik kulüpleri geliştirilecektir.</p>
Stratejik Hedef 5. Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin	<p>5.1. Girişimcilik konusu ilk/orta öğretim programına yerleştirilecektir.</p> <p>5.2. Girişimcilik konusu üniversite müfredatına</p>

Genel Amaç: “Ülkemizde girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmek”

Stratejik Hedefler	Eylemler
yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi	<p>yerleştirilecektir.</p> <p>5.3. İlk/orta öğretim öğretmenlerinin girişimcilik konusundaki bilgi ve becerileri geliştirilecektir.</p> <p>5.4. Eğitim fakülteleri müfredatına girişimcilik eğitimleri eklenecektir.</p> <p>5.5. İlk/ortaokullarda girişimcilik projeleri gerçekleştirilecektir.</p> <p>5.6. İlk/ortaokullarda “girişimci okul” kavramı yerleştirilecektir.</p> <p>5.7. KOSGEB eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.</p> <p>5.8. Danışmanlık sistemi kurulacaktır.</p> <p>5.9. İlk ve orta öğretim okullarında girişimcilik kulüpleri kurulacaktır.</p> <p>5.10. Hayat boyu öğrenimde girişimcilik eğitimi yaygınlaştırılacaktır.</p>
Stratejik Hedef 6. Girişimcilerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması	<p>6.1. Bireysel katılım sermayesi sistemine ilişkin farkındalık artırılacaktır.</p> <p>6.2. Girişim sermayesi sistemine ilişkin üst fonların kamu tarafından desteklenmesi sağlanacaktır.</p> <p>6.3. Finansman eksiğinin en çok hissedildiği girişimciliğin erken aşamasına yönelik en az bir üst fon kurulması desteklenecektir.</p> <p>6.4. Yeni alternatif finansal araçların geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapılacaktır.</p> <p>6.5. Yenilikçi girişimcilerin ticarileştirme projelerine yönelik destek sağlayabilecek kredi garanti mekanizması oluşturulacaktır.</p> <p>6.6. Gelişen İşletmeler Piyasası mevzuatında girişim sermayesi fonlarına ve bireysel katılım sermayesine çıkış kolaylığı sağlanacaktır.</p> <p>6.7. Girişimciler raporlama standartları ve uluslararası kredi kriterleri konusunda bilgilendirilecektir.</p> <p>6.8. Bankacılık sisteminde "Girişimci Bankacılığı" kavramı geliştirilecek ve uygulanacaktır.</p> <p>6.9. Değişken sermayeli yatırım ortaklıklarına ilişkin ikincil mevzuat tamamlanacaktır.</p>

1. GİRİŞ

1.1 Amaç ve Kapsam

- (6) Girişimcilik, diğer birçok politika alanıyla doğrudan veya dolaylı etkileşim içinde olan oldukça geniş bir politika alanıdır. Geçmişte KOBİ politikasının bir “eklentisi” olarak ele alınan girişimcilik politikası, günümüzde giderek artan bir şekilde ayrı bir politika alanı olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Bunun temel nedeni, sanayileşme sürecinin bir yan ürünü olarak ortaya çıkmış olan KOBİ’lerle girişimcilerin kalkınmadaki rollerinin ve ihtiyaç duydukları desteklerin birbirinden oldukça farklı olmasıdır.
- (7) Türkiye’de girişimciliğin ve KOBİ’lerin geliştirilmesine yönelik strateji ve eylemler KOBİ Stratejisi ve Eylem Planında (KSEP) yer almaktadır.
- (8) Dünya uygulamalarına bakıldığında girişimcilik konusunun kalkınma stratejileri içinde giderek daha önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. AB İlerleme Raporu, Küresel Girişimcilik Endeksi (GEM) ve benzeri uluslararası kuruluşların araştırma sonuçları, Avrupa Küçük İşletmeler Yasası ve AB Komisyonu tarafından hazırlanan AB 2020 Girişimcilik Eylem Planı girişimcilikle ilgili yeni stratejilere vurgu yapmaktadır.
- (9) Diğer taraftan Onuncu Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarında girişimcilik konusu KOBİ’lerden ayrı bir İhtisas Komisyonunda ele alınmış ve Planda ayrı bir başlık altında yer almıştır.
- (10) Bu gelişmeler ışığında ve ülkemizdeki diğer ihtiyaç ve gelişmeler paralelinde KSEP’ten ayrı, girişimcilik konusuna odaklanan bir strateji ve eylem planı oluşturma zorunluluğu doğmuştur. Bu çerçevede 2012 yılında hazırlıklar başlatılmış ve 2015-2018 yıllarını kapsayan “Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (GİSEP)” hazırlanmıştır. KOBİ Politikaları KSEP çerçevesinde, girişimcilik politikaları ise GİSEP çerçevesinde takip edilecektir.
- (11) GİSEP’in genel amacı, “Ülkemizde girişimcilik **kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmek**”tir. Plan, genel amaca ulaşmak üzere belirlenen ve aşağıda belirtilen 6 müdahale alanındaki stratejik hedefler ve bu hedefler çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarca 2015-2018 döneminde yürütülecek eylem ve projeleri kapsamaktadır.
  1. Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi
  2. Yenilikçi girişimciliğin desteklenmesi
  3. Kadın girişimciliği, genç girişimciliği, eko girişimcilik, sosyal girişimcilik ve küresel girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması
  4. Ülkemizde girişimciyi ve girişimciliği benimsemiş bir kültürün geliştirilmesi
  5. Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi
  6. Girişimcilerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması

1.2 Yöntem ve Süreç

- (12) Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı kapsamını oluşturmak üzere KOSGEB’de bir çalışma grubu oluşturulmuş ve referans dokümanların taranmasını da kapsayan hazırlık çalışmaları 2012 yılı Ekim-Aralık aylarında tamamlanmıştır. Bu çalışmaların ardından 12 Ocak 2013 tarihinde Abant’ta “Girişimcilik Konseyi Strateji Çalıştayı” düzenlenmiştir. Girişimcilik Konseyi üyelerinin yanı sıra çok sayıda kamu kuruluşu ve sivil toplum temsilcilerinden oluşan 135 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen çalıştayda Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planında yer alacak müdahale alanları ve eylemler üzerinde öneriler geliştirilmiştir. KOSGEB tarafından hazırlanan Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı, görüşlerini almak üzere ilgili taraflara gönderilmiş ve KOSGEB web sayfasında görüşe sunulmuştur. Beş ay süren görüş alma sürecinden sonra son revizyonlar yapılarak 30/12/2014 tarihinde YPK onayına sunulmuştur. YPK’nın 18.06.2015 tarih 2015/18 sayılı kararıyla onaylanan plan 01/07/2015 tarih ve 29403 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞİN MEVCUT DURUMU

2.1 Girişimci Tanımı ve GİSEP Hedef Kitleleri

(13) Literatürde, bir girişimcinin sahip olması gerektiği düşünülen değişik özelliklerin çeşitli ağırlıklarla vurgulanmasıyla oluşturulan birçok tanıma rastlamak mümkündür. Bu çerçevede girişimcinin sahip olduğu vasıfların incelenmesi, girişimcinin işlevlerinin incelenmesi ve girişimcinin davranış ve faaliyetlerinin incelenmesi değişik tanımlamalar yapılmasını doğurmaktadır. Davranış ve faaliyetlere odaklanan bir tanımda girişimcilerin,

- Mevcut veya kendi oluşturduğu fırsatları kullanabilmek için ihtiyaç duyulan kaynakları temin ederek eldeki kaynaklarla birleştiren ve bunları üretime ve hizmete dönüştürmek için organize eden,
- Bir iş kurmanın bütün aşamalarında kendiliğinden inisiyatif alan ve liderlik özellikleri gösteren,
- Bu aşamalarda riskleri hesaplayıp bunlarla ilgili tedbirleri alarak risklere rağmen yoluna devam eden,
- Sürekli yenilik arayan ve bu arayışta müşterilerin beklentilerine duyarlı olmanın ötesinde kendisi beklenti oluşturan

niteliklerinin öne çıkabileceği söylenebilir.

(14) GEM tanımına göre girişimci, yeni bir işe ve yaratıcılığa atılandır. Girişimci kendine iş kazandırma, yeni bir iş organizasyonu veya zaten var olan işi bireysel olarak ya da takım halinde genişletmeye, yeniden kurmaya çalışan kişidir (GEM, 1999).

(15) İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) girişimciyi, yeni iş imkânlarını şekillendiren ve kaynakları iyi değerlendirme kabiliyetine sahip olan kişi olarak tanımlamaktadır. OECD, 2006 yılında başlattığı, resmi istatistik kaynaklarından alınan girişimcilik verilerini derleme niteliğindeki uluslararası bir çalışma olan "Girişimcilik Göstergeleri Programı" 1 çerçevesinde girişimciyi aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır:

(16) "Girişimci, yeni ürün, süreç veya pazarları tespit edip bunları kullanmak vasıtasıyla yeni bir ekonomik faaliyet başlatarak veya var olan bir ekonomik faaliyeti büyüterek değer yaratan kişidir. Bu tanıma göre girişimci sadece eylemleriyle değil, eylemlerinin sonuçlarına göre değerlendirilmektedir. Girişimci zaman, fikir ve diğer kaynaklarını kullanarak yatırım yapar ve risk ve belirsizlik içeren bir faaliyet başlatır. Bu faaliyetin gerçekleştirilmesiyle "yeni", yani öncekilerin yok olmasına yol açacak sonuçlar ortaya çıkmalı ve ekonomik ve/veya sosyal bir değer oluşmalıdır."

(17) GİSEP'te temel alınan bu tanımların yanı sıra eylemlerin hedef kitle özelliklerine en uygun biçimde tanımlanabilmesi için operasyonel sınırların da belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sınırları kapsayan tanımlar aşağıda açıklanmaktadır:

- Girişimcinin faaliyet gösterdiği işletme; mikro, küçük veya orta ölçekli işletmedir.²
- Girişimci tek başına faaliyet gösterebilir veya işletmesinde bir veya daha fazla çalışan istihdam edebilir.
- Girişimci işletmesini, Türk Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu ve Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu ve ilgili diğer kanunlarda tanımlanan şekil ve türde kurar.
- Potansiyel girişimci, kendi işini kurma niyeti /ihtimali olan kişidir.
- Kuruluş aşamasındaki girişimci, yeni bir iş kurma eylemini başlatan kişidir.
- Yeni girişimci, 42 aydan (3,5 yıldan) az bir süre için bir işletmenin sahip-yöneticisi olan kişidir.
- Kadın girişimci, tek başına veya en az %30 payla bir işletmenin sahibi olan kadın ve potansiyel kadın girişimcilerdir.

¹ Entrepreneurship at a Glance (2012), OECD

² 19.10.2005 tarih 2005/9617 sayılı Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik

- Genç girişimci, tek başına veya en az %30 payla bir işletmenin sahibi olan 18-29 yaş arası kişiler veya 18-29 yaş arası potansiyel girişimcilerdir.
- Engelli girişimci, tek başına veya en az %30 payla bir işletmenin sahibi olan ve potansiyel, yeni, kadın ve genç girişimciler içinde doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yetenekleri bakımından engel durumuna göre tüm vücut fonksiyon kaybı oranının %40 ve üzerinde olduğunu, 30.03.2013 tarih ve 28603 sayılı Resmi Gazete yayımlanan “Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik” hükümleri gereğince, sağlık kuruluşlarınca verilecek sağlık kurulu raporu ile belgeleyen kişilerdir.
- Sosyal girişimler, sosyal sorunların çözümünde sistematik değişimi hedefleyerek girişimcilik esaslı veya serbest piyasa temelli yöntemler benimseyen kuruluşlardır.³
- Yenilik (inovasyon), yeni veya önemli ölçüde değiştirilmiş ürün (mal ya da hizmet), veya sürecin; yeni bir pazarlama yönteminin; ya da iş uygulamalarında, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni bir organizasyonel yöntemin uygulanmasıdır. Bu çerçevede yenilikçi girişimci ise bu faaliyetleri yerine getirendir.
- Girişim sermayesi, girişim şirketlerine ortak olma veya borçlanma araçlarına yatırımdır.
- Bireysel katılım yatırımcısı, kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki şirketlere aktaran gerçek kişiler, kişisel maddi varlıklarını ve tecrübelerini başlangıç aşamasındaki şirketlere aktaran gerçek kişilerdir.

(18) Türkiye'nin 2023 stratejisi ve 10. Kalkınma Planı girişimcilik hedefleri çerçevesinde, GİSEP'te yenilik tabanlı potansiyel ve yeni girişimcilere odaklanılmış olup, bu yaklaşım destek türleri ve oranlarına yansıtılmıştır.

2.2 Dünyada Girişimcilik Politikaları ve Yeni Eğilimler

(19) Girişimciliğin, refah yaratma ve sosyal adaletin önemli bir bileşeni olduğu gerçeği tüm dünyada kabul görmektedir. Girişimcilik yeni işlerin oluşumuna, yenilikçiliğe, üretkenlik ve büyümeye katkı sağlayarak birçok ekonomik yarar oluşturmaktadır. Bu nedenle hükümetlerin çoğu girişimciliğin desteklenmesi konusuna öncelik vermektedir. Bu çerçevede girişimcilik konusunun genel olarak makro (rekabet politikası, göçmen politikası, vergi politikası, düzenleyici çerçeve) ve mikro (eğitim, bilgilendirme, danışmanlık ve koçluk, değişim programları, finansmana erişimin kolaylaştırılması) olmak üzere iki kategoride sahiplenildiği görülmektedir. Ayrıca ülkelerde girişimcilik ve KOBİ politikalarının şekillendirilmesinden sorumlu merciler iki temel eksende iki farklı yaklaşım içerisinde davranış göstermektedir. Birinci eksendeki iki yaklaşımdan birisi girişimciliğin desteklenmesi, diğeri ise KOBİ'lerin desteklenmesidir. İkinci eksen ise odaklanılan noktalardan birincisi girişimciliğin ve KOBİ'lerin önündeki engellerin azaltılması, diğeri ise yoğun destek sağlanmasıdır.

(20) Storey⁴, Lundstrom ve Stevenson⁵'dan esinlenerek yukarıda değinilen konular iki ayrı tabloda özetlemiştir. Tablo 2, KOBİ ve Girişimcilik Politika alanlarının özelliklerini karşılaştırmaktadır (birinci eksen). Tablo 3'de ise Storey'in, Dennis⁶ (2005) tarafından yapılan çalışmaya dayanarak hazırladığı kamu politikaları tipolojisi (ikinci eksen) görülmektedir.

³ Ersen T.B., Kaya D., Meydanoğlu Z., (2010), “Sosyal Girişimler ve Türkiye”, TÜSEV

⁴ D.J.Storey, “Entrepreneurship and SME Policy”, 2008

⁵ Lundstrom, A and Stevenson, L.A, (2005), “Entrepreneurship Policy: Theory and Practice”, ISEN International studies in Entrepreneurship, Springer, New York

⁶ Dennis, W.J. (2005) “Creating and sustaining a viable small business sector” Paper presented at the School of Continuing Education, University of Oklahoma, 27th October

Tablo 2: KOBİ ve Girişimcilik Politika Alanlarının Özellikleri

KOBİ Politikası	Girişimcilik Politikası
Bürokrasi ve engellerin azaltılması	Bürokrasi ve engellerin azaltılması
Sermayeye/finansmana erişim	Mikro krediler ve çekirdek sermayeye erişim
Bilgi hizmetleri sunumu	İş kurma konusunda bilgilendirme
İhracat ve pazarlama hizmetleri sunumu	Girişimcilerin rol modeli olarak sunulması
Eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunumu	Girişimcilik eğitimi
Teknoloji transferi	Ağ oluşturma hizmetleri

Kaynak: Lundstrom and Stevenson (2005)

(21) Tablo 2’de KOBİ ve Girişimcilik Politikası arasında net bir ayırım çizgisi gösterilmekle birlikte, “bürokrasi ve engellerin azaltılması” gibi her iki politika alanında birlikte yer alan konular da bulunmaktadır. Ancak KOBİ’ler ve yeni kurulan işletmeler açısından bürokratik problemlerin ve engellerin farklı düzeylerde olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin yeni bir işletme kurmak isteyen birey için şirket kurma adım sayısı, süresi ve maliyeti önemli iken, kurulu bir işletme için iş yeri mevzuatına (sağlık, güvenlik vs.) uyum konusu önemli bir engel oluşturabilir.

Tablo 3: Kamu KOBİ Politikaları Tipolojisi

	Bürokrasi ve engel yüksek düzeyde	Bürokrasi ve engel düşük düzeyde
Doğrudan destek düşük düzeyde	Gelişimi Sınırlayıcı (gelişmekte olan ülkeler)	Rekabeti Geliştirici (ABD)
Doğrudan destek yüksek düzeyde	Telafi Edici (AB)	Geliştirici (ABD-belirli alanlarda)

Kaynak: Dennis (2005)

(22) Tablo 3’e göre politika yapıcılar için 4 seçenek mevcuttur. OECD standartları göz önüne alındığında AB ülkelerinin çoğunda nispeten yüksek düzeyde engeller bulunmakta ancak bu ülkelerde KOBİ’lerin ve girişimciliğin gelişimi için önemli kaynaklar ayrılmaktadır. Tabloda bu durum için “telafi edici” nitelmesi kullanılmaktadır. AB 2020 girişimcilik hedefleri bu engellerin azaltılması konusuna ağırlık vermektedir. Bu çerçevede AB politikalarının “telafi edici” nitelikten “rekabet gücünü artırmaya ve geliştirmeye” yönelme amacı taşıdığı söylenebilir. Tablonun sağ tarafında işaret edildiği üzere, ABD’nin daha farklı bir yaklaşımı bulunmaktadır. Doğrudan destekler az olup, yeni kurulan işletmeler ve KOBİ’lerin önündeki engeller ise düşük düzeydedir. Bu nedenle ABD politikası için “rekabeti geliştirici” nitelmesi kullanılmaktadır. Ancak ABD’de bu politikanın dışında olan bazı istisnalar mevcuttur. Teknoloji odaklı firmaların desteklenmesi ve azınlıklara yönelik teşvikler bu istisnalar arasında sayılabilir. Tablodaki “geliştirici” nitelmesinin bulunduğu bölüme yerleştirilebilecek diğer OECD ülkeleri arasında Kanada ve Yeni Zelanda sayılabilir. Son olarak engellerin çok olduğu, desteklerin ise az olduğu ülkelere söz edilebilir ki bu ülkeler “sınırlayıcı” olarak nitelendirilmekte olup tablonun sol üst köşesinde yer almaktadır.

(23) Aşağıdaki tablodan da görülebileceği üzere, girişimcilik performansının belirleyicileri, OECD Girişimcilik Göstergeleri Programı Çerçevesinde altı ana eksen altında ele alınmaktadır: (1) Düzenleyici Çerçeve, (2) Pazar Koşulları, (3) Finans Erişim, (4) Bilgi Birikiminin Oluşumu ve Yayılımı, (5) Girişimcilik Yetenekleri ve (6) Kültür.

Tablo 4: Girişimcilik Ekosistemi'nin Unsurları

Düzenleyici Çerçeve	Pazar Koşulları	Finansa Erişim
<ul style="list-style-type: none"> İdari yük (iş kurma/büyütme) İcra ve iflas mevzuatı Sağlık ve çevre mevzuatı Ürün ve iş piyasaları mevzuatı Adalet sistemi Vergi sistemi Sosyal güvenlik mevzuatı	<ul style="list-style-type: none"> Rekabet mevzuatı Dış pazarlara erişim İç pazara erişim Kamu ihaleleri Kamunun rolü Pazarın kalitesi	<ul style="list-style-type: none"> Kredi piyasaları Özel sermaye Girişim sermayesi Yatırım melekleri Sermaye piyasaları
Bilginin Oluşumu ve Yayılımı	Girişimcilik Yetenekleri	Kültür
<ul style="list-style-type: none"> Ar-Ge yatırımları Üniversite-sanayi işbirliği Firmalar arası işbirlikleri Teknoloji, internet	<ul style="list-style-type: none"> Eğitim ve deneyim, öğrenim Girişimcilik altyapısı Danışmanlık/egitim hizmetleri İşgücü hareketliliği	<ul style="list-style-type: none"> Risk algısı Girişimci algısı İş sahibi olma istekliliği Sosyal sermaye ve güven ilişkileri

Kaynak: OECD 2012

- (24) Politikaların etkinliği ise sadece yukarıda değinilen politika seçenekleriyle değil, uygulanış biçimiyle de ilişkilidir. İşletmeler arasındaki sektörel farklılıklar, bölgesel farklılıklar, işletmelerin farklı yaşam evrelerinde farklı ihtiyaçlarının olması, hızlı büyüyen firmaların farklı ihtiyaçlara sahip olması gibi nedenlerle destek uygulamalarında çeşitliliğin olması kaçınılmazdır. Bu nedenle birçok durumda ihtiyaçlara göre (farklı idareler tarafından) düzenlenmiş bir dizi politika aynı anda uygulanmaktadır.
- (25) 2004 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen ikinci OECD Bakanlar Konferansında KOBİ'lere yönelik destekler için COTE (Clarity, Objectives, Targets, Evaluation) çerçevesi benimsenmiştir. Bu çerçeveye göre politikalar hedef kitle tarafından anlaşılabilir açıkta olmalı, farklı idareler arasında koordinasyon sağlanmalı, amaçlar tarif edilmeli, ölçülebilir hedefler tanımlanmalı ve politikaların etkinliği değerlendirilmelidir.
- (26) Değerlendirme, politika sürecinin önemli bir bileşenidir. Değerlendirme sürecinde uygulamanın ihtiyaçları karşılama açısından etkinliği, fayda-maliyet açısından verimliliği ve ölçülebilir hedeflere ulaşılma düzeyi sistematik ve objektif bir biçimde belirlenir. Değerlendirme sürecinin çıktıları, idareler ve KOBİ'ler arasındaki istişare zemini ve daha iyi uygulamaların oluşumu için girdi sağlar.
- (27) Girişimcilik stratejilerini etkileyen yeni gelişme ve eğilimleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

Yenilikçi finansman stratejileri: Girişimci sayısının sürekli artmasına rağmen geleneksel finansman araçlarının ihtiyacı karşılayacak hızda gelişmemesi nedeniyle yenilikçi finansman modelleri giderek yaygınlaşmaktadır. Bunlar arasında kitle finansmanı (crowd sourcing), akran finansmanı (peer to peer finance), on-line rehin mağazaları (pawn shop) sayılabilir.

Bulut bilişim kullanımının yaygınlaşması: Bulut bilişim, teknolojik ihtiyaçlarını karşılamak isteyen ancak donanım ve yazılım için yatırım gücü olmayan firmaların internet bağlantısı üzerinden hizmet veren servis sağlayıcılarından bu hizmetleri belirli ücretler karşılığında temin edebilmelerine imkân tanımaktadır.

Girişimcilik yaşının düşmesi: Bilişim temelli birçok uygulamanın, sosyal ağların, blogların henüz 15-16 yaşlarında, lise çağındaki girişimciler tarafından başlatıldığı görülmektedir. Bu da

çocukların eğitimin erken dönemlerinden itibaren iş kurma konusundaki riskler ve fırsatlar konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Sosyal girişimcilik: Ekonomik sürdürülebilirliğin yanı sıra sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik kavramlarının önem kazanmasıyla sosyal girişimcilik ve sosyal girişimcilerin desteklenmesi konuları politika ve stratejiler içerisinde yer almaktadır.

Akıllı telefonlar: Akıllı telefonlar yeni ürün keşfinden kişileştirilmiş hizmetlere ve ürün ve hizmet ödemelerinin yapılmasına kadar tüm alışveriş aşamalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir.

Kurum içi girişimcilik: Son yıllarda özellikle büyük firmalarda ve kamu kurumlarında girişimcilik kültürünün yerleştirilmesi konusu üst düzey yöneticilerin dikkatini çekmektedir.

Hızlı büyüme tempolu firmalar (ceylanlar) ve hızlandırıcılar: Hızlı büyüyen firmaların ekonomiye ve istihdama katkısı takdirle karşılanmakta, hızlandırıcılar hızlı büyümeye katkı sağlayan önemli araçlar olarak değerlendirilmektedir.

Yeşil ekonomi, yenilenebilir enerji: Çevreye duyarlı teknolojiler ve yenilenebilir enerji sürdürülebilir gelişmenin en önemli bileşenleri olarak görülmektedir.

2.3 Avrupa Birliğinde Girişimciliği Destekleme Politika ve Programları

(28) Avrupa Küçük İşletmeler Yasası (Small Business Act-SBA) AB tarafından 25 Haziran 2008’de kabul edilen, küçük işletmelerin gelişimi için gerekli politika çerçevesinin yer aldığı bir belgedir. Belgede yer alan 10 ilkedeki biri “Girişimcilerin ve aile işletmelerinin zenginleşeceği ve ödüllendirileceği bir iş ortamı yaratılmasıdır”.

(29) AB 2020 Girişimcilik Eylem Planı ise, Avrupa’da girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarmayı, engelleri ortadan kaldırmayı ve girişimcilik kültürünü canlandırmayı amaçlamaktadır. Yeni girişimlerin kurulmasını kolaylaştırmak ve girişimcilerin büyüyüp gelişmesine imkân verecek bir ortam hazırlamak üzere 3 acil müdahale alanı belirlenmiştir:

1. Yeni işletmelerin kurulması ve işletmelerin büyümesini sağlamaya yönelik girişimcilik eğitimi
2. Girişimcilerin filizlenip büyüebileceği ortam koşullarını oluşturmak, yapısal engelleri ortadan kaldırmak ve girişimcileri girişimcilik sürecinin her aşamasında desteklemek
3. Girişimcilik kültürünü geliştirmek

(30) Avrupa Birliği KOBİ ve Girişimcilik Destek Politikası Tablo 5’de özetlenmektedir.

Tablo 5: Avrupa Birliği KOBİ ve Girişimcilik Politika Alanları

Politika Alanı	Politika Kapsamı	Destekleme Kategorileri
Avrupa Küçük İşletmeler Yasası	Yukarıda (Bölüm 2.3’te) açıklanmaktadır.	Tematik fonlar (2007-2013) Life+ (Çevre, Enerji ve Ulaşım)
Yeni kurulan, faaliyette bulunan, büyüyen işletmeler için iş ortamının geliştirilmesi	İkinci şans verilmesi Kamu alımlarına erişim Muhasebe sistemleri Düzenleyici çerçeve ve idari yükler İşletme devri Vergi Çalışanların şirkete ortak olması Avrupa işletmesi tanımı	Rekabet Edebilirlik ve Yenilikçilik Çerçeve Programı (CIP) (EIP, Intelligent Energy Europe Programme - IEE, Information and Communication Technologies Policy Support Program- ICT-PSP) Marco Polo II 7. Çerçeve Programı EUREKA
Girişimciliğin	Mikro işletmeler ve esnaf-	

Politika Alanı	Politika Kapsamı	Destekleme Kategorileri
desteklenmesi	<p>sanatkârlar</p> <p>Girişimcilik eğitimi</p> <p>Görsel-ışitsel medya girişimciliği</p> <p>Genç girişimciler için Erasmus</p> <p>Girişimcilik video ödülleri</p> <p>Avrupa KOBİ Haftası</p> <p>Aile işletmeleri</p> <p>Göçmen/azınlık girişimciler</p> <p>Sosyal ekonomi</p> <p>Kadın girişimciliği</p>	<p>Hayat Boyu Öğrenme Entegre Eylem Planı (COMENIUS, Genç Girişimciler için ERASMUS, LEONARDO DA VINCI, GRUNDTVIG)</p> <p>Kültür</p> <p>Medya</p> <p>Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (European Regional Development Fund -ERDF)</p> <p>Avrupa Sosyal Fonu (European Social Fund - ESF)</p>
Pazarlara erişim	<p>Avrupa İşletmeler Ağı (Enterprise Europe Network- EEN)</p> <p>Uluslararası faaliyetlerin teşviki</p> <p>Standardizasyon</p> <p>Avrupa İş Portalı</p>	<p>Kırsal Kalkınma Fonu</p> <p>JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)</p> <p>JASMINE(Joint Action to Support Micro-Finance Institutions in Europe)</p> <p>Finansal araçlar</p>
İyi uygulama örnekleri	<p>Avrupa Girişimciliği Teşvik Ödülleri</p> <p>İyi uygulama veri tabanı</p> <p>Avrupa Küçük İşletmeler Şartı</p> <p>Girişimci Bölgeler Programı (European Entrepreneurial Regions-EER)</p>	<p>Avrupa Yatırım Fonu (European Investment Fund - EIF)</p> <p>Avrupa Yatırım Bankası (EIB) kredileri</p> <p>İstihdam ve Sosyal İçerme için ilerleme Mikro Finans Programı (EPMF)</p> <p>IPA-Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (Aday ve komşu ülkeler için)</p> <p>Uluslararasılaştırma destekleri</p> <p>Komşuluk Yatırım Aracı (NIF)</p> <p>Doğu-Yatırım Programı</p> <p>İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) KOBİ Finansmanı</p> <p>Mali destek: TAM ve BASS Programları</p> <p>Doğu komşu ülkelerinde KOBİ'ler için Avrupa Yatırım Bankası (EIB) kredileri</p> <p>Akdeniz ülkelerinde KOBİ'ler için EIB kredileri</p> <p>AL-Invest IV</p> <p>AB Gateway Programı</p> <p>AB-Japonya Endüstriyel İşbirliği Programları</p> <p>AB-Çin Yöneticileri Değişim ve Eğitim programı</p>

(31) Avrupa Birliğinde girişimciliği teşvik etmeye yönelik faaliyetlerin bazıları aşağıda açıklanmıştır.

(32) Girişimciliğin olumlu bir imaja sahip olmasını sağlamak için başta televizyon olmak üzere **medyada** girişimciliğe ilgili konulara nasıl yer verilebileceğini incelemek üzere görevlendirilen

uzmanlar grubu bu konuda bir rapor⁷ hazırlamıştır. Raporda, üye ülkelerde bu konuda gerçekleştirilen çalışmalar özetlenmiş ve aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Girişimcilerin medyada daha gerçekçi ve olumlu yönleriyle tanıtılması
- Medya ödülleri verilmesi
- Girişimcilik elçileri ağı oluşturulması
- Tanıtım kampanyaları düzenlenmesi

(33) Komisyon tarafından hazırlanan bir raporda⁸ **yükseköğretimde girişimcilik** eğitiminin öğrencilerin girişimcilik temel yetkinliğini geliştirdiği, öğrencilerin girişimcilik niyetlerini pekiştirdiği ve istihdam edilebilirliklerini arttırdığı belirtilmektedir. Üniversitelerde girişimcilik eğitiminin tüm disiplinlere yayılarak zorunlu ders haline getirilmesinin önerildiği raporda, eğitim sonrasında yapılan izleme çalışmalarının birden fazla kez tekrarlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

(34) Komisyon'un genç girişimciliğinin geliştirilmesine yönelik programlarından biri olan "Genç Girişimciler için Erasmus" Programı, iş kurmak isteyen veya yeni iş kurmuş olan gençlerin kendi ülkelerinin dışındaki bir ülkede deneyimli girişimcilerin yanında staj yapmasını, böylece genç girişimcilerin deneyimlerinin artmasını ve ülkeler arası ortaklıklar kurulmasını hedeflemektedir.

(35) Girişimciliğin Avrupa çapında kamu kurum ve kuruluşlarının desteği ve teşviki ile geliştirilmesini ifade eden **Avrupa Girişimciliği Teşvik Ödülleri**, işletmeleri ve girişimciliği en başarılı şekilde teşvik edenleri belirlemek, en iyi girişimcilik uygulamalarını ve politikalarını sergilemek, girişimciliğin katma değeri üzerine farkındalığı arttırmak ve potansiyel girişimcileri cesaretlendirmek amacını taşımaktadır. Ulusal, bölgesel veya yerel düzeyde girişimciliğin geliştirilmesine yönelik model ve programlar geliştiren ve uygulayan kurum/kuruluşların katılabileceği ödül yarışması altı kategoride gerçekleştirilmektedir:

1. Girişimcilik ruhunun geliştirilmesi
2. Yeteneklere yatırım yapmak
3. Girişimcilik ortamının geliştirilmesi
4. İşletmelerin uluslararasılaştırılmasının desteklenmesi
5. Kaynak etkinliğinin ve çevre dostu (yeşil) pazarların gelişiminin desteklenmesi
6. Sorumlu girişimcilik

(36) Avrupa Birliğinde, "**önce küçük olanı düşün**" prensibi çerçevesinde düzenleyici mevzuatın KOBİ'ler üzerindeki yükünü azaltmak amacıyla benimsenen prensiplerin bir kısmı aşağıda belirtilmektedir.

1. KOBİ örgütleri dâhil ilgili tüm paydaşlarla görüş alışverişi yapılması
2. Düzenleyici mevzuatın KOBİ'ler üzerindeki olası etkilerinin belirlenmesi (ön değerlendirme)
3. Mevzuatın KOBİ'ler üzerindeki etkinin ölçülmesi
4. Alternatiflerin değerlendirilmesi ve KOBİ'leri koruyucu tedbirlerin alınması
5. KOBİ'ler ve kamu idareleri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve bir idareye verilmiş bir belgenin başka bir idare tarafından tekrar istenmesinin önlenmesi

(37) Avrupa Komisyonu üye ülkelerle birlikte çeşitli inisiyatifler geliştirerek kadın girişimciliğinin önündeki engelleri ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Bu amaçla başlatılan önemli inisiyatifler aşağıda belirtilmektedir.

Kadın Girişimciler İçin Mentörler Ağı⁹: Mentör ağı, kadın girişimcilere işletmelerinin kuruluş, gelişme ve büyüme dönemlerinde tavsiye ve destek sağlamaktadır. 17 CIP ülkesinin dâhil olduğu bu programda Türkiye KAGİDER ile temsil edilmektedir.

⁷ Report of the Expert Group: Promoting Entrepreneurship on TV and other audio-visual media (2007), European Commission

⁸ Effects and Impact of Entrepreneurship Programmes in Higher Education, (2012), European Commission

⁹ <http://www.kagider.org/>

Kadın Girişimci Elçiler Ağı¹⁰: Elçi Ağı'nın amacı, başarılı girişimcilerin her yaştaki kadınları girişimci olma üzere motive etmesidir. Elçiler, başarılı işletmeler kurmuş kişiler oldukları için yeni girişimciler için model alınabilir bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Avrupa çapında 270 elçi bu inisiyative dâhil olmuştur.

Avrupa Kadın Girişimciliğini Teşvik Ağı - WES¹¹: 31 ülkeyi kapsayan bu ağda Türkiye'yi KOSGEB temsil etmektedir. Kadın girişimcilerin sayısını, işletme büyüklüklerini ve görünürlüğünü arttırmak amacıyla bir tartışma platformu oluşturulmuştur. Ülkelerdeki iyi uygulama örneklerinin paylaşımı ve ortak projeler yürütülmesi hedefler arasındadır.

Kadın Girişimciliği Portalı¹²: Portalın amacı, kadın girişimcileri temsil eden kurumlar, kadın girişimci ağları, projeler ve etkinliklere ilişkin bilgilere erişim sağlamaktır.

- (38) Avrupa Birliği'nin 2007-13 yıllarını kapsayan Rekabetçilik ve Yenilikçilik Çerçeve Programının (CIP) alt bileşeni olan Girişimcilik ve Yenilik Programı (EIP) ile 300.000 KOBİ'nin finansal desteklerden yararlandırılması hedeflenmiştir¹³. 2007-13 dönemi CIP finansal araçları için öngörülen bütçe 1,1 milyar Avro seviyesinde olup, bu fonların çeşitli gelişme evresinde bulunan KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılması amaçlanmıştır. Bu fonlar, risk sermayesi fonlarının ve kredi garanti kurumlarının yatırım ve garanti hacimlerinin genişletilmesini sağlamaya yöneliktir.
- (39) KOBİ'lerin gelişim evresine göre farklı finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanan CIP-EIP finansal araçlarını aşağıdaki şekilde sınıflandırmak mümkündür.

Tablo 6: Avrupa Birliği CIP-EIP Finansal Araçları

Yüksek büyüme potansiyeli olan ve yenilikçi KOBİ'ler için (GIF1 ve GIF2)	KOBİ Kredi Garanti Programı (SMEG)
<ul style="list-style-type: none"> • GIF1: Erken dönem yatırımları için risk sermayesi (çekirdek sermaye ve başlangıç sermayesi) • GIF2: Genişleme evresi için risk sermayesi	<ul style="list-style-type: none"> • Kredi /finansal kiralama teminatı • Mikro kredi garantisi • Öz sermaye veya benzeri (quasi equity) yatırımlar için teminat • KOBİ borç finansmanı portföylerinin menkul değere çevrilmesi

- (40) CIP finansal araçları Avrupa Yatırım Fonu ve CIP programından yararlanan ülkelerde seçilen aracı kurumlar vasıtasıyla kullanılmaktadır. Aracı kurumların listesi Komisyon web sayfasında yayınlanmaktadır.¹⁴
- (41) Avrupa Birliği'nin KOBİ'lere yönelik diğer finansal araçları;
- JEREMIE (Mikro ve Orta Ölçekli İşletmeler için Avrupa Ortak Kaynak İnişiyatifi)
  - Avrupa Mikrofinans İnişiyatifi ve
  - Avrupa Yatırım Bankası KOBİ kredileridir.
- (42) 1 Ocak 2007'de başlayıp 2013 yılına dek yürürlükte olan 7. Çerçeve Programı, Lizbon hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla, araştırmayla ilgili tüm AB girişimlerini ortak bir çatı altında toplamayı hedeflemektedir. 7. Çerçeve Programı, Avrupa Araştırma Alanı'nı kurmayı hedefleyen önceki Çerçeve Programı'nın başarılarını daha ileriye götürmek ve Avrupa'da bilgi temelli ekonomi ve toplumu inşa etmek üzere oluşturulmuştur.
- (43) Avrupa Birliği 2014-2020 dönemi için KOBİ'leri ilgilendiren iki yeni program oluşturmuştur.

¹⁰ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/ambassadors/index_en.htm

¹¹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/wes-network/index_en.htm

¹² <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/portal/>

¹³ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/files/cip_fi_leaflet_2011/185074_opoce_2011_4150_cip_dep_en.pdf

¹⁴ <http://www.access2finance.eu>

(1) Rekabet Edebilirlik ve Yenilikçilik Çerçeve Programı'nın (CIP-Competitiveness and Innovation Framework Programme) Girişimcilik ve Yenilik Programı (EIP-Entrepreneurship and Innovation Programme), Çerçeve Programı (FP-Framework Programme) ve Avrupa Yenilikçilik ve Teknoloji Enstitüsü (EIT-European Institute of Innovation and Technology) tek çatı altında birleştirilerek Horizon 2020 oluşturulmuştur.

Horizon 2020 AB'de Ar-Ge kapsamında yürütülen faaliyetlerin etkisinin artırılması hedefinde, Birlik çerçevesinde yürütülen tüm araştırma ve yenilik programlarını 2014-2020 yılları için bütüncül bir sistem altında toplamayı amaçlamaktadır. Horizon 2020 Programı Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı'nın devamı olarak 2014-2020 yılları arasında yürütülecek olup, 70,2 milyar Avro'luk bütçesi (sabit fiyatlarla) ile Avrupa çapında araştırmacılar ve araştırma kuruluşları arasında işbirliğini desteklemeyi hedeflemektedir. Bu program, Avrupa'nın küresel rekabet edebilirliğini arttırmayı amaçlayan Avrupa 2020 öncü inisiyatifi, Yenilik Birliği'nin (Innovation Union) temel uygulama aracı olarak nitelendirilebilir. Esasen Avrupa'nın küresel rekabet edebilirliğini arttırmak için, Horizon 2020 kapsamında bir milyon yeni araştırmacı için fon oluşturularak, Avrupa'nın bilgi temelini güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Avrupa 2020 stratejisi de, 2020 yılına kadar Ar-Ge harcamalarını Avrupa Birliği üye ülkelerinde Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'sının %3'ü düzeyine çıkarmayı hedeflemektedir. Yenilik Birliği, bu amaçla oluşturulan yedi öncül girişimden biridir. Horizon 2020 ise, Avrupa Komisyonu'nun Yenilik Birliği'ni kolaylaştıran finansal aracı olarak tanımlanmıştır ve yenilik ve teknoloji geliştirmeye yönelik destekler sunacaktır.

(2) Küresel ekonomik kriz sonrası AB ekonomisinin yeniden canlandırılması için hazırlanan Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerine ulaşılmasında KOBİ'ler, çok önemli bir role sahiptir. Bu çerçevede, Avrupa Birliği tarafından, işletmeleri, özellikle de KOBİ'leri desteklemek üzere 2014-2020 yıllarını kapsayan, "İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı" (COSME) geliştirilmiştir. Program, 2007-2013 yılları arasında uygulamada olan Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Programı'nın (CIP) alt bileşeni Girişimcilik ve Yenilik Programının (Entrepreneurship and Innovation Programme – EIP) yerini almıştır.

(44) KOBİ'lere özel önem atfedilerek hazırlanan COSME programının bütçesi, KOBİ'lerin finansmana erişiminin artırılması, pazarlara erişiminin iyileştirilmesi, çerçeve koşulların geliştirilmesi ve girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla 7 yıl için 2,3 milyar Avro olarak oluşturulmuştur.

(45) COSME aşağıdaki konulara odaklanmaktadır:

- KOBİ'lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması,
- İşletme kurulması ve işletmelerin büyümesi için uygun ortamın oluşturulması,
- Avrupa'da girişimcilik kültürünün desteklenmesi,
- AB işletmelerinin sürdürülebilir rekabet edebilirliklerinin desteklenmesi,
- KOBİ'lerin uluslararasılaştırılmasının ve piyasalara erişiminin geliştirilmesi.

(46) COSME ile Girişimcilik ve Yenilik Programında (EIP) üstlenilen girişimler ve eylemlerin devam etmesi sağlanacaktır. EIP programının başarılı yönleri devam ettirilirken, programın yönetimi daha basit hale getirilerek işletmelerin ve KOBİ'lerin faydalanması kolaylaştırılacaktır. Program, üye ülkeler tarafından uygulanan tamamlayıcı ve koordine eylemleri destekleyecektir.

2.4 Diğer Ülkelerde Girişimciliği Destekleme Politika ve Programları

Amerika Birleşik Devletlerinden Örnekler

(47) **Start-up America İnişiyatifi:** 2011 yılında başlatılan Start-up America inisiyatifi ABD'de yüksek büyüme hızına sahip girişimcilerin öne çıkarılması ve geliştirilmesi amacıyla 5 temel alana odaklanmıştır:

1. Hızlı büyüme potansiyeli olan yeni girişimcilerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması
2. Girişimciler için eğitim ve mentörlük programlarının yaygınlaştırılması
3. Hızlı büyüme potansiyeli olan yeni girişimcilerin önündeki bürokratik engellerin azaltılması

4. Federal bütçe ile desteklenen Ar-Ge çıktılarının ticarileştirilmesiyle yenilikçiliğin hızlandırılması
5. Büyük işletmeler ve yeni girişimciler arasında işbirliği oluşturulması
- (48) **Hızlı büyüme potansiyeli olan yeni girişimcilerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması:** Bu amaçla SBA (ABD Küçük İşletmeler İdaresi) tarafından Küçük İşletme Yatırım Şirketleri üzerinden kullanılmak üzere 2 milyar Dolar fon ayrılmıştır. 5 yıl süreli bu program çerçevesinde Fon'un 1 milyar Dolar'lık bölümü, az gelişmiş yörelerde kurulan veya temiz enerji gibi yeni sektörlerde faaliyet gösteren ve Küçük İşletme Yatırım Şirketleri tarafından fonlanan girişimciler için tahsis edilmiş olup SBA bu yatırım şirketlerine 2:1 oranına kadar katkı sağlamaktadır. 1 milyar Dolar ise erken aşama yenilikçilik fonu olarak ayrılmış olup erken aşama çekirdek fonları aracılığıyla kullanılacaktır. SBA destek oranı 1:1 olarak uygulanmaktadır. Finansman alanındaki diğer uygulamalar ise küçük işletme hisse satışlarında sermaye kazanç vergisi muafiyetidir.
- (49) **Girişimciler için eğitim ve mentörlük programlarının yaygınlaştırılması:** Bu çerçevede başlatılan "Girişimci Mentörleri Birliği" Programı, mevcut girişimcilerin işletme kuracak olan ve "erken dönem" aşamasında bulunan yeni girişimcilere mentörlük yapması hedeflenmektedir. Program, hızlı büyüme tempolu girişimcilere mentörlük desteğinin yanı sıra, yeni teknolojilerin ticarileştirilmesine yönelik çalışmalar yürüten bölgesel kurum/kuruluşlara (hızlandırıcılar) fon sağlanmasını hedeflemektedir. Dolayısıyla Programın, yeni girişimci-mentör-hızlandırıcı networkü olarak değerlendirilmesi mümkündür. Uygun mentör ve hızlandırıcıların belirlenmesi konusunda SBA, özel bir vakıf ile işbirliği yapmaktadır. Program kapsamında başlatılan pilot çalışmalardan bir tanesi, SBA ve Enerji Bakanlığı arasında yapılan işbirliği ile temiz enerji sektöründe (alternatif yakıt, araç verimliliği, temiz elektrik vb.) faaliyet gösteren hızlandırıcıların desteklenmesidir. Bu sektörde işletme kuran yeni girişimcilerin mentörlük desteği almasına ilişkin organizasyon hızlandırıcılar¹⁵ tarafından gerçekleştirilmektedir.
- (50) **Hızlı büyüme potansiyeli olan yeni girişimcilerin önündeki bürokratik engellerin azaltılması:** SBA liderliğinde tüm ülke çapında gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantıları ve on-line konsültasyon uygulamasıyla yüksek büyüme tempolu girişimciliğin önündeki engeller belirlenerek rapor haline getirilmiştir. Gerçekleştirilen düzenlemelerin bir kısmı aşağıda belirtilmektedir.
- Göçmen vize uygulamalarında iyileştirmeler yapılması
  - Okullarda girişimcilik eğitimi ve teknoloji becerilerini geliştirmeye yönelik inisiyatifler başlatılması
  - Mezun olduktan sonra iş kuran girişimcilere öğrenci kredilerini ödeme kolaylığı sağlanması
  - Patent sisteminde iyileştirmeler
- (51) **Büyük işletmeler ve yeni girişimciler arasında işbirliği oluşturulması:** Bu alanda katkı sağlayan en önemli firmalar arasında Intel, IBM, HP ve Facebook sayılabilir. Start-up America ABD'de 2011 yılında başlatılan bir kampanyadır. Hedef kitlesi hızlı büyüme tempolu girişimcilerdir. ABD'de başta Küçük İşletmeler İdaresi olmak üzere birçok bakanlık ve bağlı kuruluşları vasıtasıyla KOBİ'leri ve girişimcileri desteklemeye yönelik faaliyetler, program ve inisiyatifler bulunmaktadır. Bunların bir kısmına aşağıda değinilmiştir:
- (52) **SBA programları:**
- Kredi Garanti Programı (genel kredi programı, gayrimenkul ve ekipman kredisi)
  - Teminat garantisi
  - Küçük işletme yatırım şirketleri (girişim sermayesi)
  - Mikrokredi programı (kâr amacı gütmeyen mikrokredi kuruluşları aracılığıyla)
  - Afet kredisi
  - Kamu alımları bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti
  - Eğitim, danışmanlık, mentörlük

¹⁵ Pilot çalışmaya katılan hızlandırıcılar: CleanTech Open , CleanTECH San Diego , Clean Energy Trust , Nevada Institute for Renewable Energy Commercialization

(53) **Diğer inisiyatifler:**

- Emekli askerler için kuluçka merkezi
- Sağlık sektörü yatırımları için zirve toplantıları
- ABD'li girişimciler ve iş liderleri ittifakı
- Ulusal Girişimcilik Öğretimi Vakfı (NTFE) girişimcilik eğitimi ağı

Diğer ülkelerden örnekler

- (54) İngiltere'de devlet desteklerinin birleştirilerek sayısının azaltılması ve süreçlerinin basitleştirilmesi için yapılan çalışma sonucu ortaya çıkan İşletme Desteği Basitleştirme Programı (BSSP) kamunun yaptığı yenilikçiliğe güzel bir örnektir. Ayrıca KOBİ'lere yönelik olan programların Business Link kanalıyla tek çatı altında toplanması ve bu sayede koordinasyonun ve erişimin sağlanması desteklerden daha kolaylıkla faydalanılmasını sağlamaktadır.
- (55) Kanada'da KOBİ'lerin e-ticaret teknolojilerini ve uygulamalarını kullanımlarını sağlamak üzere geliştirilen Küçük İşletme Staj Programı (SBIP) ve işletmelerin kamudan almaları gereken izinler, lisanslar, belgeler ve prosedürler hakkında tek elden bilgi veren BizPal yine iyi örnekler arasında sayılabilir. KOBİ Karşılaştırma Aracı girişimcilere iş planlarının finansal bölümü için yardımcı olmakta ve sektördeki farklı büyüklükteki işletmelerin gelir ve maliyet yapılarını görerek kendi firmaları için hedefler belirleyerek eyleme geçmelerini sağlamaktadır.
- (56) Japonya'da esnek koşullar içeren finansman paketleri, stoklar ve alacaklar teminat gösterilerek alınan krediler, alacakların vadelerinden önce nakde çevrimini sağlayan programlar, işletmelerin küreselleşmesi için sağlanan destek mekanizmaları, proje bazlı destek yaklaşımı, bölgesel kaynakların kullanımının teşviki, yerel markaların gelişimi yönünde sağlanan destekler, sistemli eğitim hizmeti sunan KOBİ üniversitesi iyi örnekler arasında sayılabilir.

2.5 Türkiye'de Girişimciliğin Durumu ve Girişimciliği Desteklemeye Yönelik Politika ve Programlar

2.5.1 Türkiye'de KOBİ ve Girişim İstatistikleri

- (57) İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları¹⁶ çalışması sonuçlarında 2013 yılında ülkemizde 3.529.541 işletmenin faaliyette olduğu görülmektedir. Bu işletmelerin;
- 3.303.210'u Mikro (%93,6),
  - 190.554'ü Küçük (%5,4),
  - 30.567'si Orta (%0,9) ölçekli olmak üzere,
- toplamda 3.524.331'i sadece çalışan sayısı kriteri dikkate alındığında KOBİ'dir (%99,9).
- (58) Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri¹⁷, geçici sonuçlara göre 2013 yılında faal olan girişimlerin %41,3'ü hizmet sektöründe, %39,9'u ise ticaret sektöründedir. Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması, (NACE) Rev. 2 kısım ayrıntısında ise ilk üç sraya göre Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründen sonra %15,6 ile Ulaştırma ve depolama ve %12,6 ile İmalat sanayi sektörleri yer aldı. Hizmet sektörü toplam istihdamın %35,8'ini oluştururken; sanayi sektörünün istihdam payı %29,5 oldu. NACE Rev. 2 kısım ayrıntısında ise %27,1'lik pay ile İmalat sanayi, %24,3 ile Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, %10,3 ile İnşaat sektörü izledi. Düşük teknolojide yoğunlaşan imalat sanayindeki girişimler, istihdamın %53,8'ini, faktör maliyetiyle katma değerinin %39,1'ini oluşturdu. Orta-düşük teknoloji ve orta-yüksek teknoloji düzeylerinde girişim sayısı ve istihdam oranları farklı iken, yaratılan faktör maliyetiyle katma değer açısından büyük bir farklılık göstermedi.

¹⁶ <http://tuikapp.tuik.gov.tr/Bolgesel/menuAction.do>

¹⁷ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21501>

- (59) Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri¹⁸ sonuçlarına göre, 2013 yılında 59.593 girişim ihracat, 65.591 girişim ithalat yaptı. İhracatın %59,2'si, ithalatın ise %39,9'u 1-249 çalışanı bulunan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) tarafından gerçekleştirildi. İhracatta; 1-9 kişi çalışan mikro ölçekli girişimlerin payı %17,8 iken, 10-49 kişi çalışan küçük ölçekli girişimlerin payı %24,1, 50-249 kişi çalışan orta ölçekli girişimlerin payı %17,3, 250+ kişi çalışan büyük ölçekli girişimlerin payı ise %40,7 oldu. İthalatta; 1-9 kişi çalışan mikro ölçekli girişimlerin payı %5,7, 10-49 kişi çalışan küçük ölçekli girişimlerin payı %16,3, 50-249 kişi çalışan orta ölçekli girişimlerin payı %17,9, 250+ kişi çalışan büyük ölçekli girişimlerin payı ise %60,1 oldu.
- (60) 2013 yılı Ar-Ge Faaliyetleri Araştırması¹⁹ kapsamında, kamu kuruluşları, vakıf üniversiteleri ve ticari sektördeki anket sonuçları ile devlet üniversitelerinin bütçe ve personel dökümlerine dayalı olarak yapılan hesaplamalara göre Türkiye'de Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcaması 14 milyar 807 milyon TL olarak hesaplanmıştır. Bir önceki yıl %0,92 olan Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge harcamasının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içindeki payı 2013 yılında %0,95'e yükselmiştir. Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge harcamalarında ticari kesim %47,5 ile en büyük paya sahipken bunu %42,1 ile yükseköğretim kesimi ve %10,4 ile kamu kesimi takip etti. Bir önceki yıl ticari kesim %45,1 ile yine ilk sırada yer alırken, bunu %43,9 ile yükseköğretim, %11 ile kamu kesimi takip etmiştir. Ar-Ge harcamalarının 2013 yılında %48,9'u ticari kesim tarafından finanse edilirken bunu %26,6 ile kamu kesimi, %20,4 ile yükseköğretim kesimi, %3,3 ile yurtiçi diğer kaynaklar ve %0,8 ile yurtdışı kaynaklar takip etmiştir. Ar-Ge personelinin sektörler itibarı ile dağılımı ise, Tam Zaman Eşdeğeri cinsinden toplam Ar-Ge personelinin 2013 yılında %51,7'si ticari kesimde, %37,7'si yükseköğretim kesiminde ve %10,6'sı kamu kesimi olmuştur.
- (61) Yenilik Araştırması²⁰ - 2012 sonuçlarına göre, 2010-2012 yıllarını kapsayan üç yıllık dönemde 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin %48,5'i yenilik faaliyetinde bulunmuştur. Yenilik faaliyetleri girişimlerin büyüklük grubu ile orantılı olarak artmaktadır. Buna göre;
- 10-49 çalışanı olan girişimlerin %46,5'i,
  - 50-249 çalışanı olan girişimlerin %56,1'i ve
  - 250 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin %66,3'ü yenilik faaliyetinde bulunmuştur.
- (62) Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması²¹ 2014 sonuçlarına göre;
- Bilgisayar kullanım oranı, çalışan sayısı 10-49 aralığında olan girişimlerde %93,5 iken, çalışan sayısı 50-249 aralığında olan girişimlerde %98,3'tür.
  - İnternete erişim, çalışan sayısı 10-49 aralığında olan girişimlerde %88,5 iken, çalışan sayısı 50-249 aralığında olan girişimlerde %96,1'dir.
  - Girişimlerde web sayfası/sitesi sahipliği, çalışan sayısı 10-49 aralığında olan girişimlerde %52,3 iken, çalışan sayısı 50-249 aralığında olan girişimlerde %73,5'tir. Aynı oran İnternet erişimine sahip girişimlerde 10-49 çalışanı olan girişimler için, %59,1 iken, 50-249 çalışanı olan girişimler için, %76,4'tür.
  - Web sitesi üzerinden veya Elektronik Veri Alışverişi (EDI) ile ürün/hizmet siparişi alma durumu, çalışan sayısı 10-49 aralığında olan girişimlerde %8,1 iken, çalışan sayısı 50-249 aralığında olan girişimlerde %9,3'tür.
- internete sahiptir.
- 10-49 çalışanı olan girişimlerin %52,3'si kendi web sayfasına sahiptir.
  - 50-249 çalışan sayısı olan girişimlerin ise %73,5'i web sayfasına sahiptir.
- (63) Girişimcilik - 2013 Araştırması²² sonuçlarına göre;
- Toplam istihdam içinde 2013 yılında işveren olarak çalışanların payı %4,6'dır.
  - İşveren girişimlerin 2013 yılında doğum oranı %14,8 olmuştur.

¹⁸ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16082>

¹⁹ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13630>

²⁰ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13640>

²¹ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16197>

²² <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18646>

- İşveren girişimlerin 2011 yılında ölüm oranı %7,1 olmuştur.
  - İşveren girişimlerden 2012 yılında yeni doğanların %79,4'ü 2013 yılında hayatta kalmıştır.
- (64) Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri²³ -Aralık 2014 Raporuna göre; Aralık 2014 itibarıyla KOBİ kredilerinin tüm krediler içerisindeki payı %27'dir.
- (65) Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri sonuçlarına göre 2012 yılında 2.646.000 girişim faaliyet göstermiştir. Tablo 7'den de görüldüğü üzere 2004 –2012 yılları arasında Türkiye'deki toplam girişim sayısı yaklaşık 643 bin adet artmıştır.

Tablo 7: Yıllık Girişim İstatistikleri

Yıl	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Girişim Sayısı (1000 adet)	2.003	2.394	2.474	2.568	2.583	2.483	2.322	2.591	2.646
Çalışanlar Sayısı (1000 Kişi)	7.542	8.940	9.420	9.829	10.088	9.527	10.197	11.519	12.559

Tablo 8: Girişim Büyüklükleri (%)

İşçi Sayısı	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1-19	98,37	98,37	98,11	98,16	98,28	98,58	97,59	97,48	97,20
20-49	1,01	1,05	1,30	1,21	1,06	0,88	1,68	1,77	1,97
50-249	0,51	0,48	0,48	0,52	0,55	0,31	0,44	0,46	0,52
250+	0,11	0,10	0,10	0,11	0,11	0,22	0,29	0,29	0,32

Kaynak: TÜİK, Yıllık Girişim İstatistikleri Veritabanı

(66)

(67) Tablo 8'de de takip edilebileceği gibi 2004 –2012 yılları arasında girişim sayısı yaklaşık yüzde 32 artmıştır.

(68) Girişimlerin coğrafi dağılımlarına bakıldığında ise İstanbul'un Türkiye'deki girişimlerin yaklaşık yüzde 24,01'ine ev sahipliği yaptığı görülmektedir (2014). İstanbul'da en yakın takipçisi olan Ankara'dan 3,4 kat daha fazla girişim faaliyet göstermiştir. Girişim sayıları ve Türkiye'deki girişimlere oranı açısından ilk 10'da yer alan iller aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 9: Girişimlerin Coğrafi Dağılımı

İller	Girişim Sayısı Türkiye'deki Toplam	Girişimlere Oranı %
-------	------------------------------------	---------------------

²³ https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/13810tbs_temel_gostergeler.pdf

İller	Girişim Sayısı Türkiye'deki Toplam	Girişimlere Oranı %
İstanbul	846.507	24,01
Ankara	251.804	7,14
İzmir	215.357	6,11
Antalya	141.022	4,00
Bursa	130.014	3,69
Konya	92.800	2,63
Adana	84.888	2,41
Mersin	76.932	2,18
Gaziantep	73.979	2,10
Kocaeli	72.796	2,06
Diğer	1.539.332	43,66

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler Veri tabanı

(69) 2010-2014 yılları arasında kurulan ve kapanan şirket istatistikleri Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10: Açılan ve Kapanan Şirket Sayıları (gerçek kişi ticari işletmeleri ve kooperatifler hariç)

Yıl	2010	2011	2012	2013	2014
Açılan	50.423	53.409	38.887	49.943	58.715
Kapanan	11.400	13.095	14.168	17.400	15.822
Fark (Açılan – Kapanan)	39.023	40.314	24.719	32.543	42.893
Açılan/Kapanan	4,42	4,08	2,75	2,87	3,71

Kaynak: TOBB Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri

2.5.2 Türkiye'de Girişimciliğin Durumuna Yönelik Uluslararası Araştırma Sonuçları

(70) **Küresel Girişimcilik Endeksi (GEM)²⁴**: London Business School ve Babson College tarafından 1999 yılında başlatılan bir inisiyatif olup, katılımcı ülkelerde girişimcilik düzeyinin belirlenmesine yönelik araştırmaları kapsamakta ve girişimcilik faaliyeti ile ülkelerin kalkınmışlık düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. 1999 yılında 10 olan katılımcı ülke sayısı 2013 yılında 71'e yükselmiştir. Türkiye 2006 yılından bu yana araştırmaya katılmakta olup, çalışmalar 2010 yılından itibaren KOSGEB liderliğinde yürütülmektedir. Katılımcı ülkeler, Küresel

²⁴ <http://www.gemconsortium.org/>

Rekabetçilik Raporu sınıflandırmasına paralel olarak üç grupta incelenmektedir: Faktör odaklı ekonomiler, Verimlilik odaklı ekonomiler, İnovasyon odaklı ekonomiler.

- (71) Türkiye bu sınıflandırmada Verimlilik Odaklı Ekonomiye sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye’de GEM erken dönem girişimcilik endeksi 25, 2006-2007-2008 yıllarında ortalama %6 iken, 2010 yılında, %8,59’a yükselmiş, bu yükseliş 2011’de ve 2012’de de devam etmiş ve yaklaşık %12 olmuştur. 2013 yılında ise endeks %10’a düşmüştür.
- (72) 2013 yılı GEM araştırması ile girişimcilik endeksi, GEM çalışmaları tarihinde ilk defa, Türkiye’de bölgesel bazda (NUTS-2) düzenlenmiş ve Türkiye’nin girişimcilik karnesi çıkarılmıştır. Ayrıca bu çalışmada Türkiye, 33.287 kişiye uygulanan anket sayısı ile GEM projesine dâhil olan ülkeler arasında en fazla kişiye anket uygulayan ülke olmuştur.
- (73) Batı Anadolu Bölgesi 2013 yılı bölgesel (NUTS1) GEM endeksi sonuçlarına göre en girişimci bölgedir. Batı Anadolu Bölgesinde, erken dönem girişimcilik endeksi % 13 olup, her 100 kişiden 13 kişi girişimcilik faaliyetinde bulunmaktadır. Batı Anadolu’yu %11,30 oranıyla Güney Doğu Anadolu bölgesi izlemektedir. Akdeniz Bölgesi’nde bu oran, %10,94 olarak gerçekleşmiştir. Doğu Marmara’da %10,76, Kuzey Doğu Anadolu’da %10,40, Ege’de %10,37, Orta Anadolu’da %10,32, Orta Doğu Anadolu’da %9,98, İstanbul’da %8,22 ve Batı Marmara’da ise %8,00’tir. Girişimcilik endeksinin en az olduğu bölgeler ise Doğu Karadeniz (%7,61) ve Batı Karadeniz (%7,23)’ dir.
- (74) Tablo 11’de 2006-2013 yılları arasındaki GEM araştırması Türkiye sonuçlarını gösterilmektedir.

Tablo 11: GEM Erken Dönem Girişimcilik Endeksi ve Kategori Ortalamaları (2006-2013)

Yıllar	Kuruluş Aşamasındaki Girişimciler	Yeni Bir İşin Sahibi Olan Girişimciler	Erken Dönem Girişimcilik Faaliyet Endeksi	Etkinlik güdümlü ülkeler kategori ortalaması
2006	2,2	4,0	6,1	
2007	1,9	3,7	5,6	
2008	3,2	3,0	6,0	
2009	-	-	-	11,2
2010	3,7	5,1	8,6	11,7
2011	6,28	5,95	11,87	14,1
2012	7,25	5,36	12,22	13,1
2013*	5,52	4,71	10,2	15,4

*2006-2012 yıllarında araştırma 2.400 örneklem üzerinden yapılmakta iken, 2013 yılında araştırmanın kapsamı il ve bölge bazlı olarak genişletilmiş ve 33.287 örneklem üzerinden yapılmıştır.

- (75) GEM Türkiye sonuçları kategori ortalamaları ile karşılaştırıldığında, girişimcilik niyeti ve girişimcilik algısındaki olumlu bakış açısının Türkiye’nin güçlü bir noktası olduğu, girişimcilik kapasitesinin ise geliştirilmesine ihtiyaç olduğu sonucuna varılabilir.
- (76) GEM Türkiye 2013 yılı sonuçlarına göre²⁶; Türkiye’de fırsatları değerlendirmek amacıyla girişimcilik faaliyetinde bulunan kişilerin yüzdesi, özellikle 2011 yılından bu yana artış eğilimindedir. Araştırma, genç girişimcilerin sayısının da arttığını ortaya koymaktadır. 2013 raporuna göre, eğitilmiş kişilerin girişimcilik faaliyetine katılma oranında da artış olduğu

²⁵ Erken dönem girişimcilik endeksi: Kuruluş aşamasında ve yeni kurulmuş bir işin veya şirketin sahibi ve yöneticisi olan, kendisine ve/veya çalıştırdığı kişilere 3,5 yıldan fazla ücret ödememiş kişilerin, 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfusa oranıdır.

²⁶ GEM, 2013 Türkiye sonuçları (Dr. E. Karedeniz, Yayınlanmamış Rapor)

görülmektedir. Üniversite mezunu girişimci oranının 2006 yılında %15,30 iken, 2013'te %44'e yükselmesi, gençlerin artık girişimcilğe daha fazla ilgi gösterdiğini ve alternatif bir kariyer olarak görmeye başladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca eğitim düzeyi yükseldikçe fırsata dayalı girişimcilik faaliyetinin arttığı, ihtiyaçtan dolayı girişimcilik faaliyetinin azaldığı tespit edilmiştir. 2012 yılında erkek girişimci/kadın girişimci oranı 2,55:1 iken 2013 yılında bu oran 2,13:1 olmuştur. Diğer bir ifadeyle kadın girişimci oranında artış vardır. Araştırmada, Türkiye'de yetişkin nüfusun %73,95'i başarılı girişimcilerin toplumda yüksek bir statüye sahip olduğunu düşündüklerini ifade etmiştir. GEM 2013 sonuçlarına göre Türkiye'de potansiyel girişimcilerin oranı yaklaşık %32'dir, yani her 100 kişiden 32'si önümüzdeki üç yıl içinde girişimcilik faaliyetinde bulunma niyetinde olduğunu söylemiştir. Bu oran, gelişmekte olan ülkelerde %29,09, gelişmiş ülkelerde ise %14,27'dir. Türkiye'de insanların sadece % 33,20'si yeni bir iş kurarken başarısızlık korkusunun kendilerini engellediklerini ifade etmektedir. Bu çerçevede ülkemizdeki insanların iş kurma cesaretinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

(77) **Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Endeksi (GEDI):** GEDI Endeksi çalışması 2008 yılından bu yana Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Enstitüsü tarafından yürütülmekte olup, GEM verileri temel alınarak diğer kurumların (Küresel Rekabetçilik Endeksi, Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı Endeksi, Ekonomik Serbestlik Endeksi, UNIDO, OECD vs.) verileri ile birlikte ATTI (Girişimcilik davranışları), ACTI (Girişimcilik faaliyetleri) ve ASPI (Girişimcilik ruhu ve tutkusu) olmak üzere üç endeks oluşturulmaktadır. GEDI 2012²⁷ ve 2013²⁸ Türkiye Raporuna göre Türkiye'nin göstergeler bazında sıralamadaki yeri ve puanları Tablo 12'de verilmektedir. Endeks çalışması 2013 yılında 118 ülkeyi kapsamıştır.

Tablo 12: GEDI 2012, 2013 Türkiye Özet Tablosu

Gösterge	2012		2013	
	Sıralamadaki yeri	Puan	Sıralamadaki yeri	Puan
Toplam GEDI Endeksi	36/79	0,29	45/118	0,32
Girişimcilik Davranışları Endeksi (ATTI) ²⁹	42/79	0,32	48/118	0,35
Girişimcilik Faaliyetleri Endeksi (ACTI) ³⁰	50/79	0,24	56/118	0,28
Girişimcilik Ruhu ve Tutkusu Endeksi (ASPI) ³¹	27/79	0,31	33/118	0,34
En zayıf gösterge: Süreç İnovasyonu	0,06		0,10	
En zayıf değişken: Risk Sermayesi	0,11		0,22	

(78) Tablo, GEDI endeksi ve GEDI alt endeksleri kullanılarak oluşturulmuştur. Türkiye'nin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin değerlendirmeyi göstermektedir. Müşterilere yeni bir ürün sunan girişimcilerin oranının yüksekliği (0,79) en güçlü yön, süreç inovasyonu (0,06) ise en zayıf yön olarak belirlenmiştir.

(79) GEDI Kadın Girişimciliği Araştırması-2014 "yenilikçi, pazarını büyüten, ihracat odaklı" kadın girişimcilere odaklanmıştır. Araştırmaya Türkiye dâhil 30 ülke katılmıştır. Araştırma

²⁷ George Mason University, GEDI 2012 Country Rankings Excerpt- Turkey

²⁸ George Mason University, GEDI 2013 Country Rankings Excerpt- Turkey

²⁹ 18-64 yaş içindeki oran

³⁰ GEM Erken dönem girişimcileri içerisindeki oran

³¹ GEM erken dönem girişimcileri içerisindeki oran

parametreleri, girişimcilik ortamı, ekosistem ve kadın girişimcilerde girişimcilik niteliğinden oluşmaktadır.

- (80) Araştırma sonuçlarına göre, 30 ülkenin 14'ünde kadınların %50'den fazlasının banka hesabı bulunmamaktadır ve bu alanda cinsiyet açığının en yüksek olduğu ülke Türkiye'dir (kadın-erkek arası %50 fark). Ortam koşulları uygun bile olsa sosyal normların kadın girişimciliğini ve kadınların daha üst düzey rol ve sorumluluk üstlenmelerini engellediğini ortaya koyan araştırmada kadın girişimciliği için eğitimin yanı sıra yönetim tecrübesi de önemli olduğu gerçeğinden hareketle tepe pozisyonlardaki kadın oranı incelenmiştir. Bu oran Türkiye'de %10 olup, Türkiye'nin 30 ülke içerisinde en alt sıralarda olduğunu göstermektedir. Kadın girişimcilerin sahip olduğu işletmelerde sistematik Ar-Ge faaliyetleri açısından bakıldığında Türkiye düşük bir puana sahiptir. Türkiye yüksek büyüme tempolu kadın girişimciliği açısından 30 ülke arasında 18. sırada yer almaktadır. Bu skor, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında kişi başına milli gelir yüksekliğine göre düşük kalmaktadır.
- (81) **Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı Raporu:** Dünya Bankası İş Yapma Endeksi çalışması (Doing Business) 2003 yılından bu yana gerçekleştirilmektedir. 185 ülkeyi kapsayan çalışmanın amacı, işletmelerin tabi olduğu mevzuatın işletme faaliyetlerini kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı yönlerini ortaya koymaktır. İş Yapma Kolaylığı Raporu-İşe Başlama göstergesinde ülkenin en yoğun nüfuslu şehrinde, imalat ve ticaretle ilgilenen, KOBİ ölçekli, %100 yerli sermayeli, kişi başına düşen milli gelirin 10 katı seviyesinde başlangıç sermayesi olan, işe başladığı ilk ay 10 ile 50 personel istihdam eden bir limited şirketin iş yeri açması ve faaliyete başlaması için gerekli süre, prosedür sayısı ve maliyet ölçülmekte ve ülkeler bu kapsamda sıralamaya tabi tutulmaktadır. Tablo 13 Türkiye'nin diğer ülkeler arasındaki yerini göstermektedir.

Tablo 13: Dünya Bankası İş Ortamı 2013 Raporunda Türkiye'nin Yeri

İŞ ORTAMI SIRALAMASI				
	2012	2013	2014	2015
1	Singapur	Singapur	Singapur	Singapur
2	Hong Kong	Hong Kong	Hong Kong	Yeni Zelanda
3	Yeni Zelanda	Yeni Zelanda	Yeni Zelanda	Hong Kong
4	Amerika Birleşik Devletleri	Amerika Birleşik Devletleri	Amerika Birleşik Devletleri	Danimarka
...				
53	Meksika	St. Lucia	Meksika	Bahreyn
54	Botsvana	Macaristan	Macaristan	Macaristan
55	Ermenistan	Polonya	Panama	Türkiye
56	Karadağ	Lüksemburg	Botsvana	İtalya
57	Antigua ve Barbuda	Samoa	Tonga	Belarus
58	Tonga	Belarus	Bulgaristan	Jamaika
...				
68	Trinidad ve Tobago	Dominika	Kırgızistan	Arnavutluk
69	Belarus	Trinidad ve Tobago	Türkiye	Tonga
70	Kırgızistan	Kırgızistan	Azerbaycan	Gana
71	Türkiye	Türkiye	Antigua ve Barbuda	Fas
72	Romanya	Romanya	Yunanistan	Moğolistan
73	Grenada	İtalya	Romanya	Guatemala
...				
184	Çad	Çad	Eritre	Kongo
185	Orta Afrika Cumhuriyeti	Orta Afrika Cumhuriyeti	Kongo	Çad

İŞ ORTAMI SIRALAMASI				
	2012	2013	2014	2015
...				
188			Orta Afrika Cumhuriyeti	Libya
189			Çad	Eritre

Kaynak: www.doingbusiness.org

(82) İş ortamına ilişkin düzenlemelerin ve bunların uygulamalarının ölçülmesi ve ülkeler arası karşılaştırmaların yapılması amacıyla yıllık olarak Dünya Bankası tarafından hazırlanan İş Yapma Kolaylığı Raporunda genel sıralamada, 2012 ve 2013 yıllarında 71. sırada yer alan Türkiye 2014 yılında 69. sıraya ve 2015 yılında 55. sıraya yükselmiştir.

(83) Dünya Bankası çalışmasında yer alan 10 alandan birincisi olan İşe Başlama göstergesinin Türkiye’de yıllara göre değişimi Tablo 14’de verilmektedir.

Tablo 14: Dünya Bankası İşe Başlama Göstergesi, 2004-2015

İşe Başlama	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sıralamadaki yeri									62	72	93	79
İşlem sayısı	13	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7
İşlem süresi (gün)	38	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6,5
Kuruluş maliyeti (Kişi başına düşen gelirin yüzdesi olarak)	36,8	26,0	27,4	26,5	20,7	14,9	14,2	17,2	11,2	10,5	12,7	16,4
Minimum ödenmiş sermaye (Kişi başına düşen gelirin yüzdesi olarak)	31,6	25,0	20,9	18,7	16,2	10,9	9,5	9,9	8,7	7,2	13,2	12,1

Kaynak: www.doingbusiness.org

(84) 29 Ekim 2014 tarihinde yayınlanan 2015 yılı raporuna göre Türkiye’nin İşe Başlama Göstergesinde 79. sırada yer aldığı görülmektedir. Raporda iş kurma işlem sayısı 7 gün ve işlem süresi 6,5 gündür. İşletme kuruluş maliyeti kişi başına düşen gelirin %16,4’üne, minimum ödenmiş sermaye ise kişi başına düşen gelirin %12,1’ine denk gelmektedir. Önceki yıllara göre değerlendirildiğinde 2012 yılında işe başlama göstergesinde 62. sırada yer alan Türkiye, 2013 yılında 72. sıraya, 2014 yılında ise 93. sıraya gerilemiş ve 2015 yılında 79. sıraya yükselmiştir.

2.5.3 Türkiye’nin Katıldığı AB Girişimcilik Programları

(85) Türkiye’de AB Küçük İşletmeler Yasası (SBA) kapsamında yürütülecek çalışmaların etkinliği açısından, KOBİ’lerle ilgili kurum/kuruluşlar tarafından gereken destek ve yardımın sağlanması ve KOBİ’lerle ilgili oluşturulacak her türlü politika, strateji, eylem planı, uygulama, vb. çalışmaların, Avrupa Küçük İşletmeler Yasası’nda belirtilen prensipler doğrultusunda gerçekleştirilmesi

- gerekmektedir. Bu amaçla, 2011/6 sayılı “Avrupa Küçük İşletmeler Yasası Prensipleri” hakkındaki Başbakanlık Genelgesi 05 Haziran 2011 tarih ve 27955 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
- (86) “Balkan Ülkeleri ve Türkiye’de Avrupa Küçük İşletmeler Yasası’nın Uygulanması Projesi” kapsamında OECD koordinasyonunda Avrupa Komisyonu, Avrupa Eğitim Vakfı, Avrupa Kalkınma ve İmar Bankası ve projeye dâhil olan ülkeler ile işbirliği içerisinde hazırlanan raporda hükümetlerin KOBİ politikaları, proje kapsamında belirlenmiş olan göstergelere bağlı olarak değerlendirilmektedir³². Küçük İşletmeler Yasası değerlendirme çerçevesi, Yasanın 10 prensibini kapsayan 12 politika alanı, 21 alt alan ve 108 göstergeden oluşmaktadır. Her gösterge, beş seviyelik politika reform düzeyine göre değerlendirilmiştir (1 en zayıf, 5 ise en kuvvetli düzey). “Girişimcilik eğitimi ve kadın girişimciliği” SBA prensibi için Türkiye puanı 2,52 olup 8 ülke ortalaması 2,41’dir.
- (87) Türkiye’nin SBA değerlendirmesine ilk kez katılmış olması nedeniyle bir önceki yıla göre bir karşılaştırma yapmak mümkün değildir. 2012 değerlendirmesinde genel olarak değerlendirmeye katılan 8 ülkenin üzerinde olmakla birlikte ilkelere göre farklılık gösteren bir performans dağılımına sahiptir. Ülkemizin KOBİ hizmetleri ve kurumsal çerçeve, teknik standartlar, ihracatın teşviki ve uluslararasılaştırma alanlarında güçlü olduğu söylenebilir. Finansmana erişim, yenilikçilik ve yeşil ekonominin teşviki alanlarında, ortalamanın biraz üzerindedir. Girişimcilik eğitimi ve kadın girişimciliği alanları ise en düşük değerlendirme puanının olduğu alandır. Ülkemizin düzenleyici reformların uygulanması, düzenleyici etki analizi, şirket kuruluşu ve e-devlet hizmetlerinde zayıf olduğu göze çarpmaktadır.
- (88) Avrupa Komisyonu’nun sponsorluğunda 2006 yılından beri düzenlenen Avrupa Girişimciliği Teşvik Ödülleri yarışmasına AB üyesi ülkeler, İzlanda, Norveç ve Sırbistan’ın yanı sıra 2011 yılından itibaren Türkiye de katılmaktadır. Ödül Programının Türkiye’de duyurulması ve Türkiye’den iki aday belirleyerek Komisyona bildirilmesi konusunda KOSGEB görevlendirilmiştir. 2011 yılında KOSGEB tarafından seçilerek ülkemiz adına aday gösterilen, Düzce Üniversitesi Arıcılık Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi’nin “Birlikte Daha Fazlasını Yapabiliriz” projesi “Girişimcilik Ruhunun Geliştirilmesi” kategorisinde, 2012 yılında Denizli Belediyesinin “Engelliler Çalışıyor” projesi “Sorumlu Girişimcilik” kategorisinde, 2013 yılında ise Bursa Gürsu Belediyesinin “Sınırsız Temiz Enerji ile Kalkınan bir Gürsu” projesi “Kaynak Etkinliğinin ve Çevre Dostu (Yeşil) Pazarların Gelişiminin Desteklenmesi” kategorisinde birincilik ödülünü kazanmıştır. 2014 yılında Türkiye adına yarışan Uludağ Tekstil İhracatçıları Birliği’nin “Kaynak Etkinliğinin ve Çevre Dostu (Yeşil) Pazarların Gelişiminin Desteklenmesi” kategorisindeki “Tekstil Terbiye Sektöründe Temiz Üretim İçin Örnek Modellerin Oluşturulması Projesi” finale kalmıştır.
- (89) Türkiye ve Avrupa Komisyonu arasında İşletmelerin ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği Programı (COSME) anlaşması 16 Ekim 2014 tarihinde Brüksel’de imzalanmıştır. Böylece Türkiye, AB ile uyum ve entegrasyon sürecinde Horizon 2020 ve diğer AB Programlarında yer aldığı gibi, ülkemiz KOBİ’leri ve girişimcilerine çok önemli fırsat ve imkanlar sunan COSME Programında da Avrupa Komisyonu ile yürütülen müzakereler sonucunda yerini almıştır. Türkiye, Karadağ, Makedonya Cumhuriyeti ve Moldova’nın ardından AB dışından programa katılan dördüncü ülke olmuştur.
- (90) Türkiye’nin COSME programına katılımı ile Türkiye’nin AB ile KOBİ’ler alanındaki ortak çalışmalarına süreklilik sağlanmıştır. Türkiye’nin, AB’nin KOBİ’lere yönelik Birlik Programlarına katılım açısından önemli bir deneyimi bulunmaktadır. 2002-2006 yıllarında İşletmeler ve Girişimcilik için Çok Yıllı Programına (MAP), 2007-2013 yıllarında ise Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Çerçeve Programının (CIP) Girişimcilik ve Yenilik Programına (EIP) katılım sağlanmıştır. Türkiye, söz konusu programlara katılım ile Avrupa Birliği KOBİ politikalarının oluşturulduğu platformlarda yer almakta ve çok çeşitli yenilikçi KOBİ destekleme aracına erişim sağlamaktadır.
- (91) KOSGEB, COSME Programına ilişkin ulusal koordinatör kuruluş olarak yetkilendirilmiştir. COSME özellikle KOBİ’leri hedeflemektedir. Mikro işletmelere, zanaatla ilgilenen işletmelere, tek çalışanlı

³² SME Policy Index Western Balkans and Turkey 2012, <http://www.etf.europa.eu>

işletmelere, liberal mesleklere ve sosyal işletmelere; potansiyel, yeni, genç ve kadın girişimcilere vb. özel önem verilmektedir.

- (92) Avrupa Birliğinin aday ve potansiyel aday ülkelere yaptığı Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (Instrument for Pre-accession Assistance- IPA) kapsamında, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından uygulanmakta olan Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP) çerçevesinde sağlanan yardımın temel amacı, “İşletmelerin desteklenmesi ve iş ortamının iyileştirilmesiyle bölgesel rekabet edebilirliğin artırılmasıdır.” Bu amaç çerçevesinde, BROP kapsamında 3 öncelik eksenini (İş Ortamının İyileştirilmesi, İşletme Kapasitelerinin Artırılması ve Girişimciliğin Teşvik Edilmesi ve Teknik Yardım) ve söz konusu öncelikler altında 8 tedbir belirlenmiştir. Söz konusu öncelik ve tedbirlere 2007-2013 programlama dönemi için Avrupa Komisyonu ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yaklaşık 565 milyon Avro kaynak tahsis edilmiştir.

2.5.4 Türkiye’de Girişimcilik Politika ve Programları

- (93) Türkiye’nin politika ve strateji belgelerinde girişimcilik konusuna ilişkin hangi hedeflerin yer aldığı Politika Belgeleri ve Girişimcilik Destek Alanları Matrisinde (EK) gösterilmektedir. Temel makro politika dokümanı olan Onuncu Kalkınma Planı hedefleri ve girişimciliğin desteklenmesine yönelik diğer destek programları ve uygulamaları ile aşağıda sonuçları özetlenmektedir.

2.5.4.1 Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

- (94) Onuncu Kalkınma Planının³³ Girişimcilik ve KOBİ’ler başlığı taşıyan bölümünde temel amaç “KOBİ’lerin rekabet güçlerinin artırılarak ekonomik büyümeye katkısının yükseltilmesi” olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda, öncelikle hızlı büyüyen veya büyüme potansiyeline sahip girişimler ile ürün, hizmet ve iş modeli açılarından yenilikçi KOBİ’lerin desteklenmesinin esas olduğu belirtilmektedir.
- (95) Onuncu Kalkınma Planında yer alan Girişimcilik ve KOBİ'lere İlişkin Gelişmeler ve Hedefler Tablo 15:’de gösterilmiştir.

Tablo 15: 10. Kalkınma Planı-Girişimcilik ve KOBİ'lere İlişkin Gelişmeler ve Hedefler

	2006	2012	2013	2018
Yeni Kurulan Şirket Sayısı (Bin)	53	39	50	75
Küçük İşletmeler ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tüm İşletmeler İçindeki Oranı (%) ¹	1,7	2,4 ²	3,0	4,0
KOBİ'lerin İhracat Miktarı (Milyar Dolar)	50 ³	90	100	150
İhracat Yapan KOBİ Sayısı (Bin)	44	50	52	60
KOBİ'lerin Ar-Ge Harcamalarındaki Payı (%)	10,0 ³	14,9 ²	17,0	20,0
TGB’lerde Faaliyet Gösteren Girişim Sayısı	604	2.174	2.500	4.000

Kaynak: Onuncu Kalkınma Planı

(1) Küçük İşletmeler ve Orta Ölçekli İşletmeler içindeki 20-249 kişi çalıştıran işletmeleri kapsamaktadır.

(2) 2010 yılı verisidir.

(3) Kalkınma Bakanlığı tahminidir.

³³ 06.07.2013 tarih ve 28699 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanan Onuncu Kalkınma Planı

(96) Planda, yukarıda açıklanan amaç ve hedeflere ulaşabilmek için belirlenen politikalar ise aşağıdaki şekildedir.

1. Girişimcilik kültürü; eğitimin her kademesinde girişimciliğe yönelik örgün ve yaygın eğitim programları, girişimcilik eğitimlerinin niteliğinin artırılması, girişimci rol modellerinin tanıtılması ve ödüllendirilmesine yönelik uygulamalar yoluyla geliştirilecektir.
2. Girişimcilik ekosisteminde hizmet ve destek sağlayan tüm kurum ve kuruluşların kurumsal kapasiteleri ve işbirliği düzeyleri artırılabilecektir. Kamu tüzel kişiliğine sahip meslek kuruluşları, ekonomiye katkılarını artırmak ve girişimciliği desteklemek üzere yeniden yapılandırılacaktır.
3. Kuluçka, iş geliştirme merkezleri ve hızlandırıcıların nicelik ve nitelikleri artırılarak etkin bir şekilde hizmet vermeleri sağlanacaktır. Bu kapsamda kamu, STK'lar ve özel sektör işbirliğiyle destek modelleri geliştirilecektir.
4. Girişimcilik ve KOBİ desteklerinin sağlanmasında yenilik, verimlilik ve istihdam artışı, büyüme, ortak iş yapma gibi ölçütlerin yanı sıra kadın, genç girişimcilik ve sosyal girişimciliğe de öncelik verilecektir. Uygulamada izleme ve değerlendirme süreçleri iyileştirilecek, etki analizlerinden yararlanılarak desteklerin ekonomiye katkısı ölçülecektir.
5. Girişim sermayesi, bireysel katılım sermayesi, kredi garanti fonu, mikro kredi uygulamaları ve sermaye piyasası imkânları geliştirilerek, yeni girişim ve KOBİ'lerin finansmana erişimi kolaylaştırılacaktır.
6. KOBİ'lerin Ar-Ge, yenilik ve ihracat kapasiteleri geliştirilerek uluslararasılaşma düzeyleri artırılabilecektir.

2.5.4.2 Girişimcilik Konseyi

(97) Girişimcilik ekosistemi, bireylerin girişimci olma kararını etkileyen ve girişimcilerin başarılarına olumlu ya da olumsuz katkılarda bulunan, girişimcinin dışındaki çeşitli bileşenleri kapsamaktadır. Bu bileşenler, karar vericiler, sivil kuruluşlar, finans kaynakları, kümeler ve ağlar, eğitim, altyapı, beşeri ve sosyal sermaye gibi birçok unsurdan oluşmaktadır. Girişimciliğin sürdürülebilir niteliğe kavuşabilmesi için, birbiriyle etkileşim içinde bulunan bu unsurların, bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekir. Bu noktadan hareketle Girişimcilik Konseyi kurulmuştur.

(98) 4 Ocak 2012 tarihinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanının katılımıyla resmi açılışı gerçekleştirilen Girişimcilik Konseyi çalışmalarının koordine edilmesi görevi KSEP'in 1.1.6. maddesi gereği KOSGEB'e verilmiştir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanının başkanlık yaptığı konseyin üyeleri, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşmaktadır. Konsey, danışma niteliğinde bir platformdur.

(99) Konsey'in görevi, Türkiye'deki ekosistemi bir bütün içinde ele alarak,

- Girişimcilik kültürünün ve ortamının geliştirilmesi ve girişimciliğin yaygınlaştırılması için yeni stratejilerin ve politikaların belirlenmesine,
- Bu kapsamda girişimcilerin desteklenmesine, girişimciliği engelleyen unsurların giderilmesine,
- Yerli ve yabancı finans kaynaklarına ulaşım kolaylığı getirilmesine,
- İleri teknoloji ve yüksek katma değer yaratan girişim faaliyetlerinin özendirilmesine ve
- Uluslararası rekabet gücü olan girişimci potansiyeli oluşturulmasına

yönelik tavsiye kararlar alınmasını sağlamaktır.

(100) Konseyin en önemli inisiyatiflerinden bir tanesi Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanmasıdır.

2.5.4.3 Girişimciliği Geliştirmeye Yönelik Programlar

Milli Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Girişimcilik Eğitimi

- (101) AB 2020 stratejisi gençlerde girişimcilik ruhu ve bakış açısının teşvikinin öneminden hareketle yaratıcılık, inovasyon ve girişimcilik konularının eğitim içerisine yerleştirilmesini önemli hedefler arasına yerleştirmiştir. Bireylerin, hayat boyu öğrenimin önemli bir unsuru olan girişimcilik temel yetkinliğini kazanmasında eğitimin rolü çok büyüktür. Bu çerçevede girişimcilik eğitimi aşağıda belirtilen hedeflere ulaşılabilmesini sağlamalıdır:
- Gençlerin özgüvenli, yaratıcı, risk ve inisiyatif alabilen, girişimci kafa yapısına sahip bireyler olması, diğer bir ifadeyle bu bireylerin girişimcilik temel yetkinliğine sahip olması
  - Girişimci bireylerin işverenler tarafından tercih edilebilirliğinin artması
  - Yenilikçi yeni işletmelerin kurulması
  - Girişimcilerin toplumdaki ve ekonomideki rolünün artması
- (102) Bu hedefler çerçevesinde ilk, orta, lise ve yükseköğrenim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin müfredat içerisine yerleştirilmesi ile ilgili çalışmaların giderek yaygınlaştığı ve ülkelerin stratejik planlarına yansıtıldığı görülmektedir. Ülkemizde de girişimcilik konusu Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) ve Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planında (2010-2014) ilk ve orta öğretim okullarının bireysel stratejik planları kapsamına alınmıştır. İlk ve orta öğretim okullarında girişimcilik odaklı AB projeleri yürütülmektedir.
- (103) Öğretim Programları kapsamında ele alındığında;
- 1-8. sınıflarda okutulan öğretim programları içerisinde öğrencilerde ulaşılmaya çalışılan sekiz temel yetkinlikten birisi de **girişimciliktir**. Öğretim programlarında **“girişimcilik”** bir ara disiplin olarak belirlenmiş olup, temel kazanımları bazı derslerle ilişkilendirilerek verilmektedir.
  - Mesleki gelişim dersinde girişimci fikirler üretme, girişimci fikri geliştirme ile iş kurma ve geliştirme modüllerine yer verilmiştir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında okutulan mesleki eğitim programları içerisinde öğrencilere **“ekonomik gelişmeleri takip etme, faaliyet alanını seçme ve iş yeri açma fikri geliştirme”** yeterlikleri kazandırmayı amaçlayan haftada 2 ders saati okutulan **“Girişimcilik ve İşletme Yönetimi”** dersine yer verilmiş ve öğrencilere bu dersi 11 veya 12. sınıflarda seçmeli olarak alabilme imkânı verilmiştir.
  - 7-8. sınıflarda uygulanan teknoloji ve tasarım dersinde öğrencilerin tüm derslerde öğrendikleri bilgileri disiplinler arası yaklaşımla yaratıcı fikirler geliştirerek bir ürüne dönüştürmeleri teşvik edilmekte, öğrencilerin **yenilikçilik ve girişimcilik** becerilerinin eseri olan proje çalışmaları ulusal düzeyde sergilenmektedir.
  - Genel ortaöğretim okullarında seçmeli olarak okutulan **“girişimcilik”** dersi öğretim programı hazırlanmış olup halen uygulanmaktadır.
- (104) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen hedefler arasında öğretmen eğitiminin gerçekleştirilmesi, öğretmen yeterliliklerinin hazırlanması ve uygulanmasında girişimcilik eğitimi verebilme özelliklerinin dikkate alınmasına yönelik çalışma yapılması, Sektörler (eğitim ve iş) arası iş birliğine yönelik çalışma yöntemlerinin geliştirilmesi ve girişimcilik eğitime yönelik iyi uygulama örneklerinin Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı web sitesinde paylaşılması konuları bulunmaktadır.
- (105) **Öğretmen Eğitimleri:** 25 Ocak 2012 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (BSTB) ve TÜBİTAK arasında “Girişimciliğin Geliştirilmesi İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. Bu protokol çerçevesinde Türkiye genelinde 81 ilden en az birer öğretmen olmak üzere toplam 120 öğretmen ve 4 Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) programcısına beş günlük girişimcilik ve iki günlük yenilikçilik eğitimi verilmiştir. Eğitim alan öğretmenler illerindeki diğer öğretmenlerin eğitilmesi konusunda görev almışlardır. Bu kapsamda 2012 yılında 2000 öğretmen eğitilmiştir. Lise düzeyinde 2013 yılından başlayarak 3

yıl içerisinde TÜBİTAK TÜSSİDE koordinasyonunda toplam 15.000 öğretmene girişimcilik ve yenilikçilik eğitimi verilmesi planlanmıştır.

- (106) **Lise Düzeyi Müfredat Geliştirme:** Protokol kapsamında eğitimcilerin eğitilmesinin yanı sıra müfredat geliştirilmesi çalışmaları da yürütülmüştür. Bu çalışmalarda yol gösterici olması adına yurt dışında okutulan iyi müfredat örnekleri incelenmiş ve seçilen kitaplar yurt dışından alınmıştır. Ayrıca, yurt dışı girişimcilik eğitimi içerik standartları araştırılarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Lise düzeyi Girişimcilik Modülü'nün tasarlanması için alanda çalışmalar yürüten akademisyenler, uzmanlar ve öğretmenlerin katılımı ile çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştay sonucunda oluşturulan modül Talim Terbiye Kurulu onayı alınarak 2012-2013 öğretim yılında okutulmaya başlanmıştır.
- (107) Üniversite düzeyinde çalışmaları yürütmek amacıyla yapılan çalıştaylar sonucunda diğer gruplar ile birlikte Üniversite Düzeyi Müfredat Geliştirme ve Mini MBA Programı Hazırlama Grubu oluşturulmuştur. Bu grubun çalışmalarını desteklemesi için Vaka Çalışma Grubu kurulmuş, ders programı oluşturularak, 20 üniversitede 56 saatlik girişimcilik derslerinin açılması sağlanmıştır.
- (108) Bu çerçeveden bakıldığında girişimciliğin temel yetkinlik ara disiplin konusu olarak eğitim sistemine eklenmesi konusunda Milli Eğitim Bakanlığınca gerçekleştirilen çalışmaların uluslararası nitelikte olması ve Bakanlığın bu konudaki kararlılığı güçlü bir yön olarak değerlendirilebilir. Eğitimcilerin eğitimi ise önemli bir zaman ve kaynak gerektiren konu olarak ortaya çıkmaktadır.

KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri

- (109) KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak ve girişimcileri iş planı kavramı ile tanıştırmak amacıyla başarılı işletmelerin kurulmasını sağlamak amacıyla düzenlenen, girişimcilik nitelikleri, iş fikri geliştirme, iş planı kavramı ve öğeleri konusunda toplam en az 46 saat ders ve 24 saat atölye çalışmasını içeren eğitimlerdir.
- (110) KOSGEB tarafından 2010 yılında geliştirilen ortaklık modelinin uygulamaya geçirilmesinden sonra girişimcilik eğitimlerinin ülke çapında yaygınlaştırılması sağlanmıştır. Bu modelin uygulamaya geçirildiği 2010-2014 yılları kapsamında girişimcilik eğitimine katılanların sayısı 290.035'e ulaşmıştır. Tablo 16'da yıllara göre dağılım verilmektedir.

Tablo 16: KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri – Yıl Bazında

Yıl	Program Sayısı	Katılımcı Sayısı
2010	309	11.584
2011	1.404	48.145
2012	1.822	57.192
2013	2.531	86.309
2014	2.524	86.805
Toplam	8.590	290.035

Kaynak: KOSGEB

- (111) Bu eğitimler, KOSGEB Hizmet Merkezleri tarafından düzenlendiği gibi, kamu kuruluşları, üniversiteler, belediyeler, meslek kuruluşları, özel idareler, kalkınma birlikleri ve kalkınma ajansları tarafından KOSGEB ile imzalanacak protokoller dâhilinde de gerçekleştirilebilmektedir. Tablo 17'de işbirliği yapılan kurum kuruluş bilgileri yer almaktadır.

Tablo 17: KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri – İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluş Bazında

Kurum/Kuruluş	Program Sayısı	Katılımcı Sayısı
Belediyeler	730	23.079

Kurum/Kuruluş	Program Sayısı	Katılımcı Sayısı
Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birlikleri	235	7.664
Gençlik ve Spor Bakanlığı	167	4.836
İŞKUR	3.411	99.178
Kalkınma Ajansları	562	17.290
Ticaret ve Sanayi Odaları	842	28.523
Üniversiteler	485	40.472
Diğer	1.486	47.956

Kaynak: KOSGEB

(112) Yükseköğretimde girişimcilik eğitimi örgün eğitim (girişimcilik dersleri), yaygın eğitim (KOSGEB eğitimleri) ve çeşitli projeler kapsamında yürütülmektedir. KOSGEB 2012 yılı itibariyle yükseköğretim kurumlarında KOSGEB tarafından belirlenen kriterlere uygun olarak verilen girişimcilik derslerini, ilgili yükseköğretim kurumunun talebi doğrultusunda "KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi" olarak onaylamaktadır. Dolayısıyla bu dersleri geçerek sertifika alan öğrenciler, iş kurdukları takdirde KOSGEB'in "Yeni Girişimci Desteği"ne başvuru hakkı kazanmaktadır. Bu uygulamanın başlatılmasıyla yükseköğretimde açılan girişimcilik derslerinin sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir. 2014 yılsonu itibariyle toplam 110 Yüksek Öğretim Kurumunda 2.130 sınıfta ders verilmiştir.

TÜBİTAK Girişimcilik Programları

- (113) TÜBİTAK tarafından yürütülen 1601 Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı yenilik ve girişimcilik alanlarında kapasite artırılmasına yönelik olarak 2013 Temmuz ayında yürürlüğe girmiştir. 1601 Programı kapsamında Ar-Ge ve yenilik alanlarında sağlanan kamu desteklerinin daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlayacak mekanizmaların desteklenmesi ile ulusal yenilik ve girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda eğitim (proje yönetimi vb.), mentörlük, kümelenme, işbirliği ağları, proje pazarı, yatırım pazarı alanlarında çağrılar açılmaktadır.
- (114) Yine TÜBİTAK tarafından yürütülen 1512 Girişimcilik Aşamalı Destek Programı ise girişimcilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmeleri için, fikir aşamasından pazara kadar olan faaliyetlerin desteklenmesi ve uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve süreçleri geliştirebilen Ar-Ge yoğun başlangıç firmalarının oluşturulmasını amaçlamaktadır.
- (115) Bu program yenilikçi iş fikirlerinin ticari ürüne/sürece dönüştürülmesine yönelik iş planının geliştirilmesi ve eğitim, geri ödemesiz en fazla 100 bin TL sermaye desteği, ilave Ar-Ge desteği ve girişim sermayesine erişim olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır. Ayrıca TÜBİTAK, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan teknogirişim sermaye desteğini kazanmış kişilerin girişimcilik eğitimi almaları ve uluslararası iş ortamına dâhil olmalarını teşvik etmek amacıyla 2012 yılında TÜBİTAK 2239 Girişimcilik ve Yenilikçilik Eğitim ve Araştırma Faaliyetlerini Destekleme Programı başlatılmıştır. TÜBİTAK 2239 Programı kapsamında 2013 yılında 18 başvurudan 10'u desteklenmiş olup, desteklenen 10 kişi Silikon Vadisi'ndeki eğitimlere katılmaya hak kazanmıştır.³⁴
- (116) "Girişimcilik Akademisi" Projesi ile TÜBİTAK tarafından;
- Milli Eğitim Bakanlığı ile imzalanan 3 yıllık "Orta Öğretim Kurumlarında görevli 15 bin yönetici ve öğretmene yönelik Liderlik, Girişimcilik ve Öğretmenlik Seminerleri" protokolü kapsamında 6 bin idareci ve öğretmene eğitimler verilmiştir.

³⁴ http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/gelismelere_iliskin_degerlendirmeler.pdf

- İstanbul Üniversitesi ve Gedik Üniversitesi akademisyenlerine yönelik girişimcilik eğitici eğitimi programı geliştirilmiş ve üniversitelerde girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması için 200 akademisyene girişimcilik eğitici eğitimi verilmiştir.
- Türkiye'nin önde gelen üniversitelerinden, anket yolu ile özel seçilen 50 lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisine liderlik ve girişimcilik eğitimi verilmiştir.

Finansman

(117) Türkiye'de girişimcilerin yaşam evrelerine göre yararlanabildikleri finans kaynaklarını

- Kamu destekleri
- Girişim sermayesi
- Melek yatırımcılar
- Bankalar
- Sermaye piyasaları
- Finansal kiralama
- Factoring
- Kredi garantisi

olarak özetlemek mümkündür. Kamu destekleri arasında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Teknogirişim ve San-Tez destekleri, KOSGEB Yeni Girişimci Desteği ve TÜBİTAK tarafından sağlanan aşamalı destek programları sayılabilir.

(118) Teknogirişim Sermayesi Desteğinden örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok 5 yıl önce almış kişiler faydalanabilmektedir.

(119) Sanayi Tezleri (San-Tez) Programı ile üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaştırılması, katma değer yaratacak ve uluslararası pazarlardaki rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacak yeni ürün ve/veya üretim yönteminin geliştirilmesi, mevcut üründe ve/veya üretim yönteminde yenilik yapılmasına yönelik sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda yüksek lisans ve/veya doktora tez çalışmalarını içeren projelerin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

(120) KOSGEB Yeni Girişimci Desteğine, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerini tamamlayarak eğitim veya programa katıldığını belgeleyen girişimcilerin söz konusu eğitim veya programı tamamladıktan sonra kurdukları işletmeler ile İŞGEM'de yer alan işletmeler iş planı hazırlayarak başvuru yapmaya hak kazanırlar. Yeni kurulmuş KOBİ'lere yardımcı olmak amacıyla sağlanan işletme kuruluş giderleri, makine, teçhizat, yazılım ve ofis donanım giderleri ve işletme giderleri için geri ödemesiz ve yine makine, teçhizat ve ofis donanım giderleri için geri ödemeli destek verilmektedir. Tablo 18'de Yeni Girişimci Desteğinden faydalanan işletme sayısı ve verilen destek tutarlarına yer verilmektedir.

Tablo 18: Yeni Girişimci Desteğinden Faydalanan İşletme Sayısı ve Verilen Destek Tutarı

Yıllar	İşletme Sayısı	Destek Tutarı (TL)
2010	43	315.457,71
2011	2.397	25.858.041,69
2012	4.969	51.221.120,13
2013	8.065	84.368.042,01
2014	10.199	105.587.452,25

Kaynak: KOSGEB

- (121) 2012 yılında Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlık çalışmaları başlatılan “Bireysel Katılım Sermayesi Yönetmeliği” ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından hazırlanan “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği” önemli gelişmelerdir. Finansal ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması kapsamında, gayrimenkul yatırım fonları ile girişim sermayesi yatırım fonlarının yatırımcılara sunulabilmesi için Gayrimenkul Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği ve Girişim Sermayesi Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği yayımlanmış ve bu tebliğler 01/07/2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- (122) 6322 sayılı kanun ile mükelleflerin girişimcilere kullanılmak üzere ayırdıkları girişim sermayesi fonlarının beyan edilen gelirin veya kurum kazancının %10’unu aşmayan kısmını vergi matrahlarından indirebilmeleri imkânı getirilmiştir. Ayrıca tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kar payları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.
- (123) Finansal farkındalığın artırılmasına ilişkin olarak Finansal Erişim, Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları 05/06/2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 2014/10 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle kamuya duyurulmuştur. Stratejinin temel amacı, bilgi ve bilincin artırılması yoluyla finansal ürün ve hizmetlerin tüm kesimlere yayılması, finansal sistem dışında kalan kişilerin sisteme dâhil edilmesi, mevcut ürün ve hizmetlerin kalitesinin ve kullanımının artırılmasıdır.
- (124) Ülkemizde son yıllarda yaşanan gelişmeler bankaların KOBİ’lere yönelik çalışmalarını artırmış ve sektörde “KOBİ Bankacılığı” oluşumunu ortaya çıkarmıştır. KOBİ’leri önemli bir müşteri olarak görmeye başlayan bankalar özel kampanyalar, kapsamlı paketler, danışmanlık hizmetleri gibi uygulamalarla rekabet etmektedirler.

Ar-Ge ve Yenilik

- (125) Girişimcilerin ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet gücü kazanmalarını sağlayacak anahtar kavramın “yenilik” olduğu ancak küçük girişimcilerin kıt kaynaklarını risk içeren teknoloji, Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde harcamaktan kaçınması gerçeğinden hareketle, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bilgi, beceri ve eserlerin yaratıldığı, depolandığı ve transfer edildiği yenilik sürecini yönlendirmek amacıyla izlenen politikalar mevcuttur. Bu politikaların oluşturulması ve uygulanmasından sorumlu kuruluşların başında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB ve TÜBİTAK gelmektedir.
- (126) KOSGEB Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı’nın amacı, bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi; teknolojik fikirlere sahip tekno-girişimcilerin desteklenmesi; KOBİ’lerde Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması; yenilikçi faaliyetlerin desteklenmesi; Ar-Ge ve İnovasyon projelerinin sonuçlarının ticarileştirilmesi ve endüstriyel uygulamalarının sağlanmasıdır. Program, Ar-Ge ve İnovasyon Programı ve Endüstriyel Uygulama Programı olmak üzere iki alt programdan oluşmaktadır.
- Ar-Ge ve İnovasyon Programı dâhilinde işlik; kira; makine-teçhizat, donanım, hammadde, yazılım ve hizmet alımı; personel giderleri; başlangıç sermayesi ve proje geliştirme giderleri için toplam 332.000 TL geri ödemesiz ve yine makine-teçhizat, donanım, hammadde, yazılım ve hizmet alımı için 200.000 TL geri ödemeli destek sağlanmaktadır. Ayrıca girişimcilere, üniversitelerde yer alan KOSGEB Teknoloji Geliştirme Merkezlerinde ücretsiz iş yeri sağlanabilmektedir.
  - Endüstriyel Uygulama Programı dâhilinde kira; personel giderleri; makine-teçhizat, donanım, sarf malzemesi, yazılım ve tasarım giderleri için toplam 268.000 TL geri ödemesiz ve yine makine-teçhizat, donanım, sarf malzemesi, yazılım ve tasarım giderleri için 200.000 TL geri ödemeli destek sağlanmaktadır.
- (127) 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu teknoparkların kuruluş ve çalışma esaslarını belirler. Teknoloji geliştirme bölgelerinde; teknolojik bilginin üretilmesi, üretilen bilginin ticarileştirilmesi, üründe ve üretim yöntemlerinde ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesi, verimliliği artıracak ve üretim maliyetlerini düşürecek yeniliklerin geliştirilmesi küçük ve orta

ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunun sağlanması, araştırmacılara iş imkânlarının sağlanması ve ileri teknoloji yatırımları yapacak yabancı sermayenin ülkeye girişinin hızlandırılması, sanayinin rekabet gücünün artırılması amaçlanmaktadır.

(128) Türkiye'nin bilim, teknoloji ve yenilik politikalarının oluşturulmasında en yüksek karar organı olan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) Başbakan'ın başkanlığında senede iki kere toplanmakta olup, girişimcilik gündemine dair önemli kararlar almaktadır. 27 Aralık 2011 tarihinde düzenlenen ve ana gündemi "Ulusal Yenilik ve Girişimcilik Sistemi ve bu sistemin daha da etkinleştirilebilmesi için atılması gereken adımlar" olan BTYK'nın 24. toplantısında girişimciliğe yönelik 6 yeni karar alınmıştır ve kararlara dayalı çalışmaların çoğu neticelendirilmiştir. Bu kararlar:

- Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik Destek Mekanizmalarında Bütünsellik, Uyum ve Hedef Odaklılığın Sağlanması için Koordinasyon Kurulu Oluşturulması [2011/102]
- Ar-Ge Yoğun Başlangıç Firmalarını Etkinleştirmek ve Sayılarını Artırmak Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi [2011/103]
- Üniversitede Yenilikçiliğin ve Girişimciliğin Tetiklenmesi Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi [2011/104]
- Girişimcilik Kültürünün Yaygınlaştırılması [2011/105]
- Kamu Alımlarının ve Kullanım Hakkı Tahsislerinin Yeniliği, Yerleşmeyi ve Teknoloji Transferini Teşvik Edecek Şekilde İyileştirilmesi [2011/106]
- Yerli Patentlerin Lisanslanmasını Teşvik Edecek Politika Araçlarının Geliştirilmesi [2011/108]

(129) Ayrıca, 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunları kapsamında Ar-Ge faaliyetleri kapsamında bazı indirim, istisna ve teşvikler sağlanmaktadır.

(130) Türkiye'deki üniversitelerde yenilikçiliğin ve girişimciliğin tetiklenmesi amacıyla oluşturulan ve TÜBİTAK tarafından son olarak 2013 değeri açıklanan "Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi"ne göre 100 üzerinden 50 puan üzerinde puan alan 14 üniversite bulunmaktadır. Bu rakam 2012 yılı için 10'dur.

(131) TÜBİTAK TEYDEB bünyesinde yürütülen özel sektöre yönelik Ar-Ge ve Yenilik Destek Programları:

- Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı (1501 Programı)
- Proje Pazarı Destekleme Programı (1503 Programı)
- Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı (1505 Programı)
- KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı (1507 Programı)
- Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı (1509 Programı)
- Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı (1511 Programı)
- Girişimcilik Aşamalı Destek Programı (1512 Programı)
- Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı (1513 Programı)
- Girişim Sermayesi Destekleme Programı (1514 Programı)
- Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destekleme Programı (1601 Programı)
- Patent Destek Programı (1602 Programı)

(132) Ülkemizde teknolojik girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2009 yılında başlatılan Teknogirişim Sermaye Destek Programı uygulamalarına devam edilmekte olup, 2014 yılında 270 girişimci desteklenmiştir. Aynı amaç doğrultusunda 2012 yılında TÜBİTAK tarafından başlatılan Girişimcilik Aşamalı Destek Programı kapsamında 2014 yılında 124 girişimcinin desteklenmesi öngörülmektedir.

Tablo 19: Başlangıç Girişimcilik Destekleri

Yıl	BSTB Teknogirişim Destekleri			TÜBİTAK Girişimcilik Aşamalı Destekleri		
	Başvuru Sayısı	Desteklenen Girişimci Sayısı	Destek Miktarı (Milyon TL)	Başvuru Sayısı	Desteklenen Girişimci Sayısı	Destek Miktarı (Milyon TL)
2009	159	78	7,6	-	-	-
2010	724	102	10,2	-	-	-
2011	859	272	26,7	-	-	-
2012	1.597	288	28,0	745	112	6,5
2013	1.539	294	28,6	1.220	140	10
2014	1.748	270	26,5	1.251	124	13,8
Toplam	6.626	1.304	127,6	3.216	362	28,5

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü, 2009-2014 Teknogirişim Dönem Raporu
TÜBİTAK 1512 Girişimcilik Aşamalı Destek Programı

Kuluçka ve Hızlandırıcılar

- (133) KOSGEB, üniversitelerin katma değeri yüksek sonuçlar elde edebilmeleri ve işletmelerle yakın ilişkiler kurarak yenilikçi ürün ve prosesler geliştirebilmeleri ihtiyacından yola çıkarak, 1991 yılından itibaren üniversite kampüslerinde kurduğu Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER'ler) aracılığı ile Üniversite-Sanayi-Kamu İşbirliği alanında çok önemli bir adımı gerçekleştirmiştir. Böylece üniversitelerin temsil ettiği beyin gücü, bilimsel çalışma ortamı, teknoloji kullanımı ve temel araştırma altyapısıyla, KOBİ'lerin temsil ettiği girişimci, yaratıcı ve yenilikçi üretim gücünün bütünleşerek KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu teknolojik olanaklardan yararlanmalarının yolu açılmıştır. Üniversiteler, araştırma merkezleri ve diğer kurum/kuruluşlar ile inkübasyon hizmeti vermek üzere yapılan işbirliği protokolleri çerçevesinde kurulan TEKMER'ler tarafından, yeni ürün/hizmet ve üretim teknolojilerini geliştiren işletmelerin ve girişimcilerin Ar-Ge, inovasyon ve endüstriyel uygulama faaliyetlerine destek sağlanmaktadır. Ayrıca, TEKMER'lerde desteklenen işletmelere, 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun kapsamındaki indirim, istisna ve muafiyetlerden faydalanma hakkı tanınmıştır. KOSGEB tarafından 116 farklı üniversite ile işbirliği yapılarak, yalnızca Ar-Ge, inovasyon ve endüstriyel uygulama faaliyetlerini içeren projelere 2010-2014 yıllarında yaklaşık 214 milyon TL destek sağlanmıştır.
- (134) Kasım 2014 tarihi itibarıyla, 26 farklı ilde 43 adet TEKMER faaliyet göstermekte olup, TEKMER'i olmayan 73 adet üniversite ile de Ar-Ge ve İnovasyon İşbirliği Protokolü bulunmaktadır.
- (135) 2010-2014 döneminde TEKMER'lerde yer alan 485 işletmeden, 280 işletmenin projesi tamamlanmış olup 205 işletmenin projesinin desteklenmesine devam edilmektedir. TEKMER'lerde desteklenen işletmelerin proje bütçesi 154 milyon TL olmuştur. Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek kapsamında desteklenen 1.035 Ar-Ge personeli bulunmaktadır. KOSGEB tarafından başarılı işletmeler oluşturulması sürecine kapsamlı destek sağlayarak, bu süreci hızlandırma ve sistematikleştirme amacıyla desteklenen bir diğer örgütlenme biçimi kısaca İŞGEM olarak adlandırılan işletme kuluçkalarıdır. Bağımsız tüzel kişilik olarak girişimcilik konusunda sorumluluk üstlenmiş kurum/kuruluşlar tarafından kurulan ve şirket statüsünde faaliyet gösteren İŞGEM'ler, Dünya Bankası, Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlarla çalışarak elde edilen deneyimlerin sonucunda uluslararası temel kriterler gözetilerek ülke koşullarımıza uygun bir model çerçevesinde kurulmakta ve işletilmektedir. KOSGEB tarafından belirlenen kriterlere uygun kuluçka merkezlerine "İŞGEM Adı Kullanım Hakkı" verilmektedir. Girişimcilik Destek Programı dâhilinde, yeni İŞGEM'lerin kurulmasını sağlamak amacıyla belediyelere, üniversitelere, özel idarelere, kalkınma birliklerine, meslek kuruluşlarına ve kâr amacı gütmeyen kooperatiflere; bina tadilatı, mobilya ve donanım alımı ve İŞGEM yöneticisinin ücreti için "İŞGEM Kuruluş Desteği", mevcut ya da yeni kurulan İŞGEM'lerin, sürdürülebilirliklerine katkıda bulunmak üzere, personel giderleri,

- eğitim/danışmanlık faaliyetleri ve küçük tadilat işleri için de “İŞGEM İşletme Desteği” verilmektedir. İŞGEM Kuruluş Desteği süresi en fazla 18 ay, İŞGEM İşletme Desteği süresi en fazla 36 ay’dır. Ekim 2014 itibarıyla İŞGEM Adı Kullanım Hakkı alan 14 adet İŞGEM’de faaliyet gösteren firma sayısı 389, bu firmalarda istihdam edilen kişi sayısı ise 2.091’dir.
- (136) 23 Şubat 2011 tarih ve 6170 sayılı “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 26 Haziran 2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa “Kuluçka Merkezi (İnkübatör)” tanımı özellikle genç ve yeni işletmeleri geliştirmek amacıyla; girişimci firmalara ofis hizmetleri, ekipman desteği, yönetim desteği, mali kaynaklara erişim, kritik iş ve teknik destek hizmetlerinin bir çatı altında tek elden sağlandığı yapıları” olarak eklenmiştir.
- (137) 1 Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe giren Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin Yönetici şirketin görev ve sorumluluklarını düzenleyen madde uyarınca Yönetici Şirket “Bölge faaliyete geçtikten sonra; üç yıl içerisinde teknoloji transfer ofisinin kurulması, Bölge içerisinde KOSGEB tarafından işletilen teknoloji geliştirme merkezi yok ise en geç bir yıl içerisinde kuluçka merkezinin kurulması” ile yükümlüdür.
- (138) İşletme kuluçkası (business incubator) ve benzer hizmetler sunma amacını taşıyan hızlandırıcı (accelerators) kelimeleri zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılmakla birlikte aralarında bazı farklar bulunmaktadır. En önemli fark, girişimin hangi evresinde desteklendiğiyle ilgilidir. Her ikisi de işletmeyi büyütme amacına yönelik hizmetler sunar, ancak kuluçkalarda kuruluş aşamasını takip eden birkaç yıllık süre içinde girişimcinin sürdürülebilir nitelik kazanmasına yönelik destek sağlanırken, hızlandırıcılarda belirli bir aşamayı kat etmiş girişimcinin hızlı büyüme aşamasında daha kısa süreyle desteklenmesi (örneğin birkaç ay) söz konusudur. Kutu 1’de ülkemizdeki hızlandırıcıların bir kısmı hakkında bilgi verilmektedir.
- (139) 21-24 Ekim 2014 tarihleri arasında KOSGEB tarafından Ankara’da gerçekleştirilen “Girişimcilik Ekosisteminde İşletme Kuluçkaları ve Hızlandırıcılara Yeni Bir Bakış” Çalıştayına İŞGEM yöneticileri, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin (TGB) yöneticileri ve personeli, kamu kurumu temsilcileri, üniversite temsilcileri, KOSGEB TEKMER uzmanlarından oluşan yaklaşık 120 kişi katılmıştır.
- (140) Çalıştayda gerçekleştirilen grup çalışmalarında aşağıda yer alan konular tartışılmıştır.
- Türkiye’de işletme kuluçkası uygulamalarının Avrupa ve Dünya’daki gelişmeler açısından değerlendirilmesi, Türkiye’nin güçlü ve zayıf noktaları
  - Türkiye’deki işletme kuluçkalarının yerel ekonomik kalkınma rolleri çerçevesinde geliştirilmesi
  - Türkiye’deki işletme kuluçkalarının uluslararası kalite kriterleri açısından değerlendirilmesi
  - Türkiye için en uygun akreditasyon sistemi nasıl olmalıdır?
  - KOSGEB işletme kuluçkası destekleri, kuluçkalara ve kuluçka firmalarına daha iyi hizmet vermek için mevcut bütçe imkânları çerçevesinde nasıl geliştirilebilir?
  - Modern bir işletme kuluçkası için sürdürülebilirlik planı hazırlanması
  - Türkiye’deki işletme kuluçkaları arasında nasıl bir network oluşturulmalıdır?
- (141) Çalışma grupları tarafından geliştirilen önerilerin bir kısmı aşağıda yer almaktadır.
- KOSGEB’in kuluçka konusundaki öncü ve lider rolünü sürdürmesi gerekir.
  - KOSGEB İŞGEM Desteği, çağrı esaslı olarak, üniversitelerde kuluçka merkezi kurulmasını destekleyecek şekilde revize edilmelidir.
  - KOSGEB tarafından tüm kuluçkaların bir ağ etrafında birleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
  - İŞGEM’lerin yasal statüsünü netleştirmek üzere kanun çalışması yapılmalıdır.
- (142) 2014 yılsonu itibarıyla TGB sayısı 59’a, TGB’lerde faaliyet gösteren işletme sayısı 3.016’ya yükselmiştir.

Tablo 20: TGB Bilgileri

Yıllar	Faaliyete Geçen TGB Sayısı	TGB'lerde Faaliyet Gösteren İşletme Sayısı
2002	2	-
2003	6	169
2004	10	305
2005	10	463
2006	14	546
2007	16	787
2008	19	1.154
2009	22	1.254
2010	28	1.515
2011	32	1.800
2012	34	2.174
2013	39	2.569
2014	44	3.016

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Raporlar, İstatistik Veriler

Kutu 1: Türkiye’de Girişimcilere Büyüme Aşamasında Destek Sağlayan Hızlandırıcılar

Arı Çekirdek: Bir fikrin projeye/ürüne/hizmete dönüşebilmesi için genç girişimcilere öncelikle araştırmalarını yapabilecekleri altyapı ve üstyapı olanaklarını temin etmekte; fikirden projeye giden süreçte genç girişimcilere kimi zaman başarılı birer mühendis kimi zamansa yetenekli birer iş adamı olmayı öğreten eğitim ve öğrenim imkânlarını bir KAMP süresince sunmakta ve projelerini hayata geçirilebilmek için genç girişimcilerin ihtiyacı olan finansal destekleri –aynı ticari hayatta olduğu gibi- rekabet koşulları altında, sinerji ve işbirliği olanaklarını kullanarak elde edebilecekleri bir YARIŞMA modeli ile sağlamaktadır. Destekleyicileri arasında kamu ve özel sektör kurumları bulunmaktadır.

Enkuba: Yenilikçi girişimcilerin mobil ve internet ürünleri geliştiren şirketler yaratmalarını hızlandırmak amacını taşımaktadır. Seçilen girişimcilere 3 aylık yoğun destek programı süresince ofis imkânı, mentörlük, sermaye ve networking hizmetleri sağlanmaktadır.

Embriyonix: Kâr amacı gütmeyen bir kuluçka programı olup, ortakları, EGİAD (Ege Genç İş Adamları Derneği), ESİAD (Ege Sanayi İş Adamları Derneği), EBSO (Ege Bölgesi Sanayi Odası), İZTO (İzmir Ticaret Odası) ve İEU (İzmir Ekonomi Üniversitesi)’dir. Embryonix’in temel amacı yeni fikirleri başarılı işletmeler haline getirmek ve onlara yatırımcı bulmaktır. Teknoloji temeli olan iş fikirleri için danışmanlık (mentörlük), ofis, finansal destek, eğitim ve kişisel gelişim hizmetleri verilmektedir.

E-tohum: Yeni ekonomi konusunda bilgi ve fikir sahibi, kendi internet şirketini kurmak isteyen girişimcilerle; şirketleri, yatırımcıları ve profesyonelleri bir araya getirmeyi amaçlayan pazar yeridir. Seçilen girişimciler E-tohum Girişimcilik Kampına katılabilmekte, iş planlarını hazırlarken koçluk ve yönlendirme desteği almakta, hazırladıkları iş planlarının bireysel, kurumsal yatırımcı ve şirketlere sunmaları sağlanmaktadır. İnternet konusunda yeni iş fikri olan henüz şirketini kurmamış, iş fikrini gerçekleştirmek için şirketini kurmak üzere olan, internet şirketini/girişimi kurmuş, sermaye, yönetim, pazarlama ve diğer desteğe ihtiyacı olan girişimciler E-tohum’a başvuru yapabilmektedir.

Endeavor: Küresel bir program olan Endeavor, iş dünyası liderlerinin de yer aldığı rehberlik ağı ile etkin girişimcilerin gerçek potansiyellerini ortaya çıkarmalarına katkıda bulunmak hedefini taşımaktadır. “Etkin Girişimci”, en iddialı, hızlı ve güçlü büyüme planları olan, rekabet üstünlüğü ile icra becerisini bir araya getirebilen, başarıya ulaştığında tüm paydaşlarına yüksek katma değer yaratma potansiyeli sunan, kendi hayatının yanı sıra, bulunduğu topluluğu ve dünyayı değiştirme gücüne sahip olan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu girişimcilere mentörlük, networking ve

stratejik danışmanlık destekleri sağlanmaktadır.

Girişim Fabrikası: Teknoloji alanında yüksek potansiyelli, sürdürülebilir işler kurmak isteyen teknogirişimcileri fikir aşamasından ürün lansmanı aşamasına kadar destekleyen iş hızlandırma programıdır. Amacı, genç girişimcilerin bu yeni girişim maceralarındaki kaynak ve bilgi ihtiyacını karşılamaktır. Özyeğin Üniversitesi ve paydaşlarının işbirliği ile kurulmuş, kâr amacı gütmeyen bir girişimdir.

Inovent: Türkiye'nin ilk teknoloji ticarileştirme/hızlandırıcı ve çekirdek fon şirketi olup 2006 yılında Sabancı Üniversitesi tarafından kurulmuştur. Inovent, özellikle akademi temelli girişimciliğe odaklanmak suretiyle, henüz erken aşamada olan teknolojilerin ticarileştirilmesini yönetmekte olup, akademisyen ve/veya öğrenciler tarafından kurulan üniversite start-up şirketlerine odaklanmaktadır.

Inventram: 2010 yılında Koç Üniversitesinde erken aşama teknoloji yatırım şirketi olarak kurulmuştur. Girişimcilerin, buluşçuların ve şirketlerin projelerini doğru iş modelleri ile hayata geçirerek yenilikçi fikirlere finans ve yönetim desteği sağlamaktadır.

Metutech-ATOM: ODTÜ'de dijital oyunlar ve animasyon sektörleri üzerine kurulmuş ön kuluçka merkezidir. Amacı, oyun ve animasyon üzerine yaratıcı fikirlerin kaybolmasını önlemek ve bu fikir ve projelerin ticari değere dönüşmesini sağlamaktır.

Viveka: Teknoloji fikirlerini gerçekleştirmek isteyen girişimcileri zaman, maddi kaynak ve bilgi açısından destekleyerek projelerini hayata geçirmelerini sağlayan bir inkübasyon merkezidir. Ofis imkânı, mentörlük ve yatırımcı ağlarına erişim sağlamaktadır.

METUTECH-BAN: Teknoloji Yatırımcıları Derneği- METUTECH-BAN, dünyada "İş Melekleri" olarak adlandırılan yapıların, ülkemizde de oluşması için hukuki düzenlemeler de dâhil olmak üzere her türlü faaliyeti yürütmek, desteklemek ve geliştirmek amacıyla ODTÜ Teknokent bünyesinde kurulmuştur. Girişimcilerin finansman arayışını başarılı biçimde tamamlayabilmeleri için girişimcilere ön eğitim ve danışmanlıklar verir. Girişimcilere iş dünyasında deneyimli yatırımcılarla buluşma imkânı tanımakta; iş meleklerinin girişimcilere tecrübelerini aktarmalarına ve bu sayede piyasalar, yatırımcılar ve müşteriler hakkında bilgi desteği sunmalarına da aracılık yapmaktadır.

TOBB ETU Garaj: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi bünyesinde girişimcilik projelerinin ulusal ve uluslararası pazarlara yönelik ticarileştirilmesi ve etkin çalışan bir girişimcilik ekosistemi yaratılması amacıyla kurulmuştur. GARAJ Girişimcilik Merkezi, 6 aylık dönemler halinde başlangıç veya erken aşamada bulunan ve bilgi-iletişim teknolojilerine yönelik projeleri olan girişimcilerin sürdürülebilir ve hızlı büyüyen şirketler yaratmalarını sağlar. GARAJ'ın girişimcilere verdiği en önemli katkı yazılım, dizayn, iş geliştirme, sunum ve kişisel gelişim gibi birçok alanda birebir mentörlük hizmeti ve ulusal ve küresel yatırım ağlarına erişim desteğidir. GARAJ girişimcilerin projelerine ücretsiz olarak katkı sağlarken girişimcilerin programdan sonra yatırım almaları halinde şirketlerine ortak olmaktadır.

Start-up Kitchen: Kendi içerisinde parlak iş fikirleri üreten, pazar araştırmalarını yapan, hayata geçirecek genç beyinleri teknoloji ve UX alanlarında eğiten, ilk yatırımı yapan ve projeyi şirketleştiren bir kuluçka merkezidir. Ayrıca hayata geçen projelere her zaman mentör desteği vermekte ve projeye yatırım yapmak isteyenler ile ilişkileri düzenlemektedir. Start-up Kitchen pek çok farklı alanda iş geliştirebilecek tecrübesini, yıllardır internet teknolojileri, mobil, oyun, fikir ve yenilikçilik yönetiminde sayısız projeye hayat vermiş olan uygulama ekibinden almaktadır.

Inovita İstanbul: Inovita Yaşam Bilimleri ve Teknolojileri İstanbul İşbirliği Platformu 2010 yılı Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Programı kapsamında İstanbul Kalkınma Ajansından (İSTKA) aldığı destekle kurulmuş; Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Bilimleri ve Teknolojileri Araştırma ve Geliştirme Merkezi önderliğinde; "Sabancı Üniversitesi Nanoteknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi (SUNUM)" ve "İstanbul Üniversitesi Biyomedikal ve Klinik Mühendisliği Birimi ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü" ortaklığında yürütülmüştür. Inovita İşbirliği Platformu, Yaşam bilimleri konusunda İstanbul

Bölgesi içerisinde yaşam bilimleri ve teknolojileri alanında yürütülen bilimsel araştırmaların ve geliştirilen yeni teknolojilerin gerçek bir ekonomik değer haline getirilmesi amacıyla üniversite-sanayi işbirliklerinde bir arayüz olmayı hedeflemiştir. Inovita İşbirliği Platformu, İstanbul’da Yaşam Bilimleri ve Teknolojileri konusunda faaliyet gösteren ilgili Ar-Ge merkezleri ile üniversiteler (ulusal ve uluslararası), ilgili STK kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarını bir araya getirerek öne çıkan sektörel ihtiyaç ve beklentileri belirlemiş ve bu ihtiyaçlara cevap vermek üzere çalışmalar yapmaktadır.

Girişimcilik bilgilendirme/destek ağları

- (143) Bu bölümde girişimcilere bilgilendirme ve diğer destekleri sunmak amacıyla faaliyet gösteren bazı ağlar hakkında bilgi verilmektedir. Girişimcilikle ilgili kurum/kuruluşları bir çatı altında toplayarak Türkiye’deki girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla kurulan bir platform olan Girişimcilik Konseyi Bölüm 2.5.4.2’de açıklanmıştır.
- (144) **Girişimcilik Portalı:** Fikir aşamasından büyüme aşamasına kadar olan süreçte bir girişimcinin ihtiyacı olabilecek güncel bilgi – tecrübe aktarımı ve yönlendirme sağlayan ortak ve bağımsız bir portal olarak oluşturulması planlanmaktadır. Portal, Girişimcilik Konseyi tarafından belirlenen İcracı kurul tarafından yönetilecektir.
- (145) **Kadın Girişimciliği Portalı:** Türkiye’deki kadın girişimcileri, onların oluşturdukları dernekleri ve girişimciliğe ilişkin bilgi, destek ve faaliyetleri bir çatı altında toplamak amacıyla Kadın Girişimciliği Web Portalı oluşturulmasına yönelik çalışmalar KAGİDER tarafından yürütülmektedir. Kadın Girişimciliği Portalı, Türkiye’nin farklı yerlerinde birbirinden habersiz ama birbirleri için hem tedarikçi hem de müşteri olabilecek iş sahibi/girişimci kadınları bir araya getirerek onlar arasında bir işbirliği ağı oluşturmayı, kadınların ekonomik hayatta seslerini duyurmalarını ve birbirlerini duymalarını sağlayacak ortamı dijital olarak sağlamayı hedeflemektedir.
- (146) **TOBB Kadın Girişimciler Kurulu:** TOBB bünyesinde kadın girişimciliği konusunda genel politikalar geliştiren ve görüş oluşturulmasına katkıda bulunan istişari bir kuruldur. Kurul aynı zamanda kadın girişimcilere eğitim, kapasite geliştirme desteği ile girişimci fikirlerini hayata geçirmelerinde destek sağlamak üzere kurulmuştur. Kurul, çeşitli sektörlerde iştigal eden girişimci kadınlar, Habitat için Gençlik Derneği, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Kadının Statüsünü Geliştirme Genel Müdürlüğü ve KOSGEB temsilcilerinden oluşmaktadır. Görevleri; ülkemizdeki kadın girişimci potansiyelinin nicelik ve nitelik bakımından geliştirilmesi ve daha donanımlı hale getirilmesi amacıyla politika belirlemek ve girişimcilik kültürünün kadınlar arasında gelişmesine öncülük etmektir.
- (147) **TOBB Genç Girişimciler Kurulu:** TOBB bünyesinde teşekkül ettirilen ve TOBB Yönetim Kurulunun alacağı kararlara ışık tutan, genç girişimcilik konusunda genel politikalar geliştiren ve görüş oluşturulmasına katkıda bulunan istişari bir kuruldur. Genç Girişimciler Kurulu, genç girişimcilere eğitim, kapasite geliştirme desteği ile girişimci fikirlerini hayata geçirmelerinde destek sağlamak, ülkemizdeki genç girişimci potansiyelinin nicelik ve nitelik bakımından geliştirilmesi ve daha donanımlı hale getirilmesi için politika belirlemek ve girişimcilik kültürünün gençler arasında gelişmesine öncülük etmek amacıyla kurulmuştur. Ayrıca TOBB bünyesinde kurulmuş olan İl Genç Girişimciler Kurulu, Genç Girişimciler Kurulu ile koordineli çalışarak genç girişimciliğini geliştirme konusunda politikalar geliştirilmesine katkıda bulunan istişari bir kuruldur.
- (148) **Türkiye Melek Yatırımcılar Derneği:** “Melek Yatırımcılık” sisteminin Türkiye’de tanıtımını yapmak, gerekli hukuki alt yapının oluşmasını sağlamak, Melek Yatırımcılık konseptinin profesyonel bir kariyer olarak algılanmasını sağlamak, Girişimciler – Melek Yatırımcılar – Melek Yatırım Grupları – Risk Sermayesi Şirketleri (venture capitalists) – Girişimcilerle Melek Yatırımcıları Buluşturanlar (matchmakers) arasında etkin bir köprü görevi görmek üzere kurulmuş bir dernektir.

Kalkınma Ajansları

- (149) Kalkınma Ajansları tarafından sağlanan destekler teknik ve mali destekler olarak ikiye ayrılır. Mali destekler ise faiz desteği, faizsiz kredi desteği ve doğrudan finansman destekleri olarak üçe ayrılır. Doğrudan finansman destekleri, proje teklif çağrısı, güdümlü proje desteği ve doğrudan faaliyet desteği şeklinde uygulanır. Gerekli görülen durumlarda ajans aşamalı teklif çağrısı yöntemi ile destek sağlayabilmektedir.
- (150) Her bir destek türüne ilişkin kurallar farklıdır ve her ilan döneminde ilgili destek türüne ilişkin standart kuralların yanı sıra destek programına özgü bazı kurallar da belirlenebilmektedir. Bu kurallar her destek türüne ilişkin hazırlanan başvuru rehberlerinde düzenlenir.
- (151) Ajanslar faaliyette buldukları bölgenin kalkınması için belirlenmiş olan stratejik öncelikler doğrultusunda tanımlanan faaliyetlere destek verir. Bu nedenle projelerin uygulamada olan plan ve programlarla uyumlu olması şartı aranmaktadır. Bu alanlar içerisinde girişimcilik ve yenilikçilik kapasitesinin artırılmasına yönelik faaliyetlere destek sağlanabilmektedir.

Uluslararası Girişimcilik Merkezi

- (152) Uluslararası Girişimcilik Merkezi Kalkınma Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, UNDP İstanbul Uluslararası Özel Sektör ve Kalkınma Ofisi, Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği ve Türkiye Vodafone Vakfı ortaklığında TOBB, TOBB Genç ve Kadın Girişimciler Kurulları, Intel, Cisco, Microsoft, TEPAV, Özyeğin Üniversitesi ve Bilgi Üniversitesi işbirliğinde Türkiye ve bölgedeki girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi ve girişimcilerin küresel ölçekte rekabet edebilirliğine katkı sunma hedefi ile hayata geçirilmiştir.
- (153) Uluslararası Girişimcilik Merkezi girişimcilik algısının pozitif yönde gelişimi, kadın ve gençlerin başarılı girişimciler olarak desteklenmesi, girişimcilerin küresel rekabet edebilirliğini desteklemek ve özellikle ülkemize komşu bölgelerdeki iş dünyası arasında işbirlikleri ve ortaklıklar gelişimini kolaylaştırmak hedefleriyle kurulmuştur.
- (154) Bu hedeflere ulaşmak için Uluslararası Girişimcilik Merkezi:
- Girişimcilik alanında çalışan kurumlar ve girişimciler arasında işbirlikleri geliştirir.
  - Mevcut durumu ve ihtiyaçları ortaya koyan araştırmalara destek verir.
  - Gençlerin, girişimcilerin ve iş dünyasının girişimcilik ve yenilikçilik kapasitelerinin gelişimine katkı sağlayacak mekanizmalar geliştirir.
  - Girişimci rol modellerinin sayıca artışına hizmet eder.
  - Rekabet gücünü arttıracak politikalara katkı sağlar.

Yarışma ve ödüller

- (155) Yarışma ve ödüller girişimcilik kültürünün oluşturulmasında önemli bir etkidir. Kutu 2'de bazı yarışma ve ödül programlarına yer verilmiştir.

Kutu 2: Yarışma ve Ödüller

KOSGEB KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri: Başarılı KOBİ ve girişimcilerin kamuoyuna tanıtılması, ülkemiz ekonomisine yaptıkları katkının göz önüne serilmesi, cesaretlendirilmeleri ve potansiyellerinin ortaya çıkarılması için ödüllendirilmeleri amacıyla düzenlenmektedir. KOSGEB KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri; Yılın Başarılı KOBİ Büyük Ödülü, Yılın Başarılı KOBİ Ödülleri ve Yılın Başarılı Girişimci Ödülleri olmak üzere üç ana ve yedi alt kategoride verilmektedir.

a) Yılın Başarılı KOBİ Büyük Ödülü

b) Yılın Başarılı KOBİ Ödülleri

- Yılın İnovatif KOBİ Ödülü
- Yılın İşbirliği Güçbirliği Yapan KOBİ Ödülü

- Yılın İhracatçı KOBİ Ödülü

c) Yılın Başarılı Girişimci Ödülleri

- Yılın Genç Girişimci Ödülü
- Yılın Kadın Girişimci Ödülü
- Yılın Küresel Doğan Girişimci Ödülü
- Yılın İnovatif Girişimci Ödülü

KOSGEB İş Planı Ödülü, üniversiteler tarafından örgün eğitim içerisinde girişimcilik dersi alan öğrenciler arasında düzenlenecek iş planı yarışmalarıdır. Yarışmalar, KOSGEB-Üniversite iş birliği ile her üniversitede yılda bir kez düzenlenmektedir.

Yarışma sonucunda, KOSGEB ve Üniversite temsilcilerinden oluşan bir jüri tarafından belirlenen en başarılı iş planı sahibine 15.000TL, ikinciye 10.000 TL, üçüncüye 5.000 TL - en fazla 24 ay içinde işlerini kurmuş olmaları kaydı ile- ödül verilmektedir.

TÜBİTAK 2238 Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışması: Girişimcilik ve yenilikçilik alanında farkındalığı arttırmak hedefi kapsamında çeşitli alanlarda yenilikçilik içeren iş fikri olan ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencilerine fikirlerini hayata geçirmelerine yönelik uygun ortamı hazırlamak amacıyla 2013 yılından itibaren TÜBİTAK 2238 Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışması düzenlenmeye başlanmıştır.

Genel Kategori ve Teknoloji Kategorisi olmak üzere iki kategoride başvuru alınan yarışmanın birinci yılında toplam 359 başvuru yapılmıştır. 1. aşamayı geçen 200 öğrenci TÜBİTAK tarafından düzenlenen iş planı seminerine katılmaya ve 1.000 TL'lik ödülü almaya hak kazanmıştır. Genel ve teknoloji kategorilerinde dereceye giren 6 iş fikrine para ödülü verilmiştir.

2014 yılında yukarıda sayılan iki kategoriye ek olarak "Sosyal Girişimcilik Kategorisi" eklenmiştir. 2014 yılında yarışma kapsamında 515 başvuru alınmıştır. Başvurulardan başarılı bulunan 62 iş fikri final yarışmasına katılmaya layık görülmüştür.

İşteBU: Boğaziçi Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen yarışma, yenilikçi iş fikirlerini ticari anlamda uygulanabilir bir işe dönüştürme konusunda öğrencilerin deneyim kazanmalarını desteklemeyi ve ödüle değer bulunan projelerin verilecek desteklerle teknoloji tabanlı yenilikçi bir işe dönüşmesine ön ayak olmayı hedeflemektedir. Yarışma teknoloji tabanlı, ürün veya hizmete dönüştürülebilir, yenilikçi iş fikirlerini ortaya çıkartarak ödüllendirilmektedir. Bu kapsamda, yarışmaya katılacak projelerin tamamen yeni bir teknolojiyi veya mevcut bir teknolojinin yeni bir alana uygulanmasını veya mevcut bir teknolojinin geliştirilmiş bir uygulamasını içermesi ve ticari başarı şansına sahip olması şartı aranmaktadır. Bu yıla kadar Yeni Düşler Yenilikçi Düşünceler adı ile düzenlenen yarışma bu yıldan itibaren "İşteBU" adını almıştır.

Yeni Fikirler Yeni İşler: ODTÜ ve ODTÜ Teknokent tarafından organize edilen Türkiye'nin ilk ve en büyük teknoloji tabanlı girişimcilik yarışması olan Yeni Fikirler Yeni İşler 2005 yılından bu yana genç girişimcileri desteklemektedir. Her geçen yıl kendini yenileyen ve geliştiren Yeni Fikirler Yeni İşler Yarışması, sağladığı destekler ile genç girişimcilerin iş kurma süreçlerini başlatmakta, geliştirmekte ve büyütmektedir.

Yeni Fikirler Yeni İşler, sadece yarışma sonucunda değil yarışma süresince ve yarışma sonrasında da sunduğu destekler ile yarışmaya dâhil olan herkesin girişimcilik konusundaki yetenek ve imkânlarını geliştirmek için katkı sunmaktadır.

Yeni Fikirler Yeni İşler Yarışması genç girişimcilerin iş fikirlerine ait kısa proje özetlerini yazması ile başlar. İlk değerlendirme sonrasında 1. aşamayı geçen yarışmacılar eğitimlere tabi tutulurlar. Eğitimler sonrasında detaylı iş planlarını yazan yarışmacılar arasından seçilenler finale kalırlar. Final aşamasında kamuoyuna açık bir şekilde sunum yapan yarışmacılar arasından jürinin seçtikleri, sunulan ödülleri almaya hak kazanırlar.

Geleceğin Patronları Yarışması: Bilkent Üniversitesi ve Finansbank işbirliğinde düzenlenen yarışma istihdam yaratma potansiyeli olan yenilikçi iş fikri sahiplerine kendi işinin patronu olma imkânı sunmaktadır. Yatırımcı sunumu değerlendirmesi sonucunda ilk 3'e giren katılımcılar 50.000 TL iş kurulum ve işletme sermayesi para ödülüne hak kazanmaktadır. Büyük Jüri değerlendirmesi sonucunda ilk 10'a giren tüm katılımcılar ise Bilkent Üniversitesi'nin FİDE "Fikirden Değere" Girişimcilik Eğitim Programı ile ödüllendirilmektedir, kalan 7 en iyi iş fikrine ise kredi fırsatı sunulmaktadır.

Sosyal Girişimcilik Yarışması: Sabancı Üniversitesi Genç Girişimciler Kulübü ve Momento Hediye Deneyim Sitesi İşbirliği ile düzenlenen Sosyal Girişimcilik Yarışması çerçevesinde öğrenciler sosyal yardım amaçlı Momento paketleri tasarlayıp iş planlarını hazırlamaktadır. Kazanan takımın projesi ise hayata geçirilmektedir.

Türkiye'nin Kadın Girişimcisi Yarışması: Garanti Bankası'nın, Ekonomist dergisi ve KAGİDER'in işbirliğiyle düzenlenen yarışma kapsamında, "Türkiye'nin Kadın Girişimcisinin yanı sıra, "Türkiye'nin Gelecek Vaat Eden Kadın Girişimcisi", "Yöresinde Fark Yaratan Kadın Girişimci" ve "Türkiye'nin Kadın Sosyal Girişimcisi" kategorilerinde ödüller verilmektedir. Tüm kadın girişimcileri teşvik etmek amacıyla düzenlenen yarışma kapsamında; farklı kulvarlarda daha küçük ölçekli ama gelişime ve yeniliğe açık, gelecek vaat eden veya kendi şartları altında, yöresinde iyi bir işletme kurmuş, bulunduğu yörede fark yaratan ve sosyal bir soruna yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler üretmiş kadın girişimcilere "kazanma" şansı sunulmaktadır.

3. GZFT ANALİZİ

- (156) Çeşitli uluslararası kuruluşlar tarafından girişimcilik çerçevesi içinde ele alınan bileşenler incelendiğinde bu bileşenlerin paralellik gösterdiği fakat farklı başlıklar altında sınıflandırıldığı anlaşılmaktadır. Örneğin GEM kavramsal modelinde girişimcilik ortamı için tanımlanan 9 bileşen, OECD-Eurostat Girişimcilik Göstergeleri Programında 6 başlık altında sınıflandırılmıştır (düzenleyici çerçeve, pazar koşulları, finansmana erişim, bilginin oluşumu ve yayılımı, girişimcilik yetenekleri, kültür). Avrupa Birliği 2020 Girişimcilik Eylem Planında ise bu bileşenler, 3 müdahale alanı kapsamında değerlendirilmektedir. Türkiye'nin durumu bu bileşenlerin önemli bir bölümü temel alınarak Bölüm 2.5'te açıklanmaya çalışılmıştır. Söz konusu bileşenler, ilgili göstergeler ve "Girişimcilik Konseyi Strateji Çalıştayı"nda ortaya çıkan uzman görüşleri çerçevesinde aşağıdaki değerlendirmeleri yapmak mümkündür.
- (157) Ülkemizin makro anlamda en güçlü yanları şüphesiz genç bir nüfus ve geniş bir iç pazara sahip olmak, Avrupa pazarına yakınlık, fiziki altyapı imkânlarının varlığı ve ekonomik istikrar olarak özetlenebilir. Bunun yanı sıra çeşitli araştırmaların³⁵ ortaya çıkardığı üzere girişimciliğe değer veren bir toplumsal bakış açısının oluşması, girişimciliği kariyer alternatifi olarak gören kişi sayısının giderek artması, medya ilgisinin artması, üniversitelerde girişimcilik derslerinin yaygınlaşması, girişimciliğin geliştirilmesi misyonunu üstlenen kurum/kuruluş sayısının artması ve bu kurum/kuruluşların Girişimcilik Konseyi çatısı altında toplanması önemli gelişmelerdir.
- (158) Onuncu Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarında ilk kez girişimcilik konusunda ayrı bir Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuştur. Politika Belgeleri ve Girişimcilik Destek Alanları Matrisinde (EK) görüleceği üzere birçok kurum tarafından hazırlanan strateji ve eylem planları içerisine (gençlik, kadın, kooperatifçilik vb.) girişimcilik konusu ilave edilmiştir. Bu durum, bu konudaki duyarlılığın göstergesi olarak önemlidir ve Girişimcilik Konseyi çalışmalarını destekleyici bir unsurdur.
- (159) KOSGEB'le işbirliği yapan kurumlar arasında üniversiteler de bulunmaktadır. Girişimcilik eğitimi konusundaki bu işbirliği iki nedenle çok olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Birincisi, üniversitelerde girişimcilik eğitimlerinin dolayısıyla girişimcilik kültürünün yaygınlaşmasına yaptığı katkı diğeri ise farklı alanlarda (kuluçka merkezleri kurulması, girişimcilik ödülleri vb.) işbirliklerinin geliştirilmesine zemin hazırlanmasıdır.
- (160) Kadın girişimciliği konusunda çeşitli kurum/kuruluşlardaki duyarlılığın arttığı ve faaliyetlerin çeşitlendiği ve yoğunlaştırıldığı görülmektedir. Güneydoğu Avrupa Girişimcilik Eğitim Merkezi (SEECEL) tarafından geliştirilmekte olan kadın girişimciliği göstergeleri çalışmalarına KOSGEB aktif olarak katılmakta olup, söz konusu göstergelerin tüm ülkede ilgili taraflarca istişare edilebilmesine yönelik faaliyetler KOSGEB tarafından düzenlenmektedir. Bu göstergeler, girişimciliğe ilgili strateji ve hedeflerin belirlenmesinde önemli bir yol göstericidir.
- (161) Büyük işletmelerin sosyal sorumluluk çerçevesinde gerçekleştirdikleri çalışmalarda girişimciliğin desteklenmesi konusunun giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Bu çalışmaların daha sistematik hale getirilmesi konusunda kamu-özel kuruluş ortak çalışmaları yararlı olacaktır.
- (162) Diğer taraftan gelişme kaydedilmesi gereken bazı alanlar aşağıda sıralanmaktadır:
- (163) KOSGEB başta olmak üzere birçok kurum tarafından verilen hizmet ve desteklerin hedef kitlenin ihtiyaçları ile tamamen örtüşürülemediği, genelde standart olarak hazırlanan içeriklerin temel ihtiyacı karşılama düzeyinde kaldığı görülmektedir. Bu konuda yapılacak kapsamlı ihtiyaç analizi ile sektör, faaliyet kapsamı, firma büyüklüğü ve gelişim evresi ve toplumsal cinsiyet eşitliği konuları göz önünde bulundurularak hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve daha sofistike hale getirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.
- (164) ABD ve diğer gelişmiş ülkelerdeki girişimciliği destekleme modelleri incelendiğinde kamu kurumlarının politika oluşturma, fon sağlama ve denetleme fonksiyonlarını üstlendiği, destek uygulamalarının ise onaylanmış aracı mezo-kurumlar (kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, özel

---

³⁵ GEM (2012), GEDI (2012)

kuruluşlar, STK'lar, üniversiteler vb.) aracılığıyla yürütüldüğü görülmektedir. Böylece programlar daha etkin olarak ve daha az bürokrasi ile uygulanabilmektedir. Ülkemizde ise kamu kurumlarının kısmen mezo yapılar aracılığıyla (örneğin KOSGEB İş Geliştirme Merkezi işleticileri, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi) kısmen de doğrudan hizmet ve destek sunumunu üstlendiği görülmektedir. Destek ve hizmetlerin etkin biçimde verilmesi ve yaygınlaşmasına etkisi yönünden bu uygulamaların gözden geçirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Kamu kurumları tarafından hazırlanan destek programları ve modelleri hakkında hedef kitle ve hedef kitleyi temsil eden kurumlarla yeterli süre ve uygun yöntemler kullanarak fikir alışverişleri yapılmalıdır. Bu amaçla çeşitli çevrim-içi araçlar geliştirilebilir.

- (165) Özellikle hızlı büyüyen firmaların erken aşamadaki gelişmelerine katkı sağlayacak hızlandırıcı-kuluçka türü araçlar konusunda üniversiteler başta olmak üzere ilgili tarafların dikkatini çekmek üzere çalışmalar yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.
- (166) Örgün sistem içerisinde girişimcilik eğitimi veren öğretmenler ve yaygın girişimcilik eğitimi veren eğitimcilerin sertifikalandırılması ve sürekli geliştirilmesine yönelik sistemli çalışmaların azlığı dikkat çeken konular arasındadır. Eğitimciler ve öğretmenler arası iletişim ağı geliştirilmelidir. Benzer şekilde mentör ağlarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır.
- (167) Kamu kurum/kuruluşları tarafından uygulanan program ve desteklerin etkinlik ve verimlilik açısından bağımsız taraflarca değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- (168) GEDI Endeksi Türkiye verilerine göre süreç inovasyonu ve teknoloji düzeyi en zayıf yön, yeni ürün geliştirme ve risk üstlenebilme en güçlü yön olarak ortaya çıkmaktadır.
- (169) Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı Endeksi incelendiğinde, iş yapma kolaylığı açısından Türkiye'de önemli iyileştirmelere rağmen sıralamadaki yerinin çok fazla değişmediği ve halen çok fazla reforma ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.
- (170) SBA Batı Balkan Ülkeleri Değerlendirme çalışmasında girişimcilik eğitimi ve kadın girişimciliği çalışmaları ve mevzuat hazırlamada KOBİ testi ve etki analiz çalışmalarının zayıf alanlar olduğu tespit edilmiştir. Oysa KOBİ'lere ve girişimcilere yönelik desteklerin beklenen faydaları oluşturabilmesi için gerek tasarım ve uygulama öncesi yapılacak analizler (düzenleyici etki değerlendirme) gerekse uygulama sonrası yapılacak değerlendirmeler çok önemlidir. Bu değerlendirmeler kamu kaynaklarının etkin kullanımı ve gerekli düzeltmelerin yapılmasını sağlar.
- (171) Diğer taraftan üniversitelerde girişimcilik derslerine olan ilginin artmış olması olumlu bir gelişme olmakla birlikte bu konudaki akademik çalışmaların, girişimcilik konusunda çalışan kurum/kuruluşların politika ve stratejileri için altyapı oluşturacak kavramsal çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. GZFT değerlendirmesi Tablo 21'de özetlenmektedir.
- (172) Bu koşullar çerçevesinde Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planında aşağıdaki müdahale alanlarına yer verilmesi uygun görülmüş olup Bölüm 6'da bu alanlara ilişkin eylem planları ayrıntılı olarak verilmiştir.
1. Düzenleyici Çerçeve
  2. Yenilikçilik
  3. Tematik ve Genel Destekler
  4. Girişimcilik Kültürü
  5. Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri
  6. Finansmana Erişim

Tablo 21: GZFT Tablosu

	Güçlü	Zayıf	Fırsat	Tehdit	İlgili müdahale alanı
Makro çerçeve	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik istikrar • Genç nüfus oranının yüksekliği • Geniş iç pazar • Jeopolitik ve stratejik konum • Fiziki altyapı (yerleşim, iletişim, ulaşım) • Aktif işgücü piyasası politikalarının uygulamaya geçmiş olması • Girişimcilik desteklerinin erişilebilirliği, miktar ve çeşitliliği 	<ul style="list-style-type: none"> • Genç girişimcilere özel modellerin eksikliği • Pazarın sofistike olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni iş kurma potansiyeli • Genç girişimciler tarafından yenilikçi ve fırsatlara dayalı girişimlerin kurulma potansiyeli 	<ul style="list-style-type: none"> • Komşu ülkelerdeki siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar 	<ul style="list-style-type: none"> • Tematik ve genel destekler • Düzenleyici çerçeve
Girişimcilik algısı	<ul style="list-style-type: none"> • Artan olumlu bakış açısı • Girişimciliğin kariyer alternatifi olarak görülmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Gençlerin girişimciliğe yönlendirilmesine yönelik programların azlığı 	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni iş kurma potansiyeli 	<ul style="list-style-type: none"> • Mecburiyete dayalı girişimciliğin fırsata dayalı girişimciliğin önüne geçmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Girişimcilik kültürü
Kurumsal stratejiler	<ul style="list-style-type: none"> • Girişimcilik konusunun birçok kurumun stratejilerine eylem planlarına dâhil edilmesi • Girişimcilik Konseyinin kurulmuş olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Kurumlar arası koordinasyon eksikliği • Kurumların izleme ve değerlendirme sistemleri 		<ul style="list-style-type: none"> • Kurumların stratejilerinde gerçekçi eylemlerin olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> • Düzenleyici çerçeve
Kurumsal işbirlikleri	<ul style="list-style-type: none"> • İşbirlikleri sayesinde hizmet etkinliğinin artması ve tekrarların önlenmesi 		<ul style="list-style-type: none"> • Üniversitelerle yapılan işbirliklerinin gelişmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kurumsal bakış açısının süreklilik arz etmemesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Düzenleyici çerçeve

	Güçlü	Zayıf	Fırsat	Tehdit	İlgili müdahale alanı
Kadın girişimciliği	<ul style="list-style-type: none"> • Çok sayıda kurum, kuruluşun konu ile ilgili duyarlılığı 	<ul style="list-style-type: none"> • Kadın girişimcilerin ihtiyaçları konusunda veri azlığı • İşbirliği ağlarının yetersizliği • “Ana Akım-Mainstream” çerçevesinde değerlendirilmeyen geçici program ve projelere odaklanma 	<ul style="list-style-type: none"> • Nüfusun %50’sini oluşturan kadınların işgücüne dâhil edilmesi ve ekonomiye katkı sağlaması 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumdaki ataerkil bakış açısı 	<ul style="list-style-type: none"> • Tematik ve genel destekler • Düzenleyici çerçeve
Girişimcilik eğitimi	<ul style="list-style-type: none"> • MEB Hayat Boyu Öğrenim Stratejisinin varlığı • KOSGEB’in yaygın girişimcilik eğitimleri ve bu eğitimlerin kurum/kuruluşlarla işbirliğinde yürütülmesi • Mesleki ve teknik eğitim konularına girişimciliğin dâhil edilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmen ve eğitmen eğitimi yetersizliği • Eğitim Sertifika Programlarının azlığı • Akredite olmayan eğitmenler tarafından eğitimlerin verilmekte olması 			<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim ve danışmanlık
Hizmet ve desteklerin sunulmuş biçimi	<ul style="list-style-type: none"> • Kamu hizmetlerinin sunumuna yönelik yasal altyapı • Elektronik ortama geçilmiş olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Kamu kurumlarınca doğrudan destek verilmesi • Bürokrasinin fazla olması • Mevzuat değişikliklerinin çok sık yapılması ve takibinin zor olması • İzleme ve değerlendirme eksikliği 		<ul style="list-style-type: none"> • Yetkin olmayan kişi/kuruluşların sektöre girmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim ve danışmanlık • Tematik ve genel destekler

	Güçlü	Zayıf	Fırsat	Tehdit	İlgili müdahale alanı
Hizmet ve desteklerin kapsamı	<ul style="list-style-type: none"> • Destek çeşitliliği 	<ul style="list-style-type: none"> • Hedef kitle ihtiyaçlarına uygun olmaması • Tekrarlar ve çakışmalar • Hedef kitle ve temsilcilerinin görüşüne başvurulmaması • Sosyal girişimciliği teşvik eden ve kolaylaştıran yasal düzenleme olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> • Hizmet ve desteklerin ihtiyaçlara göre yenilenebilmesi • AB Fonları 	<ul style="list-style-type: none"> • Kamu kaynaklarının etkin ve etkili kullanılmaması 	<ul style="list-style-type: none"> • Tematik ve genel destekler • Düzenleyici çerçeve • Eğitim ve danışmanlık
Büyük işletmeler	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal sorumluluk projeleri ve bütçeleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Büyük işletmelerle küçük işletmeler ve girişimciler arasındaki işbirliğinin zayıf olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Özel sektörün kalkınmadaki rolünün güçlenmesi • Kamu-özel işbirliğinin sistematik hale getirilmesi • Kurum içi girişimcilik 		<ul style="list-style-type: none"> • Tematik ve genel destekler
Finansman	<ul style="list-style-type: none"> • Girişimcilerin finansmana erişimini kolaylaştırmaya yönelik yaklaşımlar • Bireysel katılım sermayesi, Kredi Garanti Fonu-KGF gibi yapıların güçlendirilmesine yönelik çalışmalar 	<ul style="list-style-type: none"> • Girişimcilerin alternatif finansman modelleri hakkında bilgi eksikliği • Girişimcilerin raporlama standartları konusunda bilgi eksikliği • Bankaların yeni girişimcilere yönelik önyargıları 		<ul style="list-style-type: none"> • Gerçekçi olmayan finansal planlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Finansman

4. GENEL AMAÇ, HEDEFLER VE EYLEMLER

4.1 Genel Amaç

(173) Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın (2015-2018) genel amacı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Genel Amaç: "Ülkemizde girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmek"

(174) GİSEP'in hazırlanmasında, Onuncu Kalkınma Planı ve diğer stratejik planlar göz önünde bulundurularak, bu planlarla GİSEP'in uyum içerisinde olmasına ve diğer stratejik planlarda tanımlanan eylemlerle mükerrerlik olmamasına özen gösterilmiş ve aşağıdaki prensipler benimsenmiştir:

- Kamunun düzenleyici, yol gösterici ve izleyici bir rol üstlenmesi, gerekli durumlarda uygulamalarda yer alması
- Özel kuruluşların girişimciliğin geliştirilmesindeki rolünün artırılması
- Girişimcilik desteklerinin uygulanmasında özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları ile stratejik işbirlikleri yapılması
- Düzenleyici çerçeve ile ilgili çalışmaların tüm tarafların katılımı ile gerçekleştirilmesi
- Girişimcilik Konseyi'nin çalışmalarıyla etkin koordinasyon sağlanması
- Desteklerin tasarlanmasında hedef kitleye özgü ihtiyaçların göz önünde bulundurulması

4.2 Hedefler

(175) Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın (2015-2018) genel amacına ulaşmak üzere belirlenen müdahale alanları ve hedefler aşağıda belirtilmektedir:

Düzenleyici Çerçeve: Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi

Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi: Yenilikçi ve teknoloji tabanlı girişimciliğin desteklenmesi

Tematik ve Genel Destekler: Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik, Yenilikçi Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması

Girişimcilik Kültürü: Ülkemizde girişimciyi ve girişimciliği benimsemiş bir kültürün geliştirilmesi

Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri: Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi

Finansmana Erişim: Girişimcilerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması ve sürdürülebilir bir şekilde artırılması

4.2.1 Düzenleyici Çerçeve

(176) Düzenlemeler, modern iş hayatının önemli bir parçası olup, vatandaşları ve çalışanları risklerden korur, çevrenin korunmasını sağlar. Ancak düzenlemenin mikro ve küçük işletmeler üzerindeki uyum maliyeti yüksek olmakta ve rekabet edebilirliklerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle düzenleyici çerçeve girişimcilik destek politikalarının en önemli eksenlerinden birini oluşturmaktadır. Düzenleyici çerçeve, işletmelerle ilgili idari mevzuat, iflas mevzuatı, sağlık, iş güvenliği ve çevre mevzuatı, ürün mevzuatı, işgücü piyasaları gibi alt bileşenleri içermektedir. Düzenlemelerin küçük işletmeler üzerinde oluşturacağı yüklerin önceden belirlenmesi ve bu işletmelerin gelişimini engelleyecek unsurların ortadan kaldırılabilmesi için düzenleyici etki analizi yapma gerekliliği vardır. Olası etkilerin belirlenmesi sonucunda, düzenlemeden önemli ölçüde olumsuz yönde etkileneceği belirlenen işletme grupları için geçici veya sürekli muafiyetler sağlamak, geçiş dönemleri belirlemek, özel

standartlar (örneğin raporlama konusunda) tanımlamak, mevzuatı basitleştirmek gibi tedbirler almak mümkündür. Düzenleyici etkinin belirlenmesi sürecinde ilgili gruplarla yapılacak geniş katılımlı konsültasyon aşaması alacaklı, işçi, tüketici sıfatlarına sahip ve bu sıfatları gereği yasal olarak korunması gerekli diğer ilgili kişilerin haklarına ve çevreye zarar vermesini de engellemek için büyük önem taşımaktadır. Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planında bu hususlar göz önünde bulundurularak, işletme devir ve tasfiye süreçlerinin kolaylaştırılması, konsültasyon aşamasının etkin hale getirilmesi, düzenleyici çerçeveye girişimcilik perspektifinden bakılması konularındaki eylemlere yer verilmiş olup ayrıca düzenleyici çerçeve dahil tüm politikalara ışık tutacak araştırma çalışmaları hedeflenmiştir.

4.2.2 Yenilikçi girişimciliğin desteklenmesi

(177) Türkiye'nin yenilikçiliğe dayalı ekonomik kalkınma evresine geçiş aşamasındaki beş büyük ekonomiden birisi olduğu, Türkiye'de girişimcilik ve işletmeler konusu tartışılırken, her zaman arka planda tutulması gereken bir unsurdur. Yenilikçiliğe dayalı evreye geçiyor olmak, ülkenin geçmişte olduğundan farklı tiplerdeki girişim ve girişimcilere ihtiyaç duyacağına göstergesi olarak ele alınabilir. Ekonominin büyüklüğü ise ülkenin girişimcilik potansiyelini arttıracak strateji ve eylemlerin belirlenmesinde dikkate alınması gereken bir unsurdur. Bu çerçevede yenilikçi girişimcilik konusu ayrı bir müdahale alanı olarak ele alınmış, ayrıca tüm müdahale alanlarını çapraz kesen bir konu olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda hızlı büyüyen ve küresel doğan firmaların, teknogirişimcilerin, desteklenmesi, tematik kuluçka merkezlerinin kurulması hedeflenmiştir. Akademisyenler girişimciliğe özendirilecek, internet girişimleri desteklenecektir.

4.2.3 Tematik ve Genel Destekler

(178) Bölüm 2'de, yeni girişimcilerin var olması, yeni ve mevcut girişimcilerin büyüebilmesi için gerekli ekosistemin bileşenleri gösterilmektedir. Bu bileşenler içinde makro koşullar ve girişimcilik ortamının varlığı temel çerçeveyi oluşturmakla birlikte sadece düzenleyici çerçevede yapılacak iyileştirmeler girişimcinin beceri ve yeteneklerini geliştirmeye yeterli değildir. Bu çerçeveyi tamamlayıcı nitelikte bir destek çerçevesine ihtiyaç vardır. Bu şekilde girişimcilerin bireysel performanslarını arttırmak, rekabet yeteneklerini ve pazarlara erişimlerini kolaylaştırmak mümkün olabilir. Böylece, bilgi eksikliğinden (pazarlar, kanun ve düzenlemeler, standartlar vs alanlarında) ve hizmet yetersizliğinden (tedarikçi ağları, eğitim hizmetleri, fuarlar vs) kaynaklanan pazar kusurları da telafi edilebilir. Bu destekler, hedef kitle veya tema ayrımı yapılmaksızın genel destekler şeklinde tasarlanabileceği gibi sistemik önyargılar nedeniyle kaynaklara erişimde zorlanan özel hedef gruplarına (örneğin kadınlar) pozitif yaklaşımlar sağlayacak şekilde veya girişimcinin sofistikasyon düzeyine göre (yenilikçi, küresel girişimciler) çeşitlendirilebilir. GİSEP'de yenilikçi ve küresel girişimler ayrı bir başlık altında ele alınırken diğer özel hedef gruplarında girişimciliğin geliştirilmesi, (kadınlar, gençler, engelliler) ve sosyal girişimcilik, sorumlu girişimcilik, eko girişimcilik gibi kavramsal olarak ve uygulama düzeyinde geliştirilmesine ihtiyaç duyulan tematik konular "Tematik ve Genel Destekler" başlığı altında incelenmiştir.

4.2.4 Girişimcilik Kültürü

(179) Değer sistemleri bütünü olarak tanımlanabilecek kültür, girişimcilik alanıyla ilişkilendirildiğinde yaratıcılık ve yeni fırsatlara odaklanan iş yapma kültürü olarak değerlendirilebilir. Hofstede³⁶, farklı toplumların farklı kültürlere sahip olmasını bireysellik, erillik (rekabetçilik ve en iyi olmak), gücü kabullenmek ve belirsizlikten kaçınmak şeklinde dört boyutla bağlantılı olarak açıklamaktadır. Bu boyutların genel olarak girişimcilik kültürü üzerinde de etkili olduğunu açıklayan çalışmalar mevcuttur. Bunun yanı sıra eğitim sistemi girişimcilik kültürünün

³⁶ Hofstede, G. (1980) Culture's Consequences: International Differences in Work Related Values, Newbury Park, Sage Publications.

oluşmasında önemli etkiye sahiptir. Zira girişimci bireylerin sahip olması gereken birçok özellik eğitim sürecinde kazanılabilir (hata yapmaktan korkmamayı öğrenmek, bir problemin çözümü için birden fazla çözüm üretebilmek, ekip çalışması yapabilmek gibi). Diğer taraftan olumlu girişimcilik imajı oluşturulması ve başarılı girişimcilerin rol modeli olarak sunulmasında medyanın önemi büyüktür. Geniş kitlelere erişim imkânı olan TV ve diğer görsel-ışitsel medya vasıtasıyla girişimcilikle ilgili bilgilerin öğretici ve eğlendirici biçimde sunulması da mümkündür. Bu açıdan girişimcilik kültürünün ülkelerde yerleşmesinde medyanın rolü önemlidir. Girişimcilik ödül ve yarışmaları ile girişimcilik konusuna dikkat çekmek ve özellikle gençleri girişimciliğe özendirme mümkündür. Bu nedenle eylem planında farkındalık arttırmaya yönelik eylemler, başarılı girişimcilerin rol modeli olarak öne çıkarılması, üniversitelerde girişimciliğin yaygınlaştırılması ve medya rolünün etkin kullanılmasına yönelik eylemler hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanlarda girişimciliğin durumunu belirlemeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

4.2.5 Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri

- (180) Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, demokratik değerleri ve milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, bilimsel gelişmelere açık, teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumu gereklerini haiz, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi eğitim sisteminin temel amacıdır. Eğitim sisteminde bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, fırsat eşitliğine dayalı, kaliteyi yükselten bir dönüşüm programı uygulanacaktır. Eğitim yönetimi, öğretmen yetiştirme süreçleri, müfredat, eğitim ortam ve araçları bu dönüşüm sürecini destekleyecek şekilde hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde güçlendirilecektir. Toplumun ve ekonominin ihtiyaçlarına duyarlı, paydaşlarıyla etkileşim içerisinde olan, ürettiği bilgiyi ürüne, teknolojiye ve hizmete dönüştüren, akademik, idari ve mali açıdan özerk üniversite modeli çerçevesinde küresel ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemine ulaşılması hedeflenmektedir.
- (181) Oslo Gündemi (Oslo Agenda 2006) girişimcilik eğitimi politikası çerçevesi, eğitim kurumlarının desteklenmesi, eğitici ve öğretmenlerin desteklenmesi, okullarda gerçekleştirilecek faaliyetler, okulların diğer kurum/kuruluşlarla işbirliği yapması ve iletişim faaliyetleri olmak üzere 6 eksende ele almaktadır. Girişimcilik eğitiminin hem özgüven, yaratıcılık, hata yapmaktan korkmamak gibi genel yetkinlikler hem de işletme becerisi yetkinliği kazandırması gerekir. Kısaca girişimcilik eğitimi, fikirlerin oluşumu ve eyleme geçirilmesini sağlamaya yöneliktir. Bu nedenle girişimcilik eğitiminin ilköğretim düzeyinden başlayarak yükseköğrenim dâhil tüm eğitim aşamalarında müfredatın bütünlük bir parçası haline getirilmesi gerekmektedir. Bunun için deneysel öğrenim yöntemlerinin ağırlık kazandığı, öğretmenin moderatör rolünün güçlendiği ve öğrenciyi pasif izleyicilikten çıkarıp bağımsız ve inisiyatif üstlenmesini sağlayabilecek eğitim yöntemlerine, öğrenciyi sınıf dışına çıkararak iş hayatını tanımalarına imkan verecek uygulamalara ihtiyaç vardır. Bu çerçevede kritik başarı faktörü olarak öğretmenler/eğitici ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, yeni müfredatı ve bunun gerektirdiği öğrenci merkezli pedagojik yaklaşımı kavramış, gerekli öğrenme ortamını oluşturabilecek becerilerle donanmış öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin kariyer hayatı boyunca desteklenmesi önem arz etmektedir.
- (182) AB düzeyinde yapılan araştırmalar³⁷ yükseköğrenim düzeyinde girişimcilik eğitiminin genellikle işletme fakültelerinde yoğunlaştığını, işletme dışı bölümlerde yeterli düzeyde olmadığına işaret etmektedir. Oysa disiplinler arası bir yaklaşımla tüm öğrencilerin girişimcilik eğitimine erişimine imkân tanınmalı, farklı birimlerdeki öğrenciler bir araya getirilerek ekipler kurmaları sağlanmalı ve iş dünyasıyla yakın bir iletişim ve işbirliği oluşturulmalıdır. Bu çerçevede gerekli kaynakların ve fonların temini konusunda ülke düzeyinde çalışmalara ihtiyaç vardır.

³⁷ Final report of the expert group, 2008. Entrepreneurship in higher education, especially in non-business studies

(183) Yaygın girişimcilik eğitimi örgün eğitimi destekleyen/tamamlayan nitelikte, genellikle iş kurma eğitimi (start-up training) şeklinde uygulanmaktadır. Profesyonel eğitmenler, danışmanlar, mentörler bu konudaki önemli kaynaklar olup girişimcilerle buluşmalarını sağlayacak programlar kamu kurumları, sivil kuruluşlar ve çeşitli meslek kuruluşları tarafından üstlenilmektedir.

(184) Bu çerçevede eylem planında ilkokuldan başlayarak hayat boyu eğitim çerçevesinde girişimcilik konularının tüm eğitim programlarına eklenmesini sağlayacak hedefler belirlenmiştir.

4.2.6 Finansmana Erişim

(185) Küçük işletmeler, gerek kuruluş gerekse büyüme/yenilikçilik aşamalarında yapısal ve dönemsel nedenlerle finansmana erişimde zorluklarla karşılaşmaktadır. Avrupa Birliği'nin girişimcilerin finansmana erişimini kolaylaştırmaya yönelik eylem planı (2011)³⁸ girişimcilerin ihtiyaçlarıyla yatırımcının korunması arasında ihtiyatlı bir denge oluşturacak düzenlemeler öngörmektedir. Bu çerçevede Eylem Planında, risk sermayesi mevzuatının yenilenmesi, risk sermayesi yatırımı için düzenleyici çerçevenin oluşturulması, vergi reformları ve muafiyetler, yatırımcıların, kota edilen firma bilgilerine erişiminin kolaylaştırılması, KOBİ'ler için muhasebe raporlama prosedürlerinin kolaylaştırılması, AB'nin 2011/7EU sayılı Geç Ödemelerle Mücadeleye İlişkin Direktifi'nin uygulamasının hızlandırılması ve girişimcilerin 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu madde 1530 kapsamında düzenlenen mal ve hizmet tedarikinde geç ödemeye ilişkin hüküm ve bu hüküm kapsamında bilgilendirilmeleri gibi tedbirler öngörülmektedir. Ayrıca KOBİ'lerin finansman kaynaklarıyla ilgili bilgilere erişiminin kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Diğer taraftan, bankalar tarafından KOBİ'lere uygulanan standart değerlendirme metodlarının dışındaki kalitatif değerlendirme ve buna dayalı derecelendirme konusundaki iyi uygulama örneklerinin ortaya çıkarılması ve paylaşılması sağlanacaktır.

---

³⁸ An Action Plan to Improve Access to Finance for SMEs COM (2011) 870

5. STRATEJİK PLANIN UYGULANMASI, İZLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

- (186) Stratejik plan kapsamındaki eylemler Bölüm 6'da belirtilen sorumlu kuruluşlar tarafından gerçekleştirilecektir. İşbirliği yapılacak kurumlarla koordinasyon sorumlu kuruluş tarafından sağlanacaktır.
- (187) GİSEP'in izleme ve değerlendirilmesi ile genel yönlendirme kararlarının alınmasından Girişimcilik Konseyi sorumludur. Konsey tarafından gerekli görüldüğünde eylemlerde revizyon yapılabilir, yeni eylemler eklenebilir. Konsey gerekli gördüğünde alt çalışma grupları oluşturabilir.
- (188) Plana ilişkin genel koordinasyon ve sekretaryadan KOSGEB sorumludur.
- (189) Eylemlerden sorumlu kuruluşlar sorumlu oldukları her bir eylem için yıllık ilerleme raporu hazırlar ve KOSGEB tarafından belirlenecek tarihte KOSGEB'e gönderir.
- (190) Eylemlerden sorumlu kuruluşların temsilcilerinden oluşan Teknik Komite eylemlerin ilerleme durumlarını görüşmek üzere yılda bir kez Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı başkanlığında toplanır.
- (191) KOSGEB ilerleme raporlarını konsolide ederek yıllık olarak Girişimcilik Konseyine sunar. Konsey her yıl en az 1 kere yapacağı toplantıda gerekli yönlendirme kararlarını alır.

6. EYLEM PLANI

6.1 Düzenleyici Çerçeve

Alan/Hedef: Düzenleyici Çerçeve – Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans Göstergeleri / Hedef Değer	Açıklama
1	Girişimcilik desteklerinde ön ödeme yapılabilmesi sağlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı Maliye Bakanlığı Sayıştay TÜBİTAK KOSGEB TESK TOBB	2015-2017	2017 yılı sonu itibarı ile düzenleme gerçekleşmesi (gerçekleşti/gerçekleşmedi)	KOSGEB gibi destek veren kurumların ön ödeme yapabilmesine ilişkin düzenleme yapılarak girişimcilerin nakit-kaynak sıkıntılarının azaltılması amaçlanmaktadır.
2	Yeni girişimlerin önündeki mevzuat engelleri ortadan kaldırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı Maliye Bakanlığı Hazine Müsteşarlığı KOSGEB SGK TESK TOBB	2015-2018	2017 yılı sonu itibarı ile durum raporu hazırlanması (hazırlandı/hazırlanmadı) 2018 yılı sonu itibarı ile "Doing Business" raporlarının ilgili kriterlerinde OECD ülkeleri ortalamasının yakalanması (2018 yılı OECD ortalaması)	Yeni girişimlerin üzerindeki doğrudan ve dolaylı mevzuat yüklerinin azaltılması amacıyla alınacak tedbirleri açıklayan durum raporu hazırlanacaktır. Gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Alan/Hedef: Düzenleyici Çerçeve – Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi

Faal. No	Çözümüne Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans Göstergeleri / Hedef Değer	Açıklama
3	Tasfiye süreçleri kolaylaştırılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı KOSGEB TOBB ve diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2018	2017 yılı sonu itibarı ile düzenleme gerçekleşmesi (gerçekleşti/gerçekleşmedi) 2018 yılı sonu itibarı ile "Doing Business" raporlarının ilgili kriterlerinde OECD ülkeleri ortalamasının yakalanması (2018 yılı OECD ortalaması)	Şirketlerin tasfiye süreçlerini uzatan sebepler kapsamlı bir şekilde tespit edilecektir. Gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
4	İflas eden girişimcilere ikinci şans tanınması kolaylaştırılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Maliye Bakanlığı TESK TOBB	2015-2017	2016 yılı sonu itibarı ile rapor hazırlanması (hazırlandı/hazırlandı) 2018 yılı sonunda düzenlemenin gerçekleştirilmesi (gerçekleştirildi/gerçekleştirilmedi)	Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Girişimciler için İkinci Bir Şans raporu çerçevesinde iflas eden dürüst girişimcilere ikinci bir şans tanınması için gerekli mevzuat değişikliği ve diğer uygulamalar belirlenecektir. Gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
5	İşletme devri kolaylaştırılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Maliye Bakanlığı KOSGEB TESK TOBB TÜRMOB – Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği	2015-2018	2015 yılı sonu itibarı ile işletme devri süreçlerinin kolaylaştırılması ile ilgili durum tespit çalışması (gerçekleştirildi/gerçekleştirilmedi) 2016 yılı sonu itibarı ile iyileştirme düzenlemeleri içeren raporların hazırlanması (hazırlandı/hazırlandı) 2017 yılı sonu itibarı ile düzenlemenin yapılması	İşletme devri süreçlerinin girişimciler açısından kolaylaştırılması için gerekli durum tespit çalışması yapılacaktır. İyileştirme düzenlemeleri içeren raporlar hazırlanacaktır. Gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Alan/Hedef: Düzenleyici Çerçeve – Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans Göstergeleri / Hedef Değer	Açıklama
					(yapıldı/yapılmadı) 2018 yılı sonu itibarı ile "Doing Business" raporlarının ilgili kriterlerinde OECD ülkeleri ortalamasının yakalanması (2018 yılı OECD ortalaması)	
6	Girişimcilik politikalarına yönelik araştırmalar yapılacaktır.	KOSGEB	AB Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı İŞKUR TESK TOBB İlgili diğer kurumlar	2015-2018	Türkiye'de girişimciliğin durumuna ilişkin her yıl en az 1 araştırmanın yapılması 2015, 2016, 2017, 2018 yılları sonu itibarıyla (gerçekleştirildi/gerçekleştirilmedi)	Girişimcilikle ilgili politikaları geliştirmek ve girişimcilik alanında yapılan çalışmalarını izleyebilmek amacıyla ihtiyaç duyulan veri ve bilgilerin derlenmesine ve yeni bilgilerin oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bu amaçla – Yeni girişimcilere yönelik destekler – Girişimcilik eğitimi – Yeni işletmeleri etkileyen mevzuat – Yeni girişimcilerin finansmanı – Kadın girişimciliği ve özel hedef gruplarına yönelik stratejiler – Üniversitelerde girişimcilik ekosistemi ve genç girişimciliği gibi konularda araştırmalar yapılacaktır.
7	Kuluçka merkezleri (inkübatörler) için düzenleyici çerçeve oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı TÜBİTAK KOSGEB TGBD	2015-2017	2017 yılı sonu itibarıyla hukuki çerçevenin oluşturulması (oluşturuldu/oluşturulmadı)	Kuluçka merkezleri şirket statüsünde kurulmakta ve kar amacı gütmeyen yapılar olarak faaliyet göstermektedir. Bu ikilemin ortadan kaldırılmasına

Alan/Hedef: Düzenleyici Çerçeve – Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans Göstergeleri / Hedef Değer	Açıklama
						yönelik, AB ve diğer ülkelerde uygulamada olan “sosyal girişimci” statüsü ile ilgili çalışmalar yapılarak hukuki düzenleme gerçekleştirilecektir.
8	Kuluçka ve hızlandırıcı merkezleri ağı oluşturulacaktır.	KOSGEB	İŞGEM’ler Teknoparklar ve diğer ilgili kuruluşlar	2015-2018	2017 yılında ulusal nitelikli sivil kuruluşun faaliyetlerine başlaması 2018 yılı sonu itibarı ile en az 3 etkinlik düzenlenmesi	Ulusal akreditasyon ve kuluçka çalışanlarının ve firmalarının geliştirilmesi konusunda hizmet verecek ve kuluçkalar arası deneyim paylaşımı ve iletişimi sağlayacak sivil yapılanma ihtiyacı çerçevesinde bu yapıların oluşturulması ve desteklenmesi sağlanacaktır.
9	Girişimcilik portalı kurulacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Borsa İstanbul Diğer ilgili kuruluşlar	2015-2017	2017 yılı sonu itibarıyla portalın oluşturulması (oluşturuldu/oluşturulmadı)	Portal, girişimcilik konusunda ilk adım merkezi şeklinde hizmet sunabilecek interaktif nitelikli bir platform şeklinde oluşturulacaktır.
10	Düzenleyici çerçeve kadın girişimciliği perspektifinden değerlendirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	KOSGEB KAGİDER Diğer ilgili kuruluşlar	2015-2016	2016 yılı sonu itibarıyla raporun hazırlanması (hazırlandı/hazırlanmadı)	Ekonomik ve hukuki çerçeve başta olmak üzere ekosistemin tüm unsurları ele alınarak kadın girişimciliğinin önündeki engeller incelenecek ve iyileştirme önerileri geliştirilecektir. Hazırlanacak raporun karar vericiler için önemli bir referans oluşturması amaçlanmaktadır.

Alan/Hedef: Düzenleyici Çerçeve – Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans Göstergeleri / Hedef Değer	Açıklama
11	Girişimcilikle ilgili düzenlemelerde ilgili tarafların görüşlerinin alınmasına yönelik istişare (konsültasyon) rehberi hazırlanacaktır.	KOSGEB	AB Bakanlığı TOBB TESK	2015-2018	2018 yılı sonu itibariyle rehberin hazırlanması (hazırlandı/hazırlandı)	AB dokümanı referans alınacaktır.

6.2 Yenilikçi Girişimcilik

Alan/Hedef: Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi - Yenilikçi ve teknoloji tabanlı girişimciliğin desteklenmesi

Faal. No	Çözümüne Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
1	Genç girişimcilere özel kuluçka merkezleri (inkübatör) kurulması özendirilecektir.	KOSGEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı Belediyeler Meslek Kuruluşları TESK TOBB GGK Üniversiteler TGBD	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 2 adet merkez kurulması (kuruldu/kurulmadı)	Yenilikçi iş fikirlerine sahip genç girişimcilerin yer alacağı kuluçka merkezlerinin kurulması hedeflenmektedir.
2	Hızlı büyüyen ve küresel doğan işletmeler geliştirilecek ve desteklenecektir.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı TÜBİTAK YÖK TESK TOBB TÜGİAD	2015-2018	2015 yılı sonu itibarı ile UGE eğitim modüllerinde revizyon yapılması (yapıldı/yapılmadı) 2016 yılı sonu itibarı ile ilgili desteklerde (yeni girişimci desteği ve/veya belgelendirme desteği) revizyon yapılması (yapıldı/yapılmadı) 2018 yılı sonu itibarı ile yeni bir destek modelinin geliştirilmesi (yapıldı/yapılmadı)	Girişimcilerin hızlı büyüyen ve küresel doğan işletmeler kurabilmesine yönelik ilave eğitimler ve destekler verilecektir.
3	Yenilikçi girişimciler desteklenecektir.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı TÜBİTAK YÖK Kalkınma Ajansları	2015-2018	2016 yılı sonu itibarı ile UGE eğitim modüllerinde revizyon yapılması (yapıldı/yapılmadı) 2018 yılı sonu itibarı ile ilgili desteklerde revizyon yapılması	Yenilikçi girişimcilere ilave eğitimler ve destekler sağlanacaktır.

Alan/Hedef: Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi - Yenilikçi ve teknoloji tabanlı girişimciliğin desteklenmesi

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
					(yapıldı/yapılmadı)	
4	Üniversitelerde tematik kuluçka merkezleri /hızlandırıcılar açılması teşvik edilecektir.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı TÜBİTAK YÖK Üniversiteler	2015-2018	2017 sonu itibariyle KOSGEB destek revizyonu (yapıldı/yapılmadı) 2018 yılı sonu itibarı ile en az 2 merkez kurulması (kuruldu/kurulmadı)	KOSGEB uygulama esaslarının üniversitelerde kurulacak kuluçkaları teşvik edecek şekilde, farklı destek unsurları içermek üzere revizyonu yapılacaktır.
5	Teknogirişimciler desteklenecektir.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı KOSGEB	2015-2018	Sağlanan destek sayısı	Teknogirişimcilerin uluslararası deneyim kazanmalarına yönelik destekler sağlanacaktır
6	Akademisyenlerin girişimciliği özendirilecektir.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı KOSGEB	2015-2018	Teknoparklarda faaliyet gösteren akademisyen girişimci sayısının %5 artması	Teknoparklarda işini kuracak akademisyenlere yönelik destek modeli geliştirilecektir.
7	İnternet girişimleri geliştirilecektir.	KOSGEB	Maliye Bakanlığı	2015-2018	2017 yılı sonu itibarı ile Uygulamalı Girişimcilik Eğitim modüllerinde revizyon yapılması (yapıldı/yapılmadı) 2018 yılı sonu itibarı ile ilgili desteklerde revizyon yapılması (yapıldı/yapılmadı)	İnternet girişimcilerinin desteklenmesine yönelik KOSGEB mevzuatı oluşturulacaktır.
8	Öncelikli sektörlerde yenilikçi girişimciliği desteklemek amacıyla kuluçka merkezleri ve	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı TÜBİTAK	2015- 2018	2017 yılı sonu itibariyle ihtiyaç analizi yapılması (yapıldı/yapılmadı)	Öncelikli sektörlerde girişimciliği geliştirmek amacıyla doğrudan özel sektör tarafından veya özel sektör-kamu ortaklığında kurulan

Alan/Hedef: Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi - Yenilikçi ve teknoloji tabanlı girişimciliğin desteklenmesi

Faal. No	Çözümüne Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
	hızlandırıcıların kurulması desteklenecektir.		TOBB YÖK Üniversiteler Belediyeler Kalkınma Ajansları TGB'ler		2018 yılı sonu itibariyle destek sisteminin geliştirilmesi (geliştirildi / geliştirilmesi)	kuluçka ve hızlandırıcı gibi yapılanmaların proje bazlı desteklenmesi amacıyla bir destek programı oluşturulacaktır. Destek programı oluşturulurken öncelikli olarak bir ihtiyaç analizi yapılacaktır.
9	Yenilikçi girişimcilik desteklerinin sağlanmasında mevcut hızlandırıcılarla yapılabilecek işbirliklerine yönelik bir analiz çalışması yapılacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı TÜBİTAK Kalkınma Ajansları	2015- 2016	2016 yılı sonu itibariyle araştırma yapılması (yapıldı/yapılmadı)	Hızlandırıcılar ve kuluçkalar tarafından desteklenen Ar-Ge odaklı girişimcilerin ileri safhalarda kamu tarafından desteklenmesine ve bu mekanizmalarla yapılabilecek işbirliklerine ilişkin bir araştırma projesi yapılacaktır
10	TGB'lerde hızlandırıcılar için, OSB'lerde ise hem hızlandırıcı hem de kuluçka merkezleri için yer tahsisi yapılarak girişimcilik geliştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB	2015- 2018	2018 yılı sonu itibariyle en az 10 TGB/OSB'de yer tahsisi yapılması (yapıldı/yapılmadı)	Kuluçka ve hızlandırıcıların işletmelerin yoğunlaştığı bölgelerde kurulmasının sağlayacağı rekabet avantajları nedeniyle OSB ve TGB'lerde bu yapılanmalara uygun koşullarda yer ayrılması sağlanacaktır.

6.3 Tematik ve Genel Destekler

Alan/Hedef: Tematik ve Genel Destekler - Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması

Faal. No	Çözümeye Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
1	Sosyal girişimcilik tanımının ve kapsamının belirlenmesine yönelik çalışma yapılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	AB Bakanlığı Konsey Üyeleri TÜSEV Üniversiteler	2015-2017	2016 yılı sonu itibarı ile tanım ve kapsama ilişkin çalışma yapılması (yapıldı/yapılmadı) 2017 yılı sonu itibarı ile mevzuatın hazırlanması (hazırlandı/hazırlandı)	Sosyal girişimlerin ülkemizdeki durumunun ortaya konulması ve bu konuda farkındalık yaratılmasına yönelik faaliyetlerin yürütülebilmesi için tanımı ve kapsam belirlemek için çalışma yapılacaktır. Gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
2	Üniversitelerde sosyal girişimcilik faaliyetlerinin geliştirilmesi için proje yarışmaları düzenlenecektir	KOSGEB	Üniversiteler Diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2018	Her yıl en az 1 yarışma düzenlenmesi (düzenlenmedi/düzenlendi)	Sosyal amaçla kurulan ve bu amaca yönelik ekonomik faaliyetler yürüten sosyal girişimler sosyal değişimin araçları olmanın yanı sıra; ekonominin büyümesine, istihdam imkanları yaratılmasına ve ülkelerin kalkınmasına da katkıda bulunur. Bu nedenle gençlerin girişimciliğe özendirilmesinin yanı sıra sosyal girişimcilik kültürünün oluşması da önemlidir. Üniversitelerde yapılacak yarışmalar sosyal girişimcilik kültürünün yaygınlaşmasını sağlayacaktır.
3	Girişimciliğin desteklenmesi amacıyla özel sektör-kamu sektörü işbirlikleri geliştirilecektir.	KOSGEB	TESK TOBB Diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2018	2017 yılı sonu itibarıyla KOSGEB uygulama esaslarının hazırlanması (hazırlandı/hazırlandı) 2018 yılı sonu itibarı ile en az 1 çağrı ile en az 3 işbirliği	Girişimciliğin geliştirilmesinde özel sektör ile yapılan işbirlikleri, girişimcilik programlarının etkin ve yaygın sürdürülebilmesine olanak sağlamaktadır. Özel sektörün sosyal sorumluluk kapsamındaki çalışmaların girişimciliği geliştirmeye ve desteklemeye

Alan/Hedef: Tematik ve Genel Destekler - Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması

Faal. No	Çözüm Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
					projesi gerçekleştirilmesi	yönlendirilmesi amaçlanmaktadır.
4	"Sorumlu girişimcilik" bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.	KOSGEB	TESK TOBB Diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2018	Her yıl en az 3 etkinlik/faaliyet düzenlenmesi	"Sorumlu girişimcilik" bilinçlendirme çalışmaları kapsamında eğitim, seminer, kamu spotu, web sayfası, başarı öyküleri, basılı materyaller gibi araçlar ve uygulamalar geliştirilecektir.
5	"Kadın Girişimci Elçileri" projesi yaygınlaştırılacaktır.	KAGİDER	AB Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı KOSGEB İŞKUR TESK TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Üniversiteler	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile kadın girişimci elçi sayısının 40 olması	Başarılı kadın girişimcilerin rol modeli olarak diğer kadınların girişimciliğe motive edilmelerini sağlayan bir AB inisiyatifi olan projenin Türkiye'de yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.
6	Kadın girişimcilere yönelik eğitim ihtiyaç analizi yapılacaktır.	TOBB Kadın Girişimciler Kurulu	KOSGEB TESK Diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2017	2017 yılı sonu itibarı ile rapor hazırlanması (hazırlandı/hazırlanmadı)	Hazırlanacak raporun karar vericiler ve destek kuruluşları için önemli bir referans oluşturması amaçlanmaktadır
7	Kadın girişimcilerin sorunları konusunda araştırmalar yapılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	KOSGEB TESK TOBB Diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2017	2017 yılı sonu itibarı ile rapor hazırlanması (hazırlandı/hazırlanmadı)	Araştırma kapsamında, kadın girişimcilerin profillerinin belirlenmesi, karşılaştıkları sorunların ve bunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.
8	Girişimcilere yönelik mentörlük çalışması yaygınlaştırılacaktır.	KOSGEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı TESK TOBB	2015-2018	2017 yılı sonu itibarı ile modelin yaygınlaştırılmasına yönelik rehber hazırlanması	Başarıya ulaşan küçük çaplı mentörlük uygulamalarının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Alan/Hedef: Tematik ve Genel Destekler - Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması

Faal. No	Çözümüne Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
			Diğer ilgili kurum/kuruluşlar		(hazırlandı/hazırlanmadı) 2018 yılı sonu itibarı ile mentör sayısının 50 olması	
9	AB genç girişimci programlarına katılım sağlanacaktır.	AB Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı KOSGEB TOBB GGK Ulusal Ajans YÖK Üniversiteler	2015-2018	Her yıl AB programlarından yararlanan genç girişimci sayısının %5 artması	Genç girişimcilerin Avrupa Birliği'nin girişimciler ile ilgili programlarına (örneğin Erasmus +) daha fazla katılımlarının sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
10	Eko girişimcilik özendirilecek ve desteklenecektir.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı TÜBİTAK YÖK	2015-2017	Eko girişimci konusunda bilinçlendirme amaçlı her yıl en az 1 etkinlik düzenlenmesi 2016 yılı sonu itibarı ile KOSGEB tarafından model geliştirilmesi (geliştirildi/geliştirilmedi) 2017 yılı sonu itibarıyla uygulama esaslarının hazırlanması (hazırlandı/hazırlanmadı)	Eko (çevreye duyarlı) girişimciliği özendirmek amacı ile bilinçlendirme çalışmaları, eğitimler yapılacak ve destek modelleri geliştirilecektir.
11	Yeşil etiket uygulaması hayata geçirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı TÜBİTAK	2015-2018	Eko işletme kavramı tanıtımına yönelik her yıl en az 1 etkinlik düzenlenmesi 2017 yılı sonu itibarıyla yeşil	Girişimcilere eko işletme kavramı tanıtılacak ve yeşil etiket uygulaması konusunda çalışmalar yapılacaktır. Yeşil etikete ilişkin mevzuat hazırlanacaktır.

Alan/Hedef: Tematik ve Genel Destekler - Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
			KOSGEB		etikete ilişkin mevzuatın hazırlanması (hazırlandı/ hazırlanmadı)	
12	Girişimcilerin yabancı yatırımcılarla temasları artırılabilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı KOSGEB TİKA TOBB TESK TGBD	2015-2018	Yabancı yatırımcı ve girişimcilerle gerçekleştirilen etkinlik sayısının her yıl %5 artması.	Yabancı alım heyetlerinin Türkiye ziyaretlerinin artırılması amacıyla yabancı yatırımcılar ve girişimciler arasındaki temaslar desteklenecek ve teşvik edilecektir.
13	Engellilerin girişimciliği özendirilecektir.	KOSGEB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı TOBB MÜSİAD TÜMSİAD TÜRKONFED TÜSİAD	2015-2018	Destekten yararlanan engelli sayısının her yıl %5 artması	Engelli girişimciliği eğitimleri yaygınlaştırılacak ve destek miktarı artırılabilecektir.
14	Destek izleme sistemi geliştirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	Destek veren tüm kuruluşlar	2015-2018	İzleme sisteminin geliştirilmesi (geliştirildi/geliştirilmedi)	Girişimcilere yönelik desteklerin verimlilik ve etkinlik değerlendirmesinin yapılmasını sağlayacak izleme sistemi geliştirilecektir.

6.4 Girişimcilik Kültürü

Alan/Hedef: Girişimcilik Kültürü - Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi

Faaliyet No	Çözümüne Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
1	İller ve bölgeler düzeyinde girişimcilik endeksi belirlenecektir.	KOSGEB	Kalkınma Bakanlığı Kalkınma Ajansları	2015-2018	Her yıl GEM çalışmasına katılım sağlanması.	Küresel Girişimcilik Endeksi (GEM) çalışmasına sürekli katılım sağlanacaktır.
2	Girişimcilik konusunda kamu spotları hazırlanacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı RTÜK TRT	2015-2018	2018 yılı sonu itibarıyla kamu spotunun yapılması (yapıldı/yapılmadı)	Girişimcilik kültürünü geliştirmek amacıyla kamu spotları yayınlanacaktır.
3	Girişimcilik konusundaki farkındalık arttırılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı KOSGEB Diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 5 etkinlik/yayın gerçekleştirilmesi	Ailelerde girişimcilik algısının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.
4	Girişimcilik kültürünü artırıcı yayınlar yapılacaktır.	KOSGEB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı TOSYÖV	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 5 yayın gerçekleştirilmesi	Kamu kuruluşları, belediyeler ve STK'lar aracılığıyla internet, e-posta, afiş vb. yöntemlerle girişimcilik kültürünü artırıcı yayınlar yapılacaktır.
5	Avrupa düzeyinde girişimcilik farkındalığının arttırılması çalışmalarına katılım sağlanacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2018	Her yıl Avrupa Girişimcilik Ödülleri çalışmaları gerçekleştirilmesi	Avrupa Komisyonu Avrupa Girişimciliği Teşvik Ödülüne katılım çalışmaları sürdürülecek ve iyi uygulama örneklerinin tanıtılması sağlanacaktır.
6	Gençlere yönelik girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	MEB KOSGEB TESK TOBB GSK	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 10 eğitim gerçekleştirilmesi	Gençlere ve öğrencilere yönelik yaz kampları ve gençlik merkezlerinde girişimcilikle ilgili eğitimler verilecektir.

Alan/Hedef: Girişimcilik Kùltürü - Girişimcilik kùltürünün geliştirilmesi

Faal. No	Çözùme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
7	Çocuklarda girişimcilik algısı geliştirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	MEB TÜBİTAK KOSGEB TRT Üniversiteler	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 5 etkinlik/yayın gerçekleştirilmesi	Çocuklara yönelik girişimcilik algısını oluşturacak çizgi film, kitap, bilgisayar oyunları gibi kaynaklar hazırlanacaktır.
8	Başarılı iş planları ödüllendirilecektir.	KOSGEB	YÖK	2015-2018	Başvuran üniversite sayısının her yıl %10 artması	Üniversite öğrencilerinin başarılı iş planlarının ödüllendirilmesine yönelik olarak üniversitelerle işbirliği artırılacaktır.
9	Başarılı girişimci yarışmaları düzenlenecektir.	KOSGEB	TÜBİTAK	2015-2018	Her yıl "Başarılı İnovatif, Kadın, Genç ve Küresel Doğan Girişimci Ödülleri"nin verilmesi	Başarılı yenilikçi, kadın, genç ve küresel doğan girişimciler ödüllendirilecektir
10	Üniversite girişimcilik kulüpleri geliştirilecektir.	KOSGEB	Üniversiteler ve diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2018	2016 yılı sonu itibarı ile SEECCEL projesi pilot uygulamasının gerçekleştirilmesi (gerçekleştirildi/gerçekleştirilmedi) 2018 yılı sonu itibarı ile en az 5 etkinlik gerçekleştirilmesi	Üniversitelerde girişimcilik içeriğine sahip öğrenci kulüpleri arasında ağ oluşturma çalışmaları ve etkinlikleri desteklenecektir.

6.5 Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri

Alan/Hedef: Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri - Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
1	Girişimcilik konusu İlk/orta öğretim programına yerleştirilecektir.	MEB	KOSGEB	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 3 programda yer alması	İlk ve ortaöğretim mezuniyet/program çıktılarında girişimcilik bilgi ve becerileri yer alacaktır.
2	Girişimcilik konusu üniversite müfredatına yerleştirilecektir.	YÖK	Üniversiteler	2015-2018	Mezuniyet çıktılarında yer alması (gerçekleşti/gerçekleşmedi)	Yükseköğretim mezuniyet çıktılarında girişimcilik becerileri yer alacaktır.
3	İlk/orta öğretim öğretmenlerinin girişimcilik konusundaki bilgi ve becerileri geliştirilecektir	MEB	KOSGEB Üniversiteler YÖK	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 3 eğitim gerçekleştirilmesi	Hizmet içi eğitimlerle öğretmenlere "öğrencilere girişimcilik algısı ve becerileri kazandırabilecekleri" eğitimler verilecektir.
4	Eğitim fakülteleri müfredatına girişimcilik eğitimleri eklenecektir.	YÖK	MEB Üniversiteler	2015-2017	2017 yılı sonu itibarı ile en az 2 program gerçekleştirilmesi	Eğitim fakülteleri öğrencilerine, girişimcilik algısı ve becerisinin geliştirilmesine ve bu algı ve becerileri gelecekte öğrencilerine aktarabilmelerine yönelik programlar hazırlanacak ve uygulanacaktır.
5	İlk/orta okullarda girişimcilik projeleri gerçekleştirilecektir.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı Maliye Bakanlığı	2015-2018	Her yıl en az 5 proje yapılması	Okullarda mini şirket projelerinin yürütülmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
6	İlk/orta okullarda "girişimci okul" kavramı yerleştirilecektir.	MEB	KOSGEB	2015-2018	2015 yılı sonu itibarı ile girişimci okul kriterlerinin belirlenmesi (belirlendi/belirlenmedi) 2018 yılı sonu itibarı ile en	Öğretmeni, öğrenciyi ve veliyi kapsayacak, girişimciliği teşvik eden "girişimci okul modeli" geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır

Alan/Hedef: Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri - Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
					az 100 okulun girişimci okul kriterlerine göre değerlendirilmesi	
7	KOSGEB eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.	KOSGEB	MEB İŞKUR	2015-2018	Girişimcilik eğitim programlarının her yıl %5 artması	Yaygın girişimcilik eğitim programları geliştirilecek ve uygulanacaktır.
8	Danışmanlık sistemi kurulacaktır.	KOSGEB	TESK TOBB Diğer ilgili kurum/kuruluşlar	2015-2018	Danışmanlık sisteminin geliştirilmesi (geliştirildi/geliştirilmedi) 2016 yılı sonu itibarı ile en az 3 pilot uygulama gerçekleştirilmesi	Girişimciliğin aşamaları ve ihtiyaçlarına göre danışmanlık sistemi geliştirilecek ve uygulanacaktır
9	İlk ve orta öğretim okullarında girişimcilik kulüpleri kurulacaktır.	MEB	KOSGEB	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 10 kulübün kurulması	Okullarda girişimcilik, yenilikçilik, patent, Ar-Ge ve teknoloji kültürünü destekleyen kulüpler kurulacaktır.
10	Hayat boyu öğrenimde girişimcilik eğitimi yaygınlaştırılacaktır.	MEB	KOSGEB		Eğitim programı sayısının her yıl %5 artması	KOSGEB ve MEB işbirliği ile AB fonlarından faydalanmak üzere çalışmalar yapılması planlanmaktadır.

6.6 Finansmana Erişim

Alan/Hedef: Finansmana Erişim – Girişimcilerin finansmana erişimini kolaylaştırılması

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
1	Bireysel katılım sermayesi sistemine ilişkin farkındalık artırılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Kalkınma Bakanlığı SPK KOSGEB TOBB Kalkınma Ajansları Akredite İş Meleği Ağları TGB'ler TTO'lar	2015-2018	Her yıl en az 3 etkinlik düzenlenmesi (düzenlendi/düzenlenmedi)	Sistemin tanıtılması ve farkındalığın sağlanması amacıyla seminer ve toplantılar yapılacaktır.
2	Girişim sermayesi sistemine ilişkin üst fonların kamu tarafından desteklenmesi sağlanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Kalkınma Bakanlığı Maliye Bakanlığı TOBB İlgili STK'lar	2015-2016	2016 sonu itibarıyla mevzuat tamamlanması (tamamlandı/tamamlanmadı)	Üst fonlara kaynak aktarımına ilişkin ikincil mevzuat tamamlanacaktır.
3	Finansman eksiğinin en çok hissedildiği girişimciliğin erken aşamasına yönelik en az bir üst fon kurulması desteklenecektir.	Hazine Müsteşarlığı	Kalkınma Bakanlığı Maliye Bakanlığı TOBB İlgili STK'lar	2015-2018	2018 sonu itibarıyla fon kurulması (kuruldu/kurulmadı)	Bu üst fon aracılığıyla yenilikçi girişimciler ve özellikle kuluçka ve hızlandırıcılar tarafından başlatılmış projeler desteklenecektir.
4	Yeni alternatif finansal araçların geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Maliye Bakanlığı SPK TÜBİTAK KOSGEB	2015-2016	2016 sonu itibarıyla rapor hazırlanması (hazırlandı/hazırlanmadı)	Kitle fonlaması, çekirdek sermaye gibi yeni finansal araçların Türkiye'de uygulanabilirliğine yönelik analiz yapılarak çalışma raporu hazırlanacaktır.
5	Yenilikçi girişimcilerin ticarileştirme projelerine	KOSGEB	Hazine Müsteşarlığı	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile fon geliştirilmesi	Mevcut kredi garanti mekanizması içinde yenilikçi girişimcilere proje

Alan/Hedef: Finansmana Erişim – Girişimcilerin finansmana erişimini kolaylaştırılması

Faal. No	Çözüme Yönelik Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Performans göstergeleri / hedef değer	Açıklama
	yönelik destek sağlayabilecek kredi garanti mekanizması oluşturulacaktır.		TÜBİTAK TOBB KGF A.Ş. Bankalar		(geliştirildi/geliştirilmedi)	bazlı kredi garanti desteği sağlayabilecek bir fon oluşturulacaktır.
6	Gelişen İşletmeler Piyasası mevzuatında girişim sermayesi fonlarına ve bireysel katılım sermayesine çıkış kolaylığı sağlanacaktır.	SPK, TOBB	Hazine Müşterşarlığı Borsa İstanbul	2015-2018	Mevzuatın geliştirilmesi (geliştirildi/geliştirilmedi)	Girişim sermayesi fonlarına ve bireysel katılım sermayesine çıkış kolaylığı sağlanması için mevzuat geliştirilecektir.
7	Girişimciler raporlama standartları ve uluslararası kredi kriterleri konusunda bilgilendirilecektir.	Kamu Gözetim ve Muhasebe Standartları ve Denetim Kurumu	KOSGEB TESK TOBB Türkiye Bankalar Birliği Borsa İstanbul	2015-2018	2018 yılı sonu itibarı ile en az 5 etkinlik gerçekleştirilmesi	Sistemin tanıtılması ve farkındalığın sağlanması amacıyla seminer ve toplantılar yapılacaktır.
8	Bankacılık sisteminde "Girişimci Bankacılığı" kavramı geliştirilecek ve uygulanacaktır.	Türkiye Bankalar Birliği	KOSGEB TESK TOBB	2015-2018	Sisteminin geliştirilmesi (geliştirildi/geliştirilmedi)	Bankacılık sisteminde KOBİ'lerin yararlandığı avantajlardan Girişimcilerin de faydalanmaları için bankacılık sisteminde "girişimci Bankacılığı" kavramının geliştirilmesi hedeflenmektedir.
9	Değişken sermayeli yatırım ortaklıklarına ilişkin ikincil mevzuat tamamlanacaktır.	SPK	Türkiye Bankalar Birliği TOBB	2015-2018	İkincil mevzuatın tamamlanması (tamamlandı/tamamlanmadı)	Yurtdışında yaygın olarak kullanılan bir kolektif yatırım kuruluşu niteliğinde olan değişken sermayeli yatırım ortaklıklarının ülkemizde hukuki bir alt yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.

7. KAYNAKÇA

---

1. 06.07.2013 tarih ve 28699 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanan Onuncu Kalkınma Planı
2. 19.10.2005 tarih 2005/9617 sayılı Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik
3. An Action Plan to Improve Access to Finance for SMEs COM (2011) 870
4. D.J.Storey, “Entrepreneurship and SME Policy”, 2008
5. Dennis, W.J. (2005) “Creating and sustaining a viable small business sector” Paper presented at the School of Continuing Education, University of Oklahoma, 27th October
6. Effects and Impact of Entrepreneurship Programmes in Higher Education, (2012), European Commission
7. Entrepreneurship at a Glance (2012), OECD
8. Ersen T.B., Kaya D., Meydanoğlu Z., (2010), “Sosyal Girişimler ve Türkiye”, TÜSEV
9. Final report of the expert group, 2008. Entrepreneurship in higher education, especially in non-business studies
10. GEM, 2013 Türkiye sonuçları (Dr. E. Karedeniz, Yayınlanmamış Rapor)
11. George Mason University, GEDI 2012 Country Rankings Excerpt- Turkey
12. George Mason University, GEDI 2013 Country Rankings Excerpt- Turkey
13. Hofstede, G. (1980) Culture’s Consequences: International Differences in Work Related Values, Newbury Park, Sage Publications
14. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/files/cip_fi_leaflet_2011/185074_opoce_2011_4150_cip_dep_en.pdf
15. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/ambassadors/index_en.htm
16. <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/portal/>
17. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/wes-network/index_en.htm
18. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/Bolgesel/tabloOlustur.do#>
19. <http://www.access2finance.eu>
20. <http://www.gemconsortium.org>
21. <http://www.kagider.org/>
22. http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/gelistemelere_iliskin_degerlendirmeler.pdf
23. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21501>
24. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16082>
25. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13630>
26. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13640>
27. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1048
28. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16190>
29. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1088
30. <https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>
31. İ6 Green Challenge
32. İbrahim Bükel, Girişimcilik Eğitime İlişkin Faaliyetlerle İlgili Genel Değerlendirme, 2013 (yayınlanmamış rapor)
33. İKV 2012 İlerleme Raporu ve Müktesebata Uyum Bölümünün 2011 yılı İlerleme Raporu ile kıyaslanması, Ekim 2012
34. KOSGEB, Girişimcilğe İlgili Duyan Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri, 2005 (yayınlanmamış doküman)
35. Lundstrom, A and Stevenson, L.A, (2005), “Entrepreneurship Policy: Theory and Practice”, ISEN International studies in Entrepreneurship, Springer, New York
36. OECD, et al. (2012), SME Policy Index: Western Balkans and Turkey 2012
37. Report of the Expert Group: Promoting Entrepreneurship on TV and other audio-visual media (2007), European Commission
38. Results of the public consultation on the top 10 most burdensome legislative acts for SMEs, (2013), European Commission
39. SME Policy Index Western Balkans and Turkey 2012, <http://www.etf.europa.eu>
40. YOİKK, Dünya Bankası İş Ortamı Raporları 2013-2014-2015

8. EK: Politika Belgeleri ve Girişimcilik Destek Alanları Matrisi

	Düzenleyici Çerçeve	Yenilikçilik	Tematik ve Genel Destekler	Girişimcilik Kültürü	Eğitim ve Danışmanlık	Finansmana Erişim
2015 Yılı Programı	X	X	X	X	X	X
2023 Turizm Stratejisi	X	X	X			X
AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (2007-2023)	X		X			X
Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2016)	X	X	X		X	X
Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (KENTGES) (2010-2023)	X	X	X			X
Çocuk, Kadın Töre ve Namus Cinayetleri Eylem Planı	X		X			X
Elektrik ve Elektronik Strateji Belgesi (2012-2016)		X	X			X
Girdi Tedarik Stratejisi (2013-2015)	X	X	X			X
İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı 2010-sürekli	X		X			X
Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı (2012-2015)	X		X			X
Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı (2012 2016)			X		X	
Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013)	X		X		X	X
KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2013)	X	X	X	X	X	X
KOSGEB Stratejik Planı (2011-2015)	X	X	X	X	X	X
Makine Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2011-2014)	X	X	X		X	X
Onuncu Kalkınma Planı (2014 – 2018)	X	X	X	X		X
Orta Vadeli Program (2015 – 2017)	X	X	X			X
Öncelikli Teknoloji Alanlarında Ticarileştirme Programı ve Eylem Planı (2014 – 2018)	X	X	X		X	X

	Düzenleyici Çerçeve	Yenilikçilik	Tematik ve Genel Destekler	Girişimcilik Kültürü	Eğitim ve Danışmanlık	Finansmana Erişim
Seramik Sektörü Strateji Belgesi (2012-2016)		X	X			
Tasarım Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2016)	X	X				
Teknoloji Yönetim Stratejisi (2011-2016)	X	X	X			X
TOBB 7. Türkiye Sektörel Ekonomi Şurası Raporu	X	X				X
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2008-2013)	X		X		X	X
Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2016)			X	X	X	
Türkiye İlaç Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2013-2016)	X	X	X			X
Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2016)	X		X	X	X	X
Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2015-2018)		X	X	X	X	
Türkiye Otomotiv Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2011-2014)	X	X	X			X
Türkiye Sanayi Strateji Belgesi (2011-2014)	X	X	X	X	X	X
Ulusal Bilim Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (2011-2016) Eylem Planı 2014		X	X	X	X	
Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi 2013	X	X	X		X	X
Ulusal İklim Değişikliği Strateji ve Eylem Planı (2011-2023)	X	X	X			X
Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023)	X	X	X	X	X	X
Yatırım Danışma Konseyi: 2013 yılı Faaliyet Raporu	X	X	X		X	X
Yatırım Danışma Konseyi: 2023 hedefleri yolunda Bilgi ve İletişim Teknolojileri (Eylül 2012)	X	X	X	X		X
YOİKK Teknik Komite Eylem Planları (2014 - 2015)	X	X	X			X